

SLUGA BOŽJI

ALOJZIJE STEPINAC

»Ime kardinala Stepinca upisano je u Knjigu Prvaka Crkve, koji su svojim mučeništvom posvjedočili vlastitu vjernost Petrovoj Stolici. Mučeništvom se može smatrati također ne maleno razdoblje od 14 godina koje je on proveo u osamljenosti, posred svakodnevnih fizičkih i moralnih trpljenja«, Papa Ivan XXIII.

God. 3 (1996) 11. listopada GLASNIK POSTULATURE Broj 4 Cijena 5 kn

Papa proglasio blaženima dvojicu svećenika - mučenika

»Njihova snaga bio je Krist priznat pred ljudima!«

Na Olimpijskom stadionu u Berlinu, gdje su se pred 60 godina održavale Olimpijske igre, putem kojih je nacionalsocijalistički režim uznastojao promicati svoju neljudsku i bezbožnu ideologiju, 24. lipnja 1996., Papa Ivan Pavao II. proglasio je blaženima prepošta Bernharda Lichtenberga i vlč. Karla Leisnera. Njih je nacistička policija odvela u logor u Dachau, uslijed čega su, hrabro svjedočeći vjeru i umrijevši od posljedica progona, zaslužili palmu mučeništva. Aktualnost njihove zemaljske proslave uzdignućem na čast oltara, da budu uzor vjerskog, kršćanskog života i svećeničke vjernosti, te da svojim zagovorom pomognu vjernicima na hodočasničkom hodu do slave neba, Sveti Otac je protumačio ovim riječima:

Draga braćo i sestre!

1. »Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, ali duše ne mogu ubiti!« (Mt 10, 28).

Te riječi što ih je nekoć Krist uputio svojim učenicima u Svetoj zemlji vrijede, nadživljujući stoljeća, za sve kršćane, na svim zemaljskim dužinama i širinama. Osobiti značaj imale su za ova dva Kristova učenika što ih danas u Berlinu proglašujemo blaženima: Bernharda Lichtenberga i Karla Leisnera (...).

Ovo euharistijsko slavlje je zahvala Bogu koji je Crkvi i svijetu darovao ova dva čovjeka koja su, za pobjedu vjere, posvjedočila bezuvjetno nasljedovanje Krista Gospodina.

Povijest je postavila pred obojicu tešku kušnju, ali se oni nisu preplašili »onih koji ubijaju tijelo«. Strahoviti diktatorski sustav, s do tada neviđenom pomnjom, slao je u smrt one koji mu se nisu podvrgavali. Na taj se način pokušalo ovladati dušama. Ali naši su blaženici bili osvjedočeni u snagu Kristovih riječi da ti vlastodršci »nemaju vlast ubiti duše«. Polazeći otuda, moguće je shvatiti njihovu pobjedu. Oni su, naime, izvojevali tu pobjedu ukoliko su Krista posvjedočili pred ljudima: »Tko god se, dakle, prizna mojim pred ljudima, priznat ću se i ja njegovim pred Ocem, koji je na nebesima!« (Mt 10, 32).

Njihova snaga bio je Krist priznat pred ljudima, koji im je ostao vjeran i nakon mučeništva. Krist je njihov svjedok pred Ocem, i u tom svjedočanstvu se sastoji »prosudba njihove svetosti«, »prosudba« što danas biva službeno obznanjena na Olimpijskom stadionu u Berlinu. Danas dva blaženika-mučenika slave svoju pobjedu, upravo na mjestu na kojemu je, pred 60 godina, nacionalsocijalistički sustav želio proslaviti olimpijske igre s ciljem promidžbe svoje neljudske ideologije; na mjestu na kojemu je obescijenjen idealizam mladeži, koju se, umjesto na miran suživot, poticalo na mržnju i neprijateljstvo.

Pozdravljamo vas, neustrašivi službenici Krista, Kralja okrunjena trnovom krunom. Neka bi ovaj grad, što bijaše svjedok borbe Bernharda Lichtenberga protiv sile zla i svjedok zatočeništva, mučenja i smrti, postao danas svjedok vašeg uzvišenja u Crkvi Boga živoga.

2. Da bismo shvatili okolnosti u kojima su obojica današnjih blaženika vojevala svoj duhovni boj, bogoslužje nas upućuje na riječi proroka Jeremije: »Čuh kletve mnogih: 'Užas odasvud! Prijavite ga i mi ćemo ga prijaviti!« (Jer 20, 10). Te su riječi napisane pred 2.500 godina, ali zvuče kao da se odnose na današnje doba. Sustav se služio metodom »posvudašnjeg straha«, kako bi slobodne ljude preobrazio u doušnike!

Jeremija je Kristova slika, i po Kristu svih onih koji se nisu dali zavesti (usp. Jer 20, 10); svih onih koji su imali pouzdanje u moć Božju i koji su postigli pobjedu. »Sa mnom je Bog kao snažan junak! Zato će progonitelji moji posrnuti i neće nadvladati!« (Jer 20, 11). Gospodin »je izbavio dušu sirote iz ruku zlikovaca« (Jer 20, 13).

U riječima proroka Jeremije nalazimo dovoljno jasno pokazanu dvojicu današnjih blaženika: Bernharda i Karla. Živjeli su u vremenima sustavnog terora. Pobijedili su svojom vjerom i svojim svjedočenjem.

Provjera ozbiljnog nasljedovanja Krista Gospodina nije pljesak svijeta, već vjerno svjedočanstvo za Isusa Krista. Gospodin ne zahtijeva od svojih učenika svjedočanstvo obilježeno prilagođavanjem svijetu, već obilježeno ispoviješću vjere koja je spremna prinijeti se i za žrtvu. Bernhard Lichtenberg i Karl Leisner pružili su takovo svjedočanstvo ne samo riječima, već i svojim životom i svojom smrću: u svijetu

Na naslovnoj stranici:
»Znajte: za Krista smo spremni svaki čas umrijeti!«, Zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac u sudnici, 3. listopada 1946.

koji je postao neljudski svjedočili su Krista, koji je jedini put, istina i život

3. **Krist je Put**. Bernhard Lichtenberg i Karl Leisner pružili su to svjedočanstvo u vrijeme kad su mnogi odbacili pravi put, te su se, iz koristoljublja ili straha, izgubili. Tko promatra život dvojice mučenika zna da se njihovo mučeništvo ne sastoji u borbi za životni kruh, da ono nije bilo usputna nesreća, već je bilo posljedična i neizbježna zbilja jednoga života življena u nasljedovanju Krista.

Već od najranije mladosti obojica su krenula putem na koji ih je Bog pozvao, na put koji je On želio proći s njima. »Kriste, ti si me pozvao. I ja kažem, ponizno i odlučno: 'Evo me, pošalji me!'«, pisao je Karl Leisner na početku svog teološkog naukovanja. Naslućujući već od početka protukršćanski značaj ondašnje vladajuće stranke, osjetio se pozvanim upućivati ljude, po svećeničkom služenju koje je toliko želio, putovima Božjim, bez popuštanja bilo čemu što se nazivalo »narodno viđenje svijeta«. Još prije nego je bio zatočen u Dachau, postao je apostol duboke marijanske pobožnosti (...).

Jakost njegove vjere i njegovo oduševljenje za Krista moraju biti poticaj i uzor, osobito mladima, koji žive u ozračju obilježenu bezvjerjem i ravnodušnošću. Ne ograničuju slobodu samo politički diktatori; potrebna je jednaka snaga i odvažnost suprotstaviti se upijanju duha vremena okrenutu sebičnom uživanju i lagodnosti života ili prigodama kad se pogledima odobrava neprijateljatestvo prema Crkvi, ili pak prema vojujućem bezboštvu. Služenje ljudima tražilo je od Bernharda Lichtenberga sav njegov napor i posvemašnje njegovo odricanje. Njegova neslomljiva vjera davala mu je snagu. »Bio je to uvijek on, u svakoj žilici svoga bitka, iza svake riječi: propovijedao je samim sobom ... Posjedovao je vjeru koja premješta brda«, posvjedočio je jedan njegov suvremenik.

Bernhard i Karl poticali su jedan drugoga na vjernost na putu koji se zove Krist. Ne smijemo se umoriti, makar se kadšto taj put pričinja mračan i traži žrtve. Čuvaj-

BERNHARD LICHTENBERG rodio se 3. prosinca 1875. u Ohlau, a za svećenika je zaređen 21. lipnja 1899. u katedrali u Breslau. Godinu dana kasnije započeo je svoje pastirsko djelovanje u Berlinu, a god. 1902. postao je župnikom u Charlottenburgu, berlinskoj gradskoj četvrti. Godine 1931. imenovan je kanonikom, a 1932. katedralnim župnikom. Vrlo založen u političkom životu kao predstavnik stranke »Zentrum«, u područnoj skupštini, godine 1935., predstavio se ministru Göringu protestirajući protiv okrutnosti u logorima. Od 1938. god., kad je već dekan prvostolnog kaptola, postao je poznat po večernjim molitavama za ranjenike, zatočenike, pale vojnike (s obje strane), za krštene Židove i one progonjene, za mir, itd. Gestapo (nacistička tajna policija, op. ur.), nakon što je uhodila svaki njegov korak i ucjenjivala ga kroz duže vrijeme, nakon velikog krzmanja, odlučila je uhititi ga 22. svibnja 1942. Bernhard je uhićen i osuđen na dvije godine zatvora u Tegelu. Već je tada bio teško bolestan, ali Gestapo, smatrajući da bi Bernhardova nazočnost u gradu bila javna opasnost, naredila je da ga se prebaci u Dachau. No, on je umro dok su ga prenosili u bolnicu u Hofu, 5. studenoga 1943. Postupak za njegovo proglašenje blaženim otpočeo je kard. Bengsch, 18. travnja 1965. U postupku je, 2. srpnja 1994. priznat mučenikom.

KARL LEISNER se rodio 28. veljače 1915. u Reesu, na Rajni. Za đakona ga je zaredio biskup Von Galen 25. ožujka 1939. Od 1939. do 1940., jer je kritizirao Hitlera, bijaše zatočen najprije u Freiburgu, a potom u Mannheimu i Sachsenhausenu. Dana 14. prosinca 1940. prebačen je u logor u Dachau, gdje ga je francuski biskup Piguet zaredio za svećenika 17. prosinca 1944. U jednoj logorskoj baraci proslavio je Mladu misu 26. prosinca iste godine. Bila je to i jedina misa u njegovom životu. U trenutku oslobađanja, nakon sloma Njemačke, dana 5. svibnja 1945., zbog vrlo lošeg zdravstvenog stanja, morao je biti prenesen u lječilište u Planeggu, nedaleko Münchena, gdje je umro 12. kolovoza 1945. Bio je pokopan u mjestu Kleve, a nakon toga, 3. rujna 1966., njegovi posmrtni ostaci bili su prenešeni u kriptu katedrale u Xantenu. Postupak za njegovo proglašenje blaženim otpočeo je 18. svibnja 1977. Priznat je mučenikom 12. siječnja 1996.

mo se lažnih proroka, koji nam žele pokazivati druge putove. Krist je put koji vodi u život. Svi drugi putovi pokazati će ili neravne ili pogrešne putove.

4. **Krist je istina**. Bernhard Lichtenberg je to svjedočio sve do posljednjeg daha. Protiv laži nacionalsocijalističke ideologije Lichtenberg je hrabro izjavio: »Moj vođa je Krist!« Svaki je dan on zazivao kod molitve Večernje »za 'kršćane nearijevce', za teško pritiješnjene nevoljama; za progonjene Židove, za zatočenike u logorima...«.

Da je novi blaženik bio svetac zagovorne molitve, moguće je zaključiti ne samo iz tih vapaja za Židove i za zatočenike u logorima, već i na temelju njegove molitve za zvanja. Bijaše on neumoran promicatelj svećeničkih i redovničkih zvanja. Njegova beatifikacija trebala bi stoga biti poticaj za proživljeniju i pouzdaniju proslavu Svjetskog dana i mjesečnog dana molitve za svećenička i redovnička zvanja. Želio bih vas potaknuti i učiniti vas sponom u nastojanjima Crkve u pojedinim zajednicama i nadasve u Papinskom Djelu za zvanja prema duhu Bernharda Lichtenberga.

Bernhard Lichtenberg je očevidno upozorio kako se tamo, gdje se ne poštuje Božja istina, povrijeđuje i dostojanstvo čovjeka. Gdje gospodari laž, gospodari uvijek i lažno i zločesto djelovanje: »Djela jednog čovjeka posljedica su njegovih načela. Ako su načela pogrešna, ni djela neće biti pravedna ... ja obaram pogrešna načela, iz kojih nužno proizlaze pogrešna djela«, piše on u zapisniku svoga prvog očitovanja pred nacističkim sucima. I nazvao je jasno i točno poimence neka od tih krivih načela: »...ukidanje sata vjeronauka u školama. Borba protiv križa ... posvjetovljenje braka, namjerno ubijanje života koje se smtaralo nedostojnima za život (eutanazija), proganjanje Židova ...«.

Na temelju svojih jasnih načela Bernhard Lichtenberg govorio je i djelovao na samostalan i hrabar način. Bio je preobražen od sreće i radosti kad mu je njegov biskup Konrad von Preysing, za posljednjega svog posjeta u zatvoru, pri kraju mjeseca rujna 1943., donio poruku moga predšasnika Pija XII., u kojoj mu je s njime podijelio duhovnu blizinu i očinsko priznanje. Tko se ne ograničuje na bezvrijedne polemike, znade jako dobro što je Pio XII. mislio o nacističkom režimu i koliko je učinio za pomoć bezbrojnim osobama koje je taj režim progonio.

Za Bernharda Lichtenberga savjest je bila »mjesto, sveti prostor u kojem Bog govori čovjeku« (Enciklika Veritatis Splendor, 58). A dostojanstvo savjesti dolazi uvijek od istine (usp. isto mjesto, br. 63).

Draga braćo i sestre! Primjer blaženoga Bernharda potiče nas da budemo »suradnici istine« (usp. 3 Iv 8). Ne dajte se zavesti prijevarama, ako i u današnje doba Bog i kršćanska vjera bivaju vrijeđani i ismjehivani. Ostanite vjerni istini koja je Krist. Hrabro uzmite riječ kada pogrješna načela ponovno potiču pogrješna djela, kada dostojanstvo ljudi biva ranjeno ili kad se stavlja u pitanje od Boga dani moralni red.

U tom nam kontekstu 2. poslanica Rimljanima pokazuje, na neki način, najdublju značajku istine, u koju se smješta život i poziv obojice blaženika. Riječ je o korijenu samoga zla u povijesti Adamovih potomaka (»po jednom Čovjeku uđe u svijet grijeh i po grijehu smrt« /Rim 5, 12/).

»Ali s darom milosti nije kao s grijehom. Jer ako su grijehom jednoga mnogi umrli, mnogo se obilatije na sve razlila milost Božja, milost darovana u jednom čovjeku, Isusu Kristu.« (Rim 5, 15).

U doba kad je »grijeh« gospodovao po sistemu potpunog nasilja i okrutnosti, ova dva Kristova svjedoka, koji su od njegove milosti primali snagu za pobjedu, zauzimaju posebno mjesto. Današnje njihovo proglašenje blaženima to potvrđuje. Po njemu se Crkva spominje riječi: ne zaboraviti »djela Božja« (Ps 78, 7). S Božjom pomoći moći ćemo reći budućim pokoljenjima, poput Bernharda Lichtenberga i apostola Pavla: »... ni na čas im nismo popustili ... da istina evanđelja ostane neoskvrnjena kod vas!« (Gal 2, 5).

5. **Krist je Život**: to je bilo uvjerenje za koje je Karl Leisner živio i za koje je, na posljetku umro. Kroz čitav život tražio je Kristovu blizinu u molitvi, u svagdanjem čitanju Svetog Pisma i u razmatranju. Na kraju je tu blizinu našao na osobit način u euharistijskom susretu s Gospodinom. Euharistijska žrtva, koju je Karl Leisner mogao slaviti nakon svećeničkog ređenja u logoru u Dachau, nije za njega bio samo susret s Gospodinom i s izvorom snage svog života. Naime, Karl Leisner je znao i to, da tko živi s Kristom, taj s Gospodinom ulazi i u zajedništvo udesa.

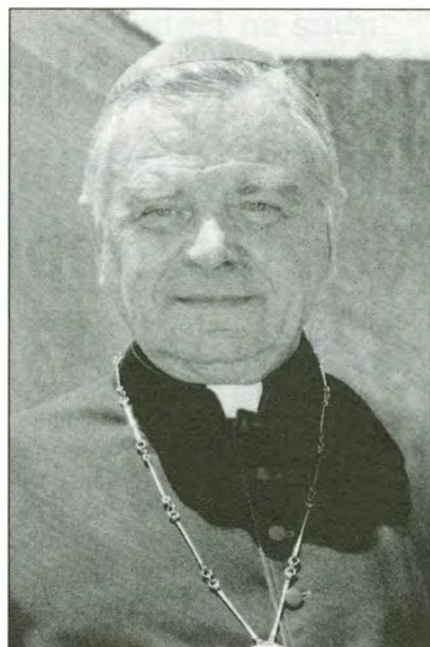
Karl Leisner i Bernhard Lichtenberg nisu svjedoci smrti, već svjedoci života: i to života koji nadilazi smrt. Oni su svjedoci Krista koji je Život, i koji je došao da bismo imali život i da bismo ga imali u izobilju (usp. Iv 10, 10). U kulturi smrti obojica su pružila svjedočanstvo za život.

Poput dvojice blaženika svi smo pozvani pružiti svjedočanstvo za život. Zato čvrsto prianjajte uz život, koji je Krist. Suprotstavite se uljudbi mržnje i smrti pod bilo kojim oblikom se predstavljala. I ne mojte se umoriti u nastojanjima u korist onih, kojima su život i dostojanstvo u opasnosti: nerođeni, smrtni bolesnici, starci i brojni potrebnici našega doba. Svojom smrću Bernhard Lichtenberg i Karl Leisner učinili su vidljivim život koji je Krist i koji Krist daruje. Crkva će držati u časti njih i njihovo svjedočanstvo (...).

Tijekom svoga pastirskog puta u Njemačku, od 22. do 24. lipnja 1996., Papa Ivan Pavao II. je pohodio i nadbiskupiju Paderborn, gdje je u katedrali, 22. lipnja, govoreći o prilikama u suvremenom svijetu i poslanju Crkve ustvrdio: »Martirologij (knjiga u kojoj su zapisana imena mučenika i opisi njihova mučenja, op. ur.) nije samo jednostavni zapis činjenica. To je knjiga nagovora. I mučeništvo našeg stoljeća je nagovor. Zar i djelo Drugog vatikanskog sabora nije proizišlo iz njega? I Svjetski dan molitve za mir? I tolike druge apostolske inicijative kao, na primjer, svjetski susreti mladih? Po mučeništvu, koje predstavlja iskustvo našega stoljeća, Crkva je stekla bolje poznavanje same sebe i svoje dužnosti u svijetu.«

Pedeseta obljetnica »Prežalosnog procesa«

»Osvijetlio je obraz svojoj Crkvi i svome narodu!«

Mons. Srećko Badurina rođen je 12. svibnja 1930. u Lunu na otoku Pagu. Njegovi roditelji bijahu Pavao i Sokola r. Baričević. Kao bogoslov franjevaca trećoredaca imao je čast i sreću pohoditi zasužnjenog kardinala Stepinca u Krašiću. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1955. Teologiju je diplomirao u Spitu, a doktorirao je Katoličkom bogosolovnom fakultetu u Zagrebu. Moralnu teologiju studirao je i na Papinskoj akademiji »Alfonsiana« u Rimu. Od 1974. do 1988. bijaše profesor na Bogosloviji u Rijeci. Papa Ivan Pavao II. posvetio ga je 6. siječnja 1988. za biskupa šibenske Crkve. Umro 17. rujna 1996.

Navršava se pedeset godina od sudskog procesa kojim je Komunistička partija pokušala baciti ljagu na svetački lik zagrebačkog nadbiskupa dra Alojzija Stepinca, a papa Pijo XII. nazvao je to »Prežalosni proces«. Zagrebačka nadbiskupija, Crkva u hrvatskom narodu ali i čitav narod odaju počast velikom mužu, zahvaljuju Bogu što ga je podržao u teškom sudaru s bezbožnim nasiljem, izražavaju ponos što se u odlučnom povijesnom času iz Crkve i hrvatskog naroda izdigao takav lik ponizna i hrabra pastira.

Nadbiskup je odveden u zatvor rano ujutro 18. rujna 1946. Uslijedilo je suđenje, a presuda je izrečena 11. listopada. Nadbiskup je osuđen »na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 16 godina, te na gubitak političkih i građanskih prava u trajanju od pet godina«. Kaznionici u Lepoglavi predan je Nadbiskup 19. listopada 1946. godine. Obilježavamo »zlatni jubilej« tih datuma.

Premda je organizirana hajka na Nadbiskupa trajala već od samog početka komunističke vlasti i premda je iz mjeseca u mjesec sve više rasla, teško je bilo pomisliti da će se preći granica propagande. Stoga je zatvaranje i suđenje Nadbiskupa značilo pravi šok za sve one koji su poznavali i duboko štovali nadbiskupa Stepinca. No to je ujedno bio znak da progon Crkve ne ostaje samo na riječima.

Potpisani je tada bio u 17. godini života i na početku svoga redovništva: godinu novicijata bili smo započeli 25. kolovoza 1946. Samostanska zajednica pratila je s bolom u duši vijesti iz sudnice kako su prenosile ondašnje novine. Nama novacima jedan je svećenik čitao i komentirao te vijesti. Naša srca gorjela su od simpatije i ljubavi prema Nadbiskupu. Znali smo da je progon Crkve sveobuhvatan te da nam treba živjeti u toj atmosferi pritiska i poruge. Duh katakomba i geta u koji smo ulazili za slijedeća desetljeća već nas je tada obilježio. Ali, znali smo na kojoj smo strani duhovnog boja.

Ime nadbiskupa, kasnije kardinala Alojzija Stepinca, postalo je znak osporavan. Koliki su sjemeništarci u vojsci stavljani na kušnju da priznaju krivnju Nadbiskupovu! Koliki su dospjeli u zatvor jer to nisu mogli priznati! Pa i 4. travnja 1991. potpisani je, zaustavljen od srpske straže u Civljanima kod Kijeva, gledao pušku u sebe uperenu i slušao glas: »Ubij ovoga – ovo je Stepinac!« Čudno, ali istinito. Što može u glavama ljudi stvoriti neobuzdana propaganda!

Kada se promatra život, zatočeništvo i smrt kardinala Stepinca, neodoljivo se nameće misao o posebnom zahvatu Božje Providnosti u život jedne Crkve, u život jednog naroda. On je poslan da u malo vremena, u godinama velikih stradanja i povijesnih preokreta, bude svjetionik i čvrsta stijena o koju će se razbijati valovi zla i s desna i s lijeva.

Upravu zagrebačke nadbiskupije dr. Alojzije Stepinac preuzeo je 7. prosinca 1937. nakon smrti nadbiskupa Bauera, u svojoj četrdesetoj godini života. Na njegov 48. rođendan – 8. svibnja 1945. – ušla je partizanska vojska u Zagreb. Nije bio navršio ni devetu godinu od preuzimanja vodstva Zagrebačke nadbiskupije kada je bio odvojen od svog biskupskog sjedišta i zapriječen u vršenju pastirske službe. Nepunih 14 godina koje su slijedile služio je svojoj nadbiskupiji, ali i cijeloj Crkvi i svekolikom narodu, kao zatočenik, patnik, molitelj. Ništa ga nije slomilo. Ostao je dosljedan u svojoj vjernosti i u svom duhovnom otporu bezboštvu koje si je umišljalo da slavi pobjedu. Nije dovršio ni 62. godinu života, a njegova je misija bila dovršena. Slavlje njegova pogreba u Zagrebačkoj katedrali 13. veljače 1960. otkrilo je kakvo mjesto zauzima kardinal Alojzije Stepinac u srcima ljudi. Njegovo zatočeništvo postalo je njegova slava. Ona traje i neće prestati jer nema čovjeka koji je tako osvijetlio obraz svojoj Crkvi i svome narodu kao vjerni i ponizni pastir Alojzije kardinal Stepinac.

Njegov stav i njegova žrtva su osobiti dar onima koji ga nasljeduju i proučavaju njegov život. Odlikovao se razlikujući narav i poslanje Crkve od svjetovnih, posebno političkih odgovornosti. Isto tako razlikovao je i političku vlast i njezine nosioce od ideološke osnove koju su zastupali. Proglašavao je zakon Božji svima pa i nosiocima vlasti poštujući njihov položaj i njihove odgovornosti bez ikakve primisli da sam preuzme njihovu ulogu, čak kada mu je to bilo i ponuđeno. On je bio navjestitelj evanđelja i branitelj morala u privatnom i javnom životu. To je učinio otvoreno, hrabro i ponizno kao pastir vjeran poslanju koje mu je povjerio Isus Krist.

Kardinal Stepinac ostaje uzor i zagovornik.

U Šibeniku, 7. rujna 1996.

† Srećko Badurina, biskup šibenski

Uz 50-tu obljetnicu suđenja Zagrebačkom nadbiskupu Alojziju Stepincu

»Moja je savjest čista!« (A. Stepinac)

Slomom Nezavisne Države Hrvatske i nastupom Federativne Države Jugoslavije za Katoličku Crkvu su nadošle nove kušnje: otvoreni progon vjere. O tome jasno govore progoni i ubijanja biskupa, svećenika, redovnika i redovnica, te zauzetijih vjernika, zaplijenjene su crkvene tiskare i ukinut katolički tisak, ukinuti su i od vojske ili državnih ustanova zaposjednuti crkveni instituti, škole, bolnice, izbačeni su križevi iz školskih soba, sudnica i bolnica, laiciziran kršćanski brak, postupno ukidan vjeronauk u školama, otuđivana crkvena imovina, preoravana i uništavana groblja, neizvjesna je bila sudbina stotine tisuća zavojačenih hrvatskih mladića i nakon rata uhićenih građana, vjeru se držalo »opijumom« naroda koji je trebalo iskorijeniti, a Katoličku Crkvu tretiralo se kao neprijateljicu naroda, »eksponent« Vatikana, protivnicu južnoslavenskih naroda, te se tražilo njezino osamostaljenje u Jugoslaviji, otcjepljenjem od Rima.

Premda je Tito obećao nadbiskupu Stepincu, u razgovoru održanom u Zagrebu, 4. lipnja 1945., da će uzeti u razmatranje sve njegove primjedbe i prijedloge, u praksi se ništa nije promijenilo. Dapače, očitovanja neprijateljstava prema Crkvi bivala su sve bezočnija i češća. Nadbiskup je proslijedio dr. Vladimiru Bakariću, Predsjedniku Federalne Hrvatske nekoliko promemorija o tim nepravdama i otvorenom progonu Crkve. Potužio se i maršalu Titu. Ali bez pomoći. Dobio je kao odgovor iz Maršalata malo pisamce s napomenom da će se uzeti u razmatranje navedene pritužbe, a dr. Bakarić je jednom uzvratio kako Nadbiskup nije dobro obaviješten o svim zbivanjima koja dotiču suživot Crkve i Države.

Kako su se prilike pogoršavale, nadbiskup Stepinac sazvao je Biskupsku konferenciju, koja je održana u Zagrebu, od 17. do 22. rujna 1945. S tog zasjedanja svi su biskupi obznanili Pastirsko pismo, u kojem su naveli sve nepravde nanesene Katoličkoj Crkvi, s pozivom državnim vlastima da prestanu s praksom progona i bezočnog otimanja crkvenih dobara, te ih pozvali na otvoreni razgovor i suradnju sa Svetom Stolicom, kao jedinim legitimnim predstavnikom Katoličke Crkve. Osim toga, jasno su očitovali svoju građansku lojalnost, izjavivši da poštuju vlast, te da su uvijek spremni surađivati u izgradnji i konsolidaciji države.

Gotovo svi biskupi i svećenici pročitali su vjernicima to pismo. To, iz straha, nije učinilo njih nekoliko. Sam ga je nadbiskup Stepinac pročitao u Zagrebačkoj katedrali, 30. rujna 1945.

Tada je uslijedio još otvoreniji napad na biskupe, osobito na nadbiskupa Stepinca. Preko noći su na zidovima kuća osvanule parole: »Dolje pastirsko pismo! Dolje bandit Stepinac!« Te su parole potom otvoreno izvikavale povorke mladih skojevaca. Komunistički aktivisti otpočeli su zatim otvorene napade na Crkvu u svim krajevima zemlje. Dok je biskup Butorac u Kotoru čitao Pastirsko pismo, vani su se čuli poklici: »Doli Krist!«

Na području Splitsko-makarske biskupije partijski su moćnici upriličili demonstracije, mašući transparentima i vičući: »Doli papa! Doli Vatikan! Doli biskup! Doli pop! Doli evanđelje! Doli vira!«

Na nadbiskupa Stepinca pokušan je i atentat. Spretnošću vozača i hitrim udaljavanjem vozilom iz Zaprešića, kamo je 4. listopada 1945. došao na uspostavljanje nove župe, Nadbiskup je ostao samo ranjen. Otada mu je bilo onemogućeno slobodno kretanje po Nadbiskupiji i po Zagrebu. I otpočelo je montiranje sudskog postupka, koji je vođen tako, da se na optuženičku klupu dovede Zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca. Moglo se Lisaka osuditi kao i sve druge uhićene ustaške moćnike, ali su Nadbiskupa upleli u taj sudski postupak da stvore političku klimu, što crnju, da postide prvaka Katoličke Crkve u Jugoslaviji, te zastraše obezglavljeni narod.

Time je, zapravo, otpočelo provođenje zapisnika sastavljenog za Aleksandra Rankovića i Službu državne sigurnosti, nakon uhićenja i saslušavanja nadbiskupa Stepinca od 17. svibnja do 2. lipnja 1945. Naime u zaključku toga zapisnika stoji i ovo: »Kleru treba posvetiti osobitu pažnju. Uspješna borba protiv klera zavisi od naše mreže u njihovim redovima. Za stvaranje mreže u redovima klera u ovom času najpogodnija su lica koja su poznata kao ustaše ili bar njihovi simpatizeri.« (Arhiv Postulature, Svezak XCIII, 4401-4403).

U tu pripremu suđenja nadbiskupu Stepincu UDBA je uključila vlč. Ivana Šalića, Nadbiskupovog tajnika, vlč. Josipa Šimeckog, katehetu, vlč. Djuru Marića, đakovačkog svećenika, te fra Modesta Martinčića, provincijala, s osmero druge subraće.

Budući da se tim svećenicima pripisuju izjave kojima se teretilo Nadbiskupa, donosimo njihove sudove o nadbiskupu Stepincu i o njihovom djelovanju prije negoli su tretmanom »pranja mozga« dovedeni u sudnicu.

»Kao Krist pred Pilatom«

Na dan uhićenja, 18. rujna 1946., u tijeku prvog saslušavanja, nadbiskup Stepinac je, prema službenom zapisniku, izjavio: »Gospodo, već mjesec dana se radi na tome da mi se skine glava. Ako to mora biti, neka bude. Vi si uredite državu kako hoćete, ali od mene nećete dobiti da odustanem od kulturnih, crkvenih principa. Na sudu neću govoriti ni ovoliko koliko govorim ovdje, jer ste Vi već unaprijed stvorili odluku i mi smo već nekoliko puta od Vas proglašeni ratnim zločincima. Možete mi suditi, ali hrvatski narod nećete uvjeriti da je nadbiskup Stepinac ratni zločinac. Ako Vam je baš stalo da se mene smijeni, mogli ste to urediti sa Rimom, preko papinskog nuncija, a ne ići ovim putem.«

(Arhiv Postulature, Svezak CXV, str. 1)

Glavna rasprava otvorena je 30. rujna 1946. u Zagrebu u 10 sati, i vođena je u dvorani Fiskulturnog učilišta sučelice Tehničkog fakulteta u Zagrebu, u Kačićevoj ulici br. 26.

Sudsko vijeće

Sudsko vijeće su činili: dr. Žarko Vimpulšek (predsjednik), dr. Antun Cerineo (član vijeća) i Ivan Poldrugač (član vijeća)

Dopunski sudac: Ivan Pirker, sudac Vrhovnog suda NRH

Zapisničar: dr. Ante Petrović, tajnik Vrhovnog suda NRH

Javni tužitelj NRH: Jakov Blažević

Pomoćnik Javnog tužitelja: Drago Desput

Referent Javnog tužitelja NRH: dr. Božidar Kraus

Suci istražitelji na saslušanju nadbiskupa A. Stepinca: Dragutin Desput, Nedo Milunović i dr. Božidar Kraus.

Na točke optužbe, koje se mogu sažeti u pet točaka:

1. politička suradnja s okupatorom,

2. prisilni vjerski prijelazi na katoličku vjeru,

3. pomaganje naoružanih neprijateljskih vojnih formacija i zloraba službe vojnog vikara,

4. pomaganje naoružanih odmetnika,

5. te mržnja prema Narodnooslobodilačkoj borbi i tadašnjem državnom uređenju, nadbiskup Stepinac je uglavnom šutio ili kratkim odgovorima obrazlagao svoj stav. Njegovo držanje na sudu javni tužitelj Jakov Blažević u jednom je trenutku orisao evanđeoskim izgledom Isusa pred Pilatom, rekavši:

»Pravite se kao Krist koji je doveden pred sud Pilata!«

(Arhiv Postulature, Svezak LXXI, str. 2472)

Javni tužitelj Jakov Blažević

Svjedoci na sudu

Javni tužitelj je u sudskom postupku protiv nadbiskupa Stepinca priveo 58 svjedoka, koji su bili dovedeni iz raznih krajeva Hrvatske, te Bosne i Hercegovine. Najmanje ih je bilo s područja Zagrebačke nadbiskupije, a gotovo ni jedan nije poznavao nadbiskupa Stepinca. Njihova se svjedočanstva nisu mogla istinito odnositi na osobu samoga nadbiskupa Stepinca jer se nikad nisu nalazili u njegovoj blizini niti je on bio njihov duhovni pastir, a što su svjedočili odnosilo se na postupke svjetovnih vlasti, vojnih lica, svećenika koji nisu slijedili upute svojih poglavara, te crkvenih osoba koje nisu s područja Zagrebačke nadbiskupije i nad kojima nadbiskup Stepinac nije imao nikakovih ovlasti ili neposredna utjecaja. Neki od tih svjedoka bili su na licu mjesta poučavani o tome što će i protiv koga govoriti.

Javni tužitelj se suprotstavio prijedlogu obrane da se sasluša 35 svjedoka u prilog Nadbiskupove obrane, tvrdeći: »Ovi svjedoci ne mogu ništa promijeniti, što se tiče suštine same optužbe.«

Tako nije dopušteno da svoje svjedočanstvo iznesu dr. Franjo Šeper, kasniji Zagrebački nadbiskup i kardinal, pojedini kanonici, ugledni svećenici i vjernici laici, kao ni sveučilišni profesori pravoslavne vjere: dr. Julije Budisavljević, Dragišić i Negovetić, slavonski pravoslavni vladika Emilijan (Pakrac), pravoslavni Srbin dr. Milutin Radetić, primarius Sveučilišne klinike u Zagrebu (javni tužitelj ga je dao udaljiti iz sudnice uz povik: »Marš napolje, klerofašista!«, i dr. Radetić je uskoro maknut s mjesta primariusa), te dr. ing. Marko Vidaković, također pravoslavne vjere.

Kakav je odnos imao javni tužitelj prema svjedocima, vidi se iz njegovog postupka prema mons. dr. Janku Peniću, kanoniku i glavnom uredniku Katoličkog lista:

Javni tužitelj: »Pitam ja vas i obranu, tko je vas doveo kao svjedoka pred narodni sud. Ja mislim da se narodni sud kalja kad se pred njega dovode ovakovi ljudi za svjedoke.« (Pljesak u dvorani).

Predsjednik: »Molim publiku da se smiri, da pretres ne smatra zabavom.«

(Arhiv Postulature, Svezak LXXII, str. 2394)

* * *

Kad se u Jeruzalemu javio za svjedočenje u prilog nevinosti nadbiskupa Stepinca dr. Amiel Shomrony, Židovska tajna policija, svjedoči dr. Shomrony, upozorila ga je nakon konzultacije s Beogradom, da ga »ili neće pustiti u Jugoslaviju ili će ga zatvoriti po dolasku«.

Na inzistiranje obrane, javni je tužitelj dopustio, uz vrijeđanja, poniženja i omalovažavanja iskaza, svjedočiti sedmorici svjedoka koje je on sam odredio.

Optuženi vlč. Ivan ŠALIĆ

»Čitav proces protiv nadbiskupa Stepinca bila je jedna montaža« (vlč. I. Šalić)

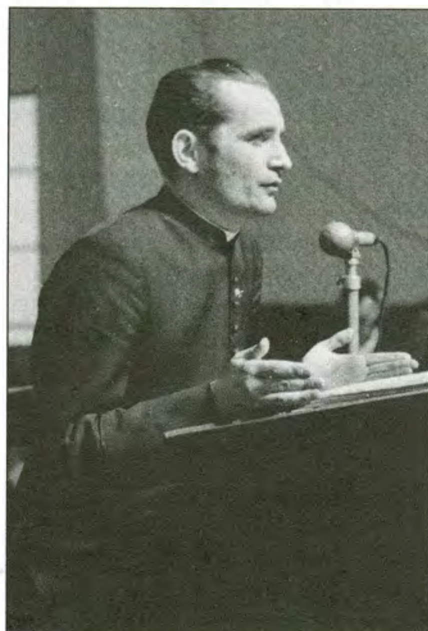
Vlč. Ivan Šalić rođen je u Bebrini, 23. lipnja 1911. Mons. A. Stepinac zaredio ga je za svećenika 1935. Od 24. studenoga 1941. do 15. studenoga 1945. bio je osobni tajnik nadbiskupa Stepinca. Uhićen, te u montiranom političkom procesu protiv nadbiskupa A. Stepinca osuđen 11. listopada 1946. na 12 godina zatvora, a po isteku kazne, vlč. Šalić, župnik župe sv. Petra u Zagrebu, posvjedočio je o nadbiskupu Stepincu:

Nadrabin dr. Freiberger znao je reći u Dvoru: »Kad rat završi i kada budemo gradili novi hram (sinagogu), prve riječi zahvalnosti bit će upravljene nadbiskupu Stepincu!«

Dolazak partizana i komunista Nadbiskup je dočekao sa zebnjom u duši. Dobro je poznavao komunizam i očekivao sve najgore. Bojao se za narod, ali ne za sebe. Bio je pripravan na sve, duboko proživljavajući svoje biskupsko geslo: »In Te, domine, speravi!« (...).

Držao se lojalnim prema komunistima: »Omnis potestas a Deo – Svaka je vlast od Boga!«. Dapače je bio 27. srpnja 1945., na »Dan ustanka«, na pozornici na Jelačićevom trgu. Nije imao nakanu izazivati postojeću vlast, ali uvijek pripravan braniti prava svete Crkve, te kršćansku vjeru i ćudoređe.

Nakon rata bio je u sukobu s građanskim /komunističkim/ vlastima. Nije bio u sukobu s građanskim vlastima kao takovima, nego jer je komunistička vlast počela oduzimati i nijekati prava svete vjere, otpočelo je zatvaranje i suđenje svećenika, te radi slobode vjere i napose vjeronauka. I roditelji i djeca bili su upravo ugroženi radi ispovijedanja vjere. U tom smislu imao je protivnički stav prema vlastima.

Vlč. Ivan Šalić

Ne znam točan datum njegova hapšenja. Ja sam bio posve izoliran od svijeta. Ćelija br. 11, jedan metar ispod nivoa zemlje, stalno bez svijetla, jedino je kroz gitre dolazilo malo zraka. Baš ništa nisam mogao znati što se tada događalo u svijetu. To je trajalo, takova situacija, 11 mjeseci. To su živčani šokovi i neizvjesnost, pa je čudo da čovjek može tako nešto izdržati, ali ima Bog!

Svećenstvo i vjernici bili su u silnoj neizvjesnosti, jer se mora imati u vidu vjera i nevjera. A to je prvo kršćanstvo!

Čitav proces protiv nadbiskupa Stepinca bila je jedna montaža. Išlo se metodom: zatvoriti svećenike, a k njima pridružiti i neke civilne osobe, pa će svi biti protiv Nadbiskupa i njega tobože teretiti ... no vidjela se s jedne strane veličina Katoličke Crkve, a s druge strane: zloba, nepravda i mržnja. Nadbiskupova ličnost bila je u centru svih poštenih ljudi, a tu ličnost mora se srušiti i ukloniti na bilo koji način.

Proces je bio, istina javan, ali sa ulaznicama, a te su ulaznice uglavnom dobili partijci, da onda mogu u sudskoj dvorani uzvikivati i vrijeđati Nadbiskupa. »Krist pred Pilatom i Sinedrijem!«

Javni tužilac Jakov Blažević, često puta je uvredljivim riječima tretirao Nadbiskupa. Znao je kazati: »Vi lažete!« ... Nadbiskup je mogao govoriti, ali je uskraćivao odgovore, jer su pitanja bila besmislena i tendenciozna. Imao je nakanu govoriti kada prođe sudska istraga. Često bi puta na pitanja suca dr. Žarka Vimpulšeka i javnog tužitelja Blaževića rekao: »Uskraćujem odgovor!« Atmosfera u sudnici bila je teška i sumorna. Imao se dojam, da se sudi Katoličkoj Crkvi.

Ja sam za vrijeme procesa bio posve izoliran.

Presuda je izrečena 11. listopada 1946. Nadbiskup ju je primio mirno. U to je vrijeme zasjedala Generalna skupština Ujedinjenih naroda u Parizu. Kažu da je tada došao iz Pariza (Rittig ili netko drugi) upozoravajući ih, da se ne bi ni u kojem slučaju izrekla smrtna presuda, jer bi to bio progon Crkve, a to bi za Jugoslaviju bilo vrlo neugodno.

Čitav život kardinala Stepinca, a naročito kao svećenika i biskupa, smatrao sam svetačkim. Naročito njegovo suđenje i zatvor u Lepoglavi smatrano je mučeništvom. A njegova bolest, koju je herojski podnosio, te potpuno predanje u volju Božju, smatrano je svetošću. Uvjerenje da je svetac i mučenik nije nikada prestalo, dapače se s vremenom povećavalo (...).

I ja, kad god dođem na Kaptol, svaki put otiđem u katedralu, da

mu se pomolim i preporučim u zagovor.«

(Arhiv Postulature, Svezak LVI, str. 456s.)

Napomena uredništva: P. Dragutin Han, franjevac konventualac, posvjedočio je, prema pisanju N.C.W.C. News Service, od 25. listopada 1954: »Da bi slomili otpor vlč. Šalića, režim je dao uhititi i staviti u zatvor njegovu majku i sestru, koje su zatim bile dovedene pred sina i brata svećenika, kojemu je rečeno, da su one osuđene na smrt zbog svoje neprijateljske djelatnosti protiv vlasti. Vlč. Šaliću je tada predloženo da bi on mogao učiniti što god za njih i spriječiti izvršenje presude: potpisati optužnicu protiv Nadbiskupa.«

Vlč. Josip Šimecki

Optuženi Vlč. Josip ŠIMECKI, kateheta

Vlč. Josip Šimecki rođen je 5. siječnja 1909. u Krašiću od Siksta i Barbare r. Penić. Za svećenika ga je zaredio mons. Antun Bauer, zagrebački nadbiskup, 1932. godine. Bio je izvrstan kateheta, a nakon izlaska iz zatvora bio je subsidijar župe sv. Marije na Dolcu (Zagreb). Bio je član Prebendarskog zbora prvostolne crkve zagrebačke. Umro je 24. studenoga 1986.

Nakon što je uhićen vlč. I. Šalić, nadbiskupov tajnik, vlč. Šimecki se pobojao da će UDBA i njega uhititi, jer je bio nazočan blagoslovu tzv. »križarske zastave«. Tu zastavu je u montiranju sudskog postupka protiv nadbiskupa Stepinca naručila sama UDBA koja je ujedno tražila da se spomenuta zastava blagoslovi upravo u kapelici Nadbiskupskog dvora. Nadbiskup Stepinac o tome ništa nije saznao, jer se tada nalazio izvan Zagreba. Zatekavši se u Drinovcima, vlč. Šimecki se ispričao Nadbiskupu za nerazborit postupak, napisavši mu u pismu: »Preuzvišeni gosp. Nadbiskupe! vrlo mi je žao ako sam možda i nehotice učinio kakovu neugodnost Vašoj osobi. Molim Vas za oproštenje.«

Spomenute riječi napisane su nekoliko mjeseci prije Nadbiskupova suđenja. Stoga je neshvatljivo da bi ih vlč. Šimecki zaboravio i na suđenju teretio Nadbiskupa, da je prethodno znao za blagoslov zastave, da nije podvrgnut »pranju mozga« ili nasilničkom postupku prema njemu.

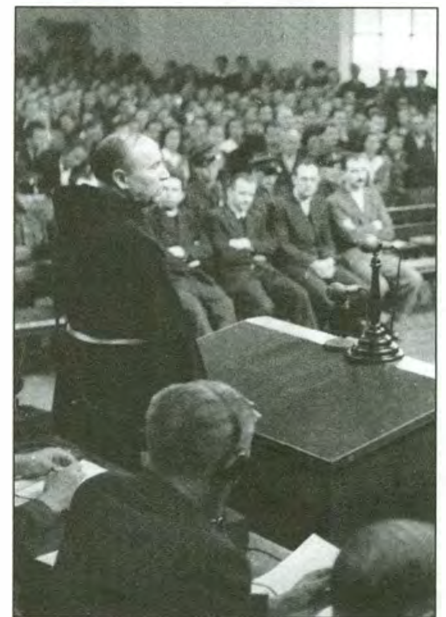
(Arhiv Postulature, Svezak LXIV, str. 332s.)

Optuženi Fra Modesto MARTINČIĆ

Fra Modesto, krsno mu ime bijaše Baltazar, Martinčić, rođen je u Djurdjevcu 2. siječnja 1897. U red franjevaca Male braće ušao je 16. kolovoza 1913. Vječne zavjete položio je 14. listopada 1917., a za svećenika je zaređen 20. siječnja 1921. Umro je 30. srpnja 1976. i pokopan na Trsatu.

Na suđenju nadbiskupu Stepincu mogao se steći dojam da o. Modesto Martinčić O.F.M., provincijal Zagrebačke provincije sv. Ćirila i Metoda, tereti i optužuje nadbiskupa Stepinca. Stoga je najbolje navesti njegovo pismo što ga je on, davno prije posebnog tretmana u tijeku istražnog postupka, uputio Predsjedništvu biskupskih konferencija u Zagrebu, 30. studenoga 1945., (Prov. Br. 1119/1945), o razgovoru s ruskim novinarom g. I. Ehrenburgom, zapravo doušnikom UDBE. To ga pismo predstvalja u posve drugom izdanju nego li su bila njegova, iznuđena, očitovanja u sudnici:

»Nezadovoljan mojim odgovorom (o sadržaju i značenju pastirskog pisma, nap. J.B.) ponovio je I. E. postavljeno pitanje aludirajući na političko značenje Pastirskog pisma. Odgovorio sam: da je moje uvjerenje da preuzv. g. Nadbiskup nije sazvao biskupe na konferenciju zato, da odrede svoj stav i stav vjernika prema predstojećim izborima, nego zato, da prema želji samog maršala Tita nađu kakvu takvu mogućnost za prijateljski modus vivendi između Crkve i države. Držim, da biskupi svojim Pastirskim pismom nisu namjeravali agitirati niti za koju političku stranu, nego otvoreno iznijeti, što je na putu, da se stvore dobri odnosi između Crkve i Države (...).

Fra Modesto Martinčić

Naglasio sam, da je našoj javnosti dobro poznato kako je zagrebački Nadbiskup ne samo kao zagrebački Nadbiskup nego i kao predstavnik Katoličke Crkve u NDH i cijelog episkopata u bivšoj Jugoslaviji u više navrata javno i jasno u svojim govorima osudio zablude i zlodjela, kako Nijemaca, tako i Ustaša te time, kao i čestim pismenim i usmenim predstavkama i molbama na Poglavnika i druge ustaške prvake, navukao na sebe mržnju i bijes ustaša.«

(Arhiv Postulature, Svezak, LXVII, 1201–1203)

Optuženi Vlč. Dr. Djuro MARIĆ

»Bila je to čista đavolska agitacija protiv Katoličke crkve u Jugoslaviji« (vlč. dr. Djuro Marić).

Vlč. Djuro Marić rođen je 31. siječnja 1913. u Beraku, od roditelja Nikole i Katarine r. Hodovanj. Za svećenika je zaređen 1937. Od 1937. do 1939. vršio je službu kapelana. Doktorat iz teologije postigao je 1942. god. na Papinskom sveučilištu »Gregoriana« u Rimu, nakon čega je, uz prekid, bio imenovan kapelanom i profesorom na Višoj bogoslovnoj školi u Đakovu. Danas, kao umirovljenik, živi u Zagrebu. O svom suđenju i govorenju na sudu, reče:

Vlč. dr. Djuro Marić

Ja pak upitan o nadbiskupu Stepincu nisam mogao ništa odgovoriti, jer nisam ništa znao o njemu i njegovim djelima – niti sam htio jer me upravo to najviše zgražalo: da budem na bilo koji način tužitelj svoga Metropolite – i najviše radi takvog mog ponašanja bačen sam devet mjeseci u samicu (do poslije izrečene sudske presude). Ostavljen sam bez ijedne knjige, bez dovoljne hrane, bez svega što je potrebno za spavanje. Zimi bivah odjeven tako slabo, da sam drhtao od zime i tako polugol devet mjeseci morao sam ležati na podu. – Osim toga došao sam u zatvor na takav način da o meni nitko vani nije imao nikakve vijesti. Posvema sam uhvaćen perfidno, svi su bili uvjereni da se nalazim u emigraciji. A ja sam, kao izgubljen, ležao u zatvoru. Tu su posebna mučenja bila gotovo svakidašnja: često sam mogao čuti: »Drukčije stvar stoji sa Šalićem, za njega se brinu, i svi znadu da se nalazi kod nas; tebe svaku noć možemo baciti u rijeku Savu, ploveći ćeš otići, i nitko neće bilo što znati o takvoj tvojoj smrti!« Kolika neizvjesnost! Sve moje ispitivanje svršilo je već prvog mjeseca moga zatvora. Poslije sam ležao ostavljen sâm sedam mjeseci. Niti me posjećivao bilo koji sudac istražitelj, niti se proslijedilo s ispitivanjem. Nikada izvan ćelije nisam mogao izaći. Živio sam kao u grobu. Nikakva promjena. Ništa novo. I tako danima, čak mjesecima. Stanje zaista jezivo.

I sada se zgrozim kod pomisli na to. Bolje umrijeti nego tako živjeti... S toga razloga sam tri puta pismeno tražio smrt: »Sudite me i ubijte samo da prođe ovo stanje jezive samoće! Bolje je za mene umrijeti nego tako postupno mjesecima ići u susret smrti, nemajući ni tu milost da mi smrt bude osloboditeljica od mučenja.

O nadbiskupu Stepincu nisam ništa čuo kroz cijelo to vrijeme (...).

I eto jednog dana neočekivano, mene, koji do sada nijednom nisam izlazio iz svoje ćelije, pozovu gore u kancelariju. Predana mi je od predsjednika budućeg suda cijela knjiga optužbe. Tek sada sam po prvi put mogao čuti: »Ići ćeš na sud!«, i kad sam poslije nekoliko dana nešto /od toga/ pročitao, zaprepastio sam se. Izuzev Šalića svi drugi su mi bili nepoznati. O nekojima nikad nisam čuo ni riječi. Što znači cijela ova optužba koja je očito, iako indirektno, sva bila upravljena protiv nadbiskupa Stepinca? Sud ... nikada nisam stajao pred sucem... more unutarnjih muka strujilo je u meni. Uvijek sam mnogo molio, a osobito u ovim groznim danima. Molio sam Duha Svetoga, Raspetog Isusa, Majku Božju Žalosnu i sve Svete da mi budu pomoćnici na sudu.

Ponajvećma, kroz cijelo to vrijeme, osjećao sam opću iscrpljenost. Cijeli mjesec prije toga uzimao sam veoma malu porciju jela. Bio sam veoma slab. A sada, počeo sam primati posebnu hranu. Čemu to? (...). Sigurno su nešto specijalno umiješali u ovu hranu! To sam zaključio iz ovoga: sve više i više osjetio sam da moja volja biva sve slabijom (...).

Došao je dan suda. Kad sam prvi put čuo: »Ići ćeš na mučilo!« – bio sam miran. Čak i sretan sam bio. Da bi se to odmah i ostvarilo. Hodao sam kao mjesečar, bez pune svijesti o onome što se događa i bez brige kako će sve to svršiti.

Ispitivanja pred sudom. Iscrpljen sam dugim čekanjem (dva sata prije početka suda svaki dan smo dovedeni i tako nemoćni morali smo stajati čekajući). Bio sam zaista na smrt izmoren. Praćen od čuvara pojavio sam se pred sucima. Bila su to duga ispitivanja, ali bez ikakave mogućnosti rasvjetljivanja stvari u tančine. Govorio je glavni sudac. Napadao je javni tužitelj, i ja, optužen, morao sam kratko, čak najkraće odgovarati, većinom reći jednostavno: »Da« ili »Ne« (....) ... davao sam odgovore kao u nekom polusnu. Sav sam bio kao pod nekom sugestijom (...).

Nije mi bilo poznato što je tisak pisao o sudu i kako je o njemu izvješćivano. Poslije suda prebačen sam u koncentracioni logor. Nešto, ali veoma malo, čuo sam od drugih. Nisam mogao vjerovati da je sve tako bilo predstavljeno. Samo kad sam prvi put izišao iz zatvora, imao sam prigode vidjeti neki opis suda. »Grozota!« Prestravljen sam bio! Nikada ja toga nisam govorio (...).

Koliko sam si mogao u misli dozvati čitav proces suda, ja ni na jedan način nisam dao takovu izjavu koja bijaše napisana u knjizi suđenja (...). Mislim da je sve to poslije, prije objavljivanja, preuređeno i prema planu već pripravljenom opisano.

Sada mi je jasno: sve je to bilo usmjereno na takav način da se pokaže kako se katolički svećenici međusobno optužuju, kako ponizno priznavaju da su krivci, čak priznaju da su zločinci, kako oni, a ne komunisti, optužuju svoga zakonitog crkvenog poglavara. Sve je to bila čista đavolska agitacija protiv Katoličke Crkve u Jugoslaviji (...). Znam da ni-

kada u svojoj savjesti nisam osjetio neku grižnju o onome što se događalo na sudu, već samo veliku bol.«

Djuro Marić,

svećenik đakovačke biskupije

Đakovo, 20. veljače 1951.

(Arhiv Postulature, Svezak XXXVI, str. 241–256)

Napomena uredništva: Ovi kratki odlomci, prevedeni na hrvatski s izvornika na latinskom jeziku, preneseni su uz dopuštenje samog autora, a dio su službenog, opširnog, izvješća koje je sastavio sam vlč. Dj. Marić, odmah po izlasku iz zatvora. Značajno je spomenuti, kako je iz sudskoga stupa, prije demokratskih promjena u Hrvatskoj, uklonjena košuljica u kojoj su bili pohranjeni dokumenti o »optuženom« i svjedoku vlč. Djuri Mariću.

U zapisniku s istražnog postupka nadbiskupa Stepinca, sastavljenom 23. rujna 1946., na upit i tvrdnju suca istražitelja o Nadbiskupovoj suradnji s ustašama, nalazimo slijedeći Nadbiskupov odgovor: »Da ustaša nisam nikad bio, to je poznato svima. Glede ostalog moga stava nalazi se dovoljan odgovor u dokumentima Zagrebačke nadbiskupije, a svjedok je osim toga sav moj kler, čitav hrvatski narod, svi katolici ove države, a mogu reći i inovjerci.«

(Arhiv Postulature, Svezak XCIII, 4446).

Nadbiskupovi branitelji

Nadbiskup Stepinac nije znao da je Vrhovni sud NRH predložio Nadbiskupskom duhovnom stolu u Zagrebu imenovanje branitelja. Mons. F. Salis-Seewis, generalni vikar, predložio je kao branitelje »ureda radi«, otpisom br. 119/Pr., od 25. rujna 1946., dr. Ivu Politea i dr. Ivu Andresa. Sud je prihvatio dr. Politea, a odbio dr. Andresa, te na njegovo mjesto imenovao dr. Katičića. Budući da Nadbiskup o tim postupcima nije ništa znao, obojicu je branitelja smatrao određenima od Suda »ureda radi«.

* * *

Dr. Žarko Vimpulšek, sudac Vrhovnog suda NRH i predsjednik sudskog vijeća koje je vodilo sudsku raspravu protiv nadbiskupa Stepinca, ovim se riječima izjasnio o odabiru dr. Politea za branitelja nadbiskupu Stepincu:

»Budući da optuženi po zakonu mora imati branitelja, kada su u pitanju teška krivična djela, mi smo mu to predočili. Usprkos tome ostao je pri svom. Onda smo mu imenovali dva branitelja. I to zaista dva odlična branitelja – ljude koje ja mogu i danas, nakon tolikih godina, ocijeniti kao najsavjesnije, najpoštenije branioce – dra Ivu Politea i dra Natka Katičića. Dr. Ivo Politeo je inače poznat po svom intransigentno korektnom shvaćanju pojma branioca-advokata (...). 'Branim svakog čovjeka koji je u nevolji', rekao je. 'To je moja advokatska dužnost, bez obzira na moje vlastito političko uvjerenje.' Ja sam iz ličnog poznavanja znao da Politeo nije bio religiozan, štaviše da je bio protivnik klerikalaca i da je svojedobno izdavao časopis 'Slobodna misao', uperen protiv popova (...). Znao je logikom pravnika koji zna da iz kontradiktornog postupka, dakle iz suprotstavljanja javne optužbe i obrane, treba da rezultira istina i pravda.« (u predgovoru knjizi: BLAŽEVIĆ J., *Mač a ne mir*, Zagreb 1980, str. 172.).

Napomena Uredništva: Prema svjedočanstvu samoga dr. Ž. Vimpulšeka, dr. Politeo umro je u krajnjoj bijedi, i »njegova udovica je morala tražiti pomoć od Komore da bi ga imala čime sahraniti«. (Isto mjesto, str. 17.) Zacijelo bi branitelj koji je svoju advokatsku karijeru unaprijedio obranom Josipa Broza Tita u »bombaškom« procesu (1928.) umro u drukčijim okolnostima, da je iznevjerio načela istine i pravde braneći nadbiskupa Stepinca, što se od njega očekivalo.

Odvjetnik dr. Ivo Politeo

»I za ovu obranu nastojat ću svim silama, da bude osnovana samo na spomenutim načelima: na istini, zakonu i ispravnom shvaćanju, odnosno pravednosti.« (Dr. Ivo Politeo)

Odvjetnik dr. Ivo Politeo

U nemogućnosti donijeti na ovome mjestu cijeli obrambeni govor dr. Ive Politea, izrečenog u obranu Zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca, kojim je pobio prvu, četvrtu i petu točku optužnice, donosimo nekoliko njegovih opaski na postupke javnog tužitelja, jer su ti postupci išli za ponižavanjem optuženog Nadbiskupa, te su »podgrijavali« atmosferu u dvorani gdje se nalazila, za tu prigodu, pozvana i odabrana publika:

»Moj branjenik nadbiskup dr. Alojzije Stepinac okrivljen je zbog krivičnih djela protiv naroda i države. I za ovu obranu nastojat ću svim silama, da bude osnovana samo na spomenutim načelima: na istini, zakonu i ispravnom shvaćanju, odnosno pravednosti.

Moram međutim priznati, da mi je obrana dosta teška. Ali njezina teškoća ne sastoji se u težini dokaznog materijala, nego ponajprije u punini auktoriteta, s kojim se javni tužilac založio za današnju svoju optužbu, a zatim u psihozi, koju su naši dnevnici i listovi izazvali kod jednog dijela javnosti, svojim ustrajnim pisanjem protiv Nadbiskupa, a da on nije imao mogućnosti, da se u istim listovima i brani (...).

Nadbiskupa se okrivljuje iz nepoznavanja uređenja Katoličke Crkve, koje izvire iz kanonskoga prava (...). Osim toga, javni tužilac je javno ovdje izjavio, da on ne proganja nadbiskupa Stepinca zbog njegove pasivnosti, nego zbog aktivnosti. A zar je propust eventualne dužnosti nadzora i zabranjivanja aktivnost? Nije li to pasivnost? Kako ste onda mogli pozivati na odgovornost nadbiskupa Stepinca zbog propusta, zbog pasivnog stava bez obzira na to, što aktivnost u tom pogledu ne postoji niti je dokazana (...).

Inkriminira se nadalje nadbiskup, da je u svome dvoru sakrivao arhiv ustaškog ministrastva vanjskih poslova u dogovoru s Pavelićem. Ovdje je po javnom tužiocu pozvani svjedok bivši ustaški ministar vanjskih poslova Alajbegović iskazao, da između Pavelića i Stepinca nije bilo nikakvih dogovora i da je on, Alajbegović, zamolio nadbiskupa, da se taj arhiv pohrani pred opasnošću od bombardiranja, a ne da se sakrije. I doista nadbiskup ga nije sakrivao, nego ga je već početkom lipnja 1945. iz vlastite pobude prijavio narodnim vlastima, što sam dokazao izvornom potvrdom Vjerske komisije od 13. lipnja 1945. (...).

Javnom tužiocu moram odgovoriti i to, da je on svoju optužnicu osnovao na inkriminacijama, odnosno stvarima, koje nije doznao tek iz arhiva, nego koje su mu i inače bile poznate. Isprave iz arhiva iznio je g. javni tužilac istom tijekom rasprave, a ja sam, mislim, danas iznio dosta jakih razloga protiv autentičnosti tih isprava (...).

Zastupnik javne optužbe rekao je tijekom procesa više puta nadbiskupu Stepincu da laže, a jedanput mu je dobacio, i da je lažac. Teška riječ, koja se kaže samo o čovjeku, koji namjerno govori neistinu (...).

Narodni list nije priopćio poslanih mu ispravaka i tako dopustio da javnost vjeruje onakvim lažima o Nadbiskupu. Uopće nikada nije Nadbiskupu bila dana mogućnost, da se brani u novinama od napadaja protiv njega iznesenih u novinama.

Isto tako nije na ovoj raspravi dana meni, odnosno obrani nadbiskupa Stepinca mogućnost, da dokazima opovrgnemo i potpuno oborimo sve ono, što je javni tužilac iznio i ovdje protiv nadbiskupa Stepinca u vezi s djelovanjem društva Caritas (...).

Držim, da je ova optužnica djelomice i posljedica predrasuda koje su o nadbiskupu bile stvorene još u šumi (...). Teško je, i trebalo bi mnogo vremena za razbijanje predrasuda, ali je ne samo teško, nego upravo nemoguće kod stotine i stotine hiljada članova hrvatskoga naroda u Zagrebu i izvan Zagreba pokvariti i potamniti onaj visoki svijetli pojam, što ga oni imadu o svome Nadbiskupu. To neće moći učiniti ni ovaj proces.

Javni tužilac rekao je Nadbiskupu među ostalim i to, da je neskroman i megaloman. Uistinu je Nadbiskup živi kontrast tim slabostima (...). Ni najveći neprijatelji nisu mu mogli ništa prigovoriti u svećeničkom pogledu. Pa zar takav čovjek da bude zločinac? (...).

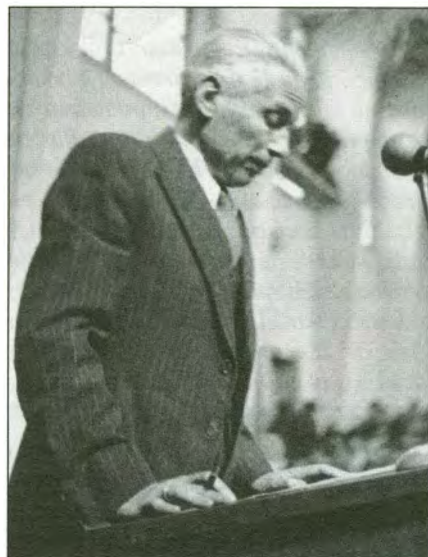
Nadbiskup je u istrazi i ovdje izjavio, da priznaje narodne sudove, da ne prisvaja sebi nikakvu ekstrateritorijalnost, da priznaje ustav, u koliko se ne kosi s moralnim načelima Crkve, da priznaje uopće narodnu vlast i da želi sporazum Crkve s državom. I sve je ovo jedan dokaz više, da on nije kadar počinjati zločine proti narodu i državi.

Uvaživši objektivno sve to, a napose dokazni materijal, od kojega sam ovdje naveo samo jedan dio, a ostali je dio sudu ionako poznat, savjest mi ne dopušta, da se složim s konačnim prijedlogom javnog tužioca.«

(Usp. BENIGAR A., *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, Zagreb 1993[2], str. 546–581)

Odvjetnik dr. Natko Katičić

Dr. Natko Katičić, kao branitelj nadbiskupa Stepinca, u svom je govoru, pobijajući 2. i 3. točku optužnice, istaknuo:

»Ja sam se u toku rasprave veoma zanimao i trudio da doznam približno broj tih Srba, koji su prelazom na katoličku vjeru sačuvali svoje živote i egzistencije, barem privremeno, a mnogi i sasvim. Nisam mogao toga broja saznati. A htio bih ga znati, jer bih kao Hrvat – kada se već moram stiditi zbog djela, koja su počinili neki moji sunarodnjaci – htio bih se ponositi s djelom pomoći koje je jedan sin mojega naroda u najtežim časovima obilno ukazivao proganjanima i postradalima.«

(Arhiv Postulature, Svezak LXVI, str. 991–997, 995s.)

* * *

Uprkos činjenici da su branitelji pobili navode optužnice, nadbiskup Stepinac je osuđen na 16 godina lišenja slobode s prisilnim radom i pet godina gubitka političkih i građanskih prava.

Kaznu je izrekao Vrhovni sud NRH, Zagreb br. 6/46., od 11. listopada 1946.

Za početak izdržavanja kazne označen je dan uhićenja: 18. rujna 1946.

Nadbiskup Stepinac je prebačen u Kazneno-popravni dom u Lepoglavi 19. listopada 1946.

Istijek kazne određen je za 18. rujna 1962.

Nadbiskup Stepinac provjerava i niječe autentičnost predočenog mu »dokumenta«

Nadbiskup Stepinac o svojoj presudi

Dana 31. srpnja 1952., osvrćući se na presudu kojom je nepravedno osuđen 1946. godine, nadbiskup Stepinac je posvjedočio: »Proglasili me zločincem. Ali na Božjem sudu vidjet će se, da imena ratnih zločinaca drugačije glase, nego na 'narodnim' sudovima« (VJD, sv. I., str. 89).

Dana 16. travnja 1954., kardinal Stepinac, osvrćući se na tijek sudskog postupka reče: »Ni amnestiju ne priznajem ni pod koju cijenu i ne primam. Tražim poništenje presude. Sada ću otvoreno izjaviti po prvi puta, da su falsificirali dokumente, samo da me lažno sude. Vidio sam to već na procesu, kad su mi servirali te falsifikate. Odmah sam shvatio, da su to podvale, ali sam šutio. Mislio sam: doći će dan i za to. Sada više neću šutjeti. Ne priznam njihovog sudovanja, jer je to najveća sramota dvadesetog vijeka.« (VJD, sv. II, str. 181s.).

Pismo optuženog nadbiskupa A. Stepinca dr. Ivi Politeu, branitelju

Budući da nadbiskup Stepinac nije mogao razgovarati sa svojim braniteljima, u zatvoru je, u tijeku sudskog postupka, napisao pismo i naslovio ga na dr. Ivu Politea, ali sudsko vijeće nije dopustilo uručenje toga pisma. Zato je Nadbiskup, pri završetku sudskog postupka, videći da njegovi branitelji nisu primili spomenuto pismo i pojašnjenje glede vjerskih prijelaza, tekst vlastoručno napisan (upotpunjen u govoru kraćim pojašnjenjima, zabilježenima djelomično samo u tonskom zapisu), osobno pročitao:

Budući da je gosp. državni tužioc na sinoćnoj raspravi izjavio, kako sam se ja tobože branio kod prekrštavanja Srba, da se nije radilo o prekrštavanju nego o prelazu, to istine radi, a ne da se branim, dajem Vam do znanja slijedeće konstatacije, buduć ste branitelj ureda radi.

1) To je bila samo moja opaska o ispravnosti govorenja, a ne obrana, jer »prekrštavanja« de facto ne može biti. Tko je jednom kršten, kršten je za uvijek.

2) Meni upisivati u neku krivnju što se je zbivalo na teritoriju drugih biskupija, pravno je sasvim krivo, makar ja bio i predsjednik onog Odbora trojice za prelaze. Jer na teritoriju svake biskupije punu vlast i punu odgovornost nosi samo dotični biskup i nitko drugi; za đakovački teritorij odgovara samo đakovački, za mostarski tamošnji biskup i tako redom, jer da netko na onom teritoriju prijeđe u kat. Crkvu, ne bi mu za to ništa vrijedila ni pomogla dozvola Zagrebačkog nadbiskupa. To su temeljni pojmovi crkvenog prava, za koje možete pitati sveučilišnog profesora kanonskog prava Dr. Hermana.

3) Što se tiče teritorija Zagrebačke nadbiskupije konstatiram ovo:

a) Ako je bilo tko izvršio kakove prelaze bez pismene dozvole moje, odnosno Duhovnog Stola u Zagrebu, ti prelazi su pravno jednaki nuli, to jest prelaza uopće nije bilo, nego udarac u vodu, za koji nema nikakve odgovornosti biskup.

b) Samo na molbe koje su pismeno podnešene preko župnih ureda, odgovarao je Duhovni Stol. Zato sam rekao, da mi ništa ne znamo o masovnim prelazima, to jest prelazima bez podataka, tko, gdje i zašto želi prijeći.

c) Kad su takove molbe stigle onda smo se pitali, da li dozvoliti ili odbiti molbu (o kakvoj sili s naše strane bilo bi odviše smješno govoriti). Mi nismo bili slijepi, da ne bi vidjeli poteškoće s jedne i druge strane. Sila je očito dolazila sa strane tadanje državne vlasti. Prema tome je bilo predvidivo, ako Duhovni Stol odbije molbu, da će za dotične pravoslavce situacija biti sigurno teža. Uzevši dakle sve u obzir, dozvoljavao je (a ne naređivao) primitak u Crkvu katoličku (osim recimo konkubinaraca i slično). I danas bi morali za naše dobročinstvo biti suđeni.

d) Da smo odbili molbe u onoj situaciji, sasvim je sigurno, da bi danas mogli biti isto tako izvedeni pred sud sa obrazloženjem: oni su ljudi bili u teškoj situaciji. Katolička Crkva im je mogla pomoći makar fiktivnim primitkom a nije htjela, samo da ih protivnici lakše unište. Dakle na sud!

Kad se dakle sve u miru promisli i odvagne onda stvar sasvim sigurno izgleda sasvim drukčije i moja osobna krivnja u toj stvari jest baš nikakva, govorilo se što mu drago i sudilo kako mu drago.

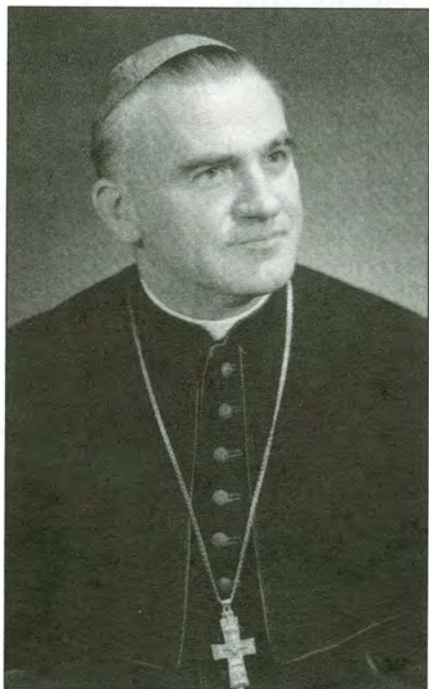
Toliko na opasku gosp. drž. tužioca.

U Zagrebu, 6.X.1946.

Dr. Alojzije Stepinac, nadbiskup

(Arhiv Postulature, Svezak CXV, str. 169)

»Nadbiskup Stepinac osuđen je iz mržnje prema vjeri«

Zagrebački nadbiskup i kardinal Franjo Kuharić, govoreći o suđenju Sluge Božjega Alojzija Stepinca, reče:

»U prvim kršćanskim stoljećima, kad čitamo povijest mučenika, upada nam u oči da je njima redovito bilo postavljeno jasno i javno pitanje: Hoćeš li se odreći Isusa Krista i svoje kršćanske vjere i baciti u znak odreknuća malo tamjana u čast poganskih bogova? Dakle, odium fidei je bio očit i izrečen. Za savjest tih kršćana ponuda je bila jasna: ili odricanjem spasiti život, ili vjernošću poći u smrt ili na robiju. U izboru sveti su mučenici, također, bili jasni: birali su smrt da bi po smrti birali vječni život. Smrću su potvrđivali svoju vjeru i neopozivo opredjeljenje za Boga. To je bio i najviši čin ljubavi. Zato ih je Crkva uvijek častila kao uzor vjernosti i ustrajnosti u ljubavi prema Bogu. Pavao piše Rimljanima: «Mi se dičimo u nevoljama jer znamo: nevolja rađa postojanošću, postojanost prokušanošću, prokušanost nadom. Nada pak ne postiđuje. Ta ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan« (Rim 5, 3–5). Mučenici su mogli ustrajati samo snagom Duha Svetoga. I to u svakom vremenu! I u našem vremenu!

Moderni mučenici, u komunističkom sustavu, obično nisu bili stavljeni pred takav izbor na izričiti način: odričeš li se vjere ili ne? Sigurno je da su mnogi bili proganjani baš zbog vjere, ali to se motiviralo nekim političkim razlozima, nekim političkim »krivnjama«.

Čak smo znali čuti i izjave: Mi ne progonimo vjeru u Boga, mi ne progonimo Crkvu, ali progonimo »neprijatelje naroda«, progonimo one koji žele srušiti ovu vlast, koji su protiv radničke klase itd.

Tako se i nadbiskupu Alojziju Stepincu sudilo s političkih pozicija, s političkim optužbama: kao suradniku s okupatorom, kao pomagaču subverzivnim elementima protiv države, kao sukrivcu za nasilja i zločine u prošlom ratu itd. Takva optužnica nije spominjala vjeru u Boga ili pripadnost Crkvi ili propovijedanje Evanđelja, što bi bila krivnja optuženoga. Stoga bi izgledalo da Nadbiskup uopće nije bio suđen ni osuđen in odium fidei, zbog vjere i vjernosti Crkvi.

Ali, ako je istina da je ta optužnica u svim svojim elementima bez temelja, posve neistinita, koju je i sam branitelj Nadbiskupov na sudu do kraja razotkrio u njezinoj bezočnosti i lažnosti, zašto je onda uopće suđen i osuđen?

Činjenica je da je sam nadbiskup Stepinac na sudu kazao da mu se sudi kao Zagrebačkom nadbiskupu, da se zapravo sudi Katoličkoj Crkvi. Pravi je razlog bio u njegovom beskompromisnom otporu svakom nasilju i bezboštvu. Hrabro, glasno i jasno branio je istinu, pravdu, vjeru, Crkvu, čovjeka, njegovo pravo i dostojanstvo. Za vrijeme rata i poslije rata suprotstavio se snagom svoje vjere svemu i svakome koji je djelovao protiv Božjih zakona i protiv ljudskih prava. Takav je bio, vodeći progonjenu Crkvu i dijeleći sudbinu potlačenog naroda. Suđen je i zbog svog rodoljublja, samo to je rodoljublje bilo opet posve evanđeosko jer je želio dobro svakom narodu. Ipak, najvažniji razlog njegove osude bio je u tome što je branio vjeru i slobodu Crkve.« (Propovijed u Zagrebačkoj katedrali, 17. veljače 1993.)

* * *

Svjedočanstvo dr. Romana Galića

Blažević je u procesu bio više nego »Javni tužilac Hrvatske« (dr. Roman Galić)

Nakon izjave dr. Lava Znidarčića na Zagrebačkoj televiziji, kako su u progonu nadbiskupa Stepinca sudjelovali ne samo Jakov Blažević, nego svi suci, te partijski čimbenici koji su sudski postupak naredili, na Uredništvo Glasnika se obratio, pismeno ili usmeno, veći broj čitatelja. Donosimo dopis dr. Romana Galića, koji je u tijeku sudskog postupka protiv nadbiskupa Stepinca u sudnici bio zadužen za tonsko snimanje, te za odabir i montažu vijesti koje su se emitirale u javnosti, te je bio svjedok kako je javni tužitelj poučavao svjedoke kako i što će govoriti:

Ponašanje »Javnog tužioca Hrvatske« Jakova Blaževića u »procesu protiv Stepinca i družine« (Vjesnik, 4.X.1946.), obrazloženo je i onim što je govorio stranim novinarima, u vezi s tim »procesom«: »Kao Javni tužitelj proganjam svakog onoga, koji je učinio krivično djelo prema pozitivnim zakonima« i, govoreći konkretno o kardinalu Stepincu: »Treba naglasiti jednu konkretnu stvar: Ovo je suđenje ratnom zločincu, izdajici i kolaboracionistu.« Proglašujući ga »ratnim zločincem ...« 3. listopada 1946., dakle 8 dana prije izricanja osude, Blažević je mogao »opravdati« odnose prema »okrivljenom« za vrijeme »suđenja«. Bilo je to upravo ono što je nagovijestio, uz vrijeđanje i podmetanje. To mogu potvrditi snimke cijelog »suđenja«, ne one koje su išle u javnost putem radia, montirane presnimavanjem odabranih dijelova i povezivanjem, nego ono što je snimljeno kao cijelina.

Blažević nije Kardinala, doktora teologije i filozofije, Primasa Hrvatske itd. titulirao drugačije nego »optuženi Stepinac«. Blažević se jako trudio nastojeći »dokazati« kako je Kardinal »položio ustašku zakletvu«, predbacujući mu proračunato »krivokletstvo i gaženje zakletve« koju je »dva puta položio« »kralju Aleksandru Karadjordjeviću i nakon njegova ubojstva *princu regentu* Pavlu« (tu Blažević ne štedi titule!), da bi iz toga izveo zaključak o polaganju zakletve Paveliću 1941. g. Ni u tisku, ni u »prijenosu sa sudjenja«, nije bio objavljen »razgovor« izmedju optuženog, koji je – kad je riječ o zakletvama – bio tituliran sa »coadiutor cum iure successionis«, u kojem »optuženi Stepinac«, mirno i staloženo odgovara javnom tužitelju i predsjedniku suda, kako on nije tu zakletvu Paveliću polagao, »za razliku od nekih koji sjede za sudačkim stolom«.

Na spomenutoj konferenciji za strane novinare, Blažević ne odgovara na pitanje novinara o »povlačenju Stepinca u Vatikan«, jer to nije u njegovoj kompetenciji, iako je poznata njegova izjava da je Kardinal »mogao biti i bez sudjenja da je bio elastičniji«, kao što je poznato i na što se ona odnosila.

Dokazivanje da je Blažević bio u cijelom insceniranom procesu više nego »Javni tužilac Hrvatske« može se ocijeniti i kao subjektivno, no praćenje, u živo, procesa, otkriva i u načinu i u rječniku i u govoru da je on u »vršenje svoje dužnosti« unio mnogo više sebe nego »pune akribije« s kojom se hvali. Da je napravio »više« od onoga što je samo kao javni tužilac trebao napraviti, svjedoči – vjerojatno – i činjenica da je postao (sigurno ne znanstvenim radom) i počasnim doktorom Sveučilišta u Zagrebu, što je i danas.

Završavajući ovaj podsjetnik, moram postaviti i pitanje njegove svrhe. Ako na emisiju, koju nisam gledao i o kojoj sam čuo samo komentare (koji su izražavali čuđenje i neslaganje), nije bilo nikakve reakcije iz redova iz kojih se eventualno mogla očekivati, nisam siguran da bi ona trebala poteći baš od mene.

U Zagrebu, 3. srpnja 1996.

Dr. Roman Galić

Napomena uredništva: Mišljenje dra. Žnidarčića je kod mnogih vjernika izazavalo čuđenje, tim prije što su svi suci na neki način shvatili svoju pijunsku ulogu u sudskom postupku protiv nadbiskupa Stepinca, dok je Jakov Blažević, do danas, ustrajao u svojim tvrdokornim i povijesno neutemeljenim stavovima.

Dr. Ante Živković, svećenik Šibenske biskupije, prati suđenje nadbiskupu Stepincu

O ulozi i dometu uloge javnog tužioca u sudskom postupku protiv Zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca, svaki će dobronamjerni čitatelj dovoljno saznati iz napisa u ovom broju Glasnika, u rubrici uz 50-tu obljetnicu tog sudskog postupka i na simpoziju koji se tom prigodom održava u Zagrebu 11. i 12. listopada 1996.

Našem uzoru kardinalu Stepincu

Pastirom ga zvaše svi redom;
I branio je stado s Božjom milošću.
Nije ga plašila sulud prijetnji,
Dok puk klicaše: »Oče što ću ...?«

Kad' zvijezde se skriše, škuro biva,
I kada se čini da sve gine;
On se prope na raskršću puta,
Braneći Boga i pravo domovine.

Hrvatska dok sumrtva, ječi bez sjene,
Srca ranjena kliču, a duše izdišu,
On sjaše kao zvijezda pravde,
Junak svog naroda, davši mu nadu višu.

Poganstvo, progonstvo; užas, neznanje ...,
Majke sa čedom vape traku sreće,
On budi duše, suđene na klanje;
U drami i zapleću, što se susreću.

On će živjet dvaput u srcu ljudi,
Ili bolje reći za sva vremena,
Hrvati se ponose njime, a zlo se kudi;
Jer je sin našega ponosna plemena.

I kada se misli, da je snaga mrtva,
Nije! U dušama nikad junak ne mine;
Poslan je Bogom kao potvrdna žrtva,
Na krvavom raspelu svoje domovine.

I prave sjete su odraz velike boli,
On štitiše jedno, a drugo u sebi skriše;
Nikad nam ne ćeš umrijet, svijet te voli,
Naše sve misli u tvojoj se sliše.

Ivan Zovko,
student ekonomije
Rim 1960.

VRHOVNI SUD
NARODNE REPUBLIKE HRVATSKE
Serija PRS
11493 ❊
ULAZNICA
Za suđenje okrivljenima LISAKU, Dr. STEPINCU, ŠALIĆU i dr.
na dan ____ 1946
Za ____
Zanimanje ____ mjesto ____
Br. lične legitimacije ____ izdate od ____
Mjesto u dvorani ____ red. Sjedalo br. ____
Početak u ____ sati.
Sekretar Vijeća:
Vrijedi samo za jedan dan.
Vrijedi samo uz ličnu legitimaciju.

U dvoranu, u kojoj se odvijalo suđenje, mogli su ući samo građani s posebnim ulaznicama. Zagrebačka nadbiskupija dobila bi po pet ulaznica za pojedini dan.

»Za Krista smo spremni umirati!«

Govor Zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca, na sudu, 3. listopada 1946.; radi lakšeg čitanja i razumijevanja, umetnuti su podnaslovi.

Na sve tužbe, koje su ovdje protiv mene iznesene, odgovaram da je moja savjest mirna, makar se publika tome smijala. Sada se ne kanim braniti niti apelirati protiv osude. Ja sam za svoje uvjerenje sposoban podnijeti ne samo ismjehivanje, prezir i poniženje, nego, jer mi je savjest čista, pripravan sam svaki čas i umrijeti.

Stotinu puta je ovdje ponovljen izraz 'optuženi Stepinac'. Ali nitko nije toliko naivan, da ne bi znao, da iza toga 'optuženoga Stepinca' sjedi ovdje na optuženičkoj klupi nadbiskup zagrebački, hrvatski metropolit i predstavnik Katoličke crkve u Jugoslaviji. Sami ste toliko puta apelirali na ovdje prisutan kler, da kaže da je samo Stepinac kriv ovima i njihovu stavu naroda i klera. Obični Stepinac ne može imati taj utjecaj nego samo nadbiskup Stepinac.

Već 17 mjeseci se vodi protiv mene borba u štampi i u javnosti, inače 12 mjeseci podnosio sam faktičnu internaciju u Nadbiskupskom dvoru.

»Prekrštavanje« pravoslavaca

Upisuje mi se u krivnju prekrštavanje Srba. To je uopće neispravan naziv, jer tko je jednom kršten, ne treba ga više prekrštavati, nego se radi o vjerskom prijelazu.

Ja o tom neću opširnije govoriti nego velim, da mi je savjest čista, a povijest će jednom reći o tom svoj sud. Činjenica je, da sam morao premještati župnike, jer im je prijetila opasnost smrti od pravoslavnih, jer su ih Srbi htjeli ubiti, zato što otežu s prijelazima. Činjenica je, da se u prošlo ratno vrijeme Crkva morala provlačiti kroz poteškoće kao zmija, a išlo se na ruku srpskom narodu s nakanom, da mu se pomogne, kako se dalo i moglo. Gospodin mi je predsjednik predočio prijepis, što sam tražio prazni pravoslavni manastir, nekoć naš pavlinski, u Orahovici, da se u nj smjeste trapisti, koje su Nijemci protjerali iz Rajhenburga. Smatram, da mi je bila dužnost, da pomognem braći Slovencima, koji su od hitlerovaca bili izagnani, da se sklone.

Vojni vikarijat

Kao teški zločin pripisuje mi se vojni vikarijat. Pitao me je predsjednik suda nisam li smatrao izdaju Jugoslavije dok sam u toj stvari stupio u vezu sa Nezavisnom Državom Hrvatskom. Ja sam bio vojni vikar i za bivše Jugoslavije. Nastojao sam pitanje vojnog vikarijata urediti kroz ovih 8 do 9 godina. No nije došlo do definitivnog rješenja. To je pitanje konačno bilo uređeno u Jugoslaviji i konkordatom koji je stvoren teškom mukom, svečano ratificiran u parlamentu, da onda propadne na ulicama beogradskim.

Kad je rat Jugoslavija-Njemačka bio pri kraju, ja sam morao pružiti duhovnu pomoć i ostacima vojnika katolika bivše Jugoslavije i novostvorene Nezavisne Države Hrvatske. Ako je, dakle, država propala, a vojska ostala, morali smo pogledati tu situaciju.

Prava hrvatskog naroda

Nisam bio persona grata ni Nijemcima ni ustašama. Nisam bio ustaša, niti sam položio njihovu zakletvu, kako su činili vaši činovnici koji su ovdje. Hrvatski se narod plebiscitarno izjasnio za hrvatsku državu i ja bih bio ništarija, kad ne bih osjetio bilo hrvatskog naroda, koji je bio rob u bivšoj Jugoslaviji. Rekao sam: Hrvatima se nije dozvoljavalo da napreduju u vojsci ili da uđu u diplomaciju osim da promijene vjeru ili ožene inovjerku. Tu je faktična baza i pozadina mojih poslanica i propovijedi.

Što sam govorio o pravu hrvatskog naroda na slobodu i nezavisnost, sve je u skladu s osnovnim principima saveznika istaknutim u Jalti i u Atlantskoj povelji. Ako prema ovim zaključcima svaki narod ima pravo na svoju nezavisnost, zašto bi se to onda branilo samo hrvatskom narodu? Sveta Stolica je toliko naglašavala, da i mali narodi i narodne manjine imaju pravo na slobodu. Zar katolički biskup i metropolita ne bi o tom smio ni pisnuti? Ako treba, past ćemo, jer smo vršili svoju dužnost. Ako mislite, da je hrvatski narod zadovoljan ovom sudbinom ili mu eventualno još

pružite priliku da se izjasni, s moje strane nema poteškoća. Poštivao sam volju svoga naroda i poštivat ću je.

Optužujete me kao neprijatelja državne i narodne vlade. Molim vas, kažite mi, koja je za mene vlast bila 1941. godine? Da li pučista Simović u Beogradu, ili izdajnička, kako je vi zovete, u Londonu, ili ona u Jeruzalemu, ili vaša u šumi, ili ova u Zagrebu? Dapače, i godine 1943. i 1944., da li vlada u Londonu ili u šumi? Vi ste za mene vlast od 8. svibnja 1945. Zar sam mogao slušati vas u šumi i ovdje njih u Zagrebu? Je li se uopće može dva gospodara služiti? To nije po katoličkom moralu ni po međunarodnom ni po općeljudskom pravu. Nismo mogli ovdje vlast ignorirati, makar bila ustaška, ona je bila ovdje. Vi mene imate pravo pitati i zvati na odgovornost od 8. svibnja 1945!

Glede kakvih terorističkih mojih čina nemate dokaza, niti će vam itko vjerovati. Ako su Lisak, Lela Sofijanec i drugi dolazili k meni pod drugim imenom, ili ako sam primio pisma koja nisam znao ni pročitati, ako je to krivnja, što su ljudi k meni dolazili, primit ću mirno osudu.

Ako sam svećeniku Mariću dao propusnicu, ništa si ne predbacujem, čista mi je savjest, jer mi nije bila nakana učiniti ništa protiv poretka, i mirne duše mogao bih poći na drugi svijet s tom krivnjom. Hoćete li mi to vjerovati ili ne, sporedno je. Optuženi zagrebački nadbiskup zna za svoje uvjerenje ne samo trpjeti nego i umrijeti.

Sam predsjednik vlade dr. Bakarić rekao je svećeniku Milanoviću: »Mi smo uvjereni, da iza tih akcija stoji nadbiskup, ali nemamo nikakvih dokaza«. To je za mene dovoljno rečeno.

Vjerski progon

A sada: u čemu je čitav spor, naše teškoće, i zašto nije došlo do smirenja prilika?

Državni tužilac je toliko puta ustvrdio, da nigdje nema tolike slobode savjesti, kao ovdje u ovoj državi.

Slobodan sam navesti neke činjenice, iz kojih će se vidjeti protivno. Ponovno tvrdim pred svima: 260–270 svećenika poubijano je od narodno-oslobodilačkog pokreta. U nijednoj civiliziranoj državi na svijetu ne bi toliki svećenici bili tako kažnjeni za te krivice, koje im imputirate.

Evo npr. župnik u Slatini, Bürger! Ako je bio član Kulturbunda, pa ako ste ga recimo sudili na osam godina, no vi ste radi toga, što je kao dekan prenesao bogoslužne stvari iz susjedne voćinske crkve, što mu je bila dužnost, sudili ga na smrt i ubili.

Ponovno tvrdim: u nijednoj drugoj civiliziranoj državi ne bi se tako sudilo. Svećenik Povoljnjak ubijen je bez suda kao pseto na cesti. Isto i sa okrivljenim časnim sestrama. U nijednoj drugoj civiliziranoj državi ne bi ih se na smrt sudilo, nego najviše na ztavor. Vi ste učinili fatalnu pogrješku što ste pobili svećenike. Narod vam to neće nikada zaboraviti.

Naše katoličke škole, izgrađene sa toliko žrtava, oduzete su nam. Onemogućen je rad naših sjemeništa. Da nisam dobio iz Amerike sedam vagona, uopće se ne bi ove godine bilo moglo početi sa radom. A to su djeca siromašnog seljačkog našeg svijeta. Silom ste uzeli svu imovinu sjemeništima. Niste učinili ništa manje, nego li gestapovci, koji su oduzeli sjemeništu posjed Mokrice. Nismo proti agrarnoj reformi, ali se to moralo raditi u sporazumu sa Svetom Stolicom.

Naša sirotišta su onemogućena. Uništene su naše tiskare i ne znam, postoji li još koja. Nema više naše štampe, koju ste ovdje toliko napadali. Nije li uopće škandal tvrditi, da Crkva nije nigdje toliko slobodna kao ovdje? Dominikanci su dali štampati jednu pobožnu knjižicu, koju sam preveo s francuskog, i utrošili su 75.000 dinara. (Nadbiskup govori o životopisu Svete Terezije od Djeteta Isusa, koji je, već tiskan, komunistička vlast uništila, nap. ur.). Kad je knjižica bila već odštampana i kad su htjeli nakladu podići, nisu knjige dobili i toliko štetuju. Zar je to sloboda štampe?

Nestalo je i ne radi Društvo sv. Jeronima. To je teški delikt prema narodu ovako postupati s najvećom našom kulturnom institucijom.

Predbacili ste mi Karitas. Ali velim: taj je Karitas učinio goleme usluge našem narodu i vašoj djeci.

Onda vjeronaučna obuka. Postavili ste načelo: u višim razredima srednjih škola ne može biti vjeronaučne obuke, a u nižim po volji. Kako ste mogli maloj djeci, koja još nisu dorasla, da se sama odlučuju, dozvoliti, da se odlučuju za vjeronauk, a višeškolcima, koji već imaju i pravo glasa, ne dopuštate slobodno odlučivanje u pogledu vjeronauka u školi?

Naše katoličke bolnice časnih sestara koliko imaju nevolja!

Protiv volje ogromne većine naroda uveli ste civilni brak. Zašto niste tu slobodu izrazili više u mentalitetu našeg naroda? U Americi je to pametnije: tko hoće, civilno, tko hoće, crkveno. Mi vam ne branimo stanovitu kontrolu nad brakom. Ali naš narod vrlo boli, kad mora najprije ići na oblast, a onda na crkveno vjenčanje. Da ste se na nas obratili, dali bismo vam sugestije u spomenutom smislu.

Otete su zgrade nekim redovnicama u Bačkoj, neke crkve u Splitu su, ne znam, jesu li još, kao magazini. Imovina Crkve oduzeta je bez sporazuma sa Svetom Stolicom. Vi-

Suđenju je svaki dan bio nazočan i mons. J. P. Hurley, apostolski nuncij u pratnji vlč. D. Nežića, tada duhovnika u Nadbiskupskom bosgoslovnom sjemeništu

djeli ste, da narod nije htio primati tu zemlju. No materijalno pitanje tu je najzadnji problem. Bolna je točka ovo:

Nijedan svećenik i biskup nije danas siguran za život ni danju ni noću. Biskup Srebrnić je na Sušaku bio napadnut od mlađarije nahuškane od stanovitih ljudi, i tri sata su ga gnjavili u sobi i inače napadali, a vaša policija i milicija samo gleda. Ja sam to isto iskusio u Zaprešiću. Biskup Lach bio je na krizmi preko Drave, i premda se znalo, da onamo dolazi, prebacili su ga natrag ovamo preko Drave i cijelu noć držali u zatvoru u Koprivnici i nisu mu dali da krizma. Dapače, vaši su ljudi, koji su bili u šumi, došli k meni i izjavili: »To je nedostojan postupak. Mi idemo k vlastima protestirati.« Biskupu Buriću su također razbili kamenjem prozore, dok je bio na krizmi. Biskup Pušić je, kako čujem, ovih dana napadnut trulim jabukama i jajima.

Mi ovakvu slobodu smatramo iluzijom, i mi nećemo biti bespravno roblje. Borit ćemo se svim zakonitim sredstvima za svoja prava i u ovoj državi.

Napad na vjerske istine

Evo, da razumijete zašto smo se borili: Još jedno tri do četiri primjera slobode.

U školskim udžbenicima tvrdite, protivno od svih dokaza povijesti, da Isus Krist nije postojao. Znajte, Isus Krist je Bog! Za Njega smo spremni umirati, a danas je nauka to, da on uopće nije postojao! Kad bi se koji profesor usudio učiti protivno, mogao bi se sigurno nadati, da će izletjeti iz škole. Ja vam kažem, gospodine državni tužioče, da uz ovakve uvjete nije Crkva slobodna, nego da će za kratko vrijeme biti istrebljena.

Krist je temelj kršćanstva. Vi se zauzimate za pravoslavne Srbe. Pitam ja vas, kako vi sebi zamišljate pravoslavlje bez Krista? To je apsurd! Kako vi zamišljate Crkvu bez Krista? To je apsurd!

Za Majku Božju kaže se u knjigama, da je bila bludnica. A znadete li, da je ona za pravoslavne i katolike najsvetiji pojam?

Naređujete, to je službena nauka, da je čovjek postao od majmuna! Ako imade tko tu ambiciju, neka mu bude! Ali otkuda dolazi netko, da to odredi kao službenu teoriju, koju danas ne priznaje nijedan učenjak svjetskog glasa?

Po vašem shvaćanju materijalizam je jedini naučni sistem, a to znači izbrisati Boga i kršćanstvo. Ako nema ništa osim materije, onda vam hvala na slobodi. Rekao je jedan od vaših ljudi višeg položaja: »Nema čovjeka u ovoj državi kojega mi nismo kadri staviti pred sud i suditi.«

Na ostale optužbe, kojima nas stavljate u red koljača i prijatelja terorista, velim, da nisu ni sva zlodjela u bivšoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj počinjena od domobrana i ustaša. Nije za Crkvu bilo lako broditi. Morala se probijati kroz mnoge poteškoće

Neka se ne misli, da ja hoću rat. Neka sadašnja vlast povede razgovore sa Svetom Stolicom. Crkva ne pozna diktata, ali nije protiv poštenih sporazuma. To se može. Onda će biskupi znati, što im je dužnost, i neće se trebati tražiti svećenike, da ukazuju njihovu krivnju, kao što je bilo ovdje.

Komunistička partija

Konačno da kažem par riječi i o Komunističkoj partiji, stvarnom mojem optužitelju.

Ako se misli, da smo mi zauzimali dosadašnji stav radi materijalnih stvari, krivo je, jer mi smo ostali čvrsti evo i nakon što nas se osiromašilo. Nismo protivni tome, da radnici dođu do većih prava u tvornicama, jer je to u duhu papinskih enciklika, niti što imamo protiv pravednih reforma, ali neka nam dozvole pristaše komunizma, ako je slobodno propovijedati i širiti materijalizam, da bude i nama pravo ispovijedati i propagirati naša načela. Katolici su za ta prava umirali i umirat će.

Ja završujem: Uz dobru volju se može doći do sporazumijevanja, no inicijativa je na današnjoj vlasti! Niti ja, niti episkopat nismo stranka za načelno sporazumijevanje, nego državna vlast i Sveta Stolica. A što se mene tiče i moga suđenja, ja ne trebam milost, savjest mi je mirna.

(Arhiv Postulature, Svezak LXVI, str. 998a–1002.)

Hvala Vam što čitate i drugima omogućujete primati Glasnik »Sluga Božji Alojzije Stepinac«. Ako na vrijeme podmirite svoje obveze prema Glasniku, moći će redovito izlaziti i biti vjesnik njegovih vrlina, kojima ga je Bog proslavio za dobro svoje Crkve i hrvatskog naroda. Glasnik možete i Vi obogatiti svojim dopisom i uspomenama na kardinala Stepinca ili fotografijom iz njegova života. Ako ste bili dionik koje svečanosti priređene u njegov spomen, izvijestite o tome putem Glasnika sve prijatelje i štovatelje kard. Stepinca.

Nadbiskup Stepinac štovatelj Majke Božje u sužanjstvu

»Nema bržega puta doći k Isusu, k Bogu, nego li po Mariji!« (A. Stepinac)

U svojstvu promicatelja postupka za proglašenje blaženim sluge Božjega Alojzija Stepinca, Zagrebačkog nadbiskupa i kardinala Svete Rimske Crkve, dr. J. Batelja je na XII. mariološkom i XIX. marijanskom kongresu u Czestochowi govorio o temi: »Marija i Euharistija u životu i djelima kardinala Alojzija Stepinca«.

Za čitatelje Glasnika donosimo dva skraćena i prepravljena odlomka predavanja o načinu Kardinalova štovanja Majke Božje u zatočeništvu u Krašiću, te o njegovom promicanju molitve Krunice.

Kardinal Stepinac je podržavao zlatni vez ljubavi sa svetištem Majke Božje u Czestochowi, ne samo zato što ga je često spominjao u svojim propovijedima ili spisima, što je 1943. godine odavde, u pokušaju obnove Pavlinskog reda u Hrvatskoj, doveo oce pavline, već ponajprije stoga što je Majci Božjoj Čenstohovskoj posvećena crkva slavnog pavlinskog samostana u Lepoglavi, u sjeni koje je on proveo 5 godina zatvora i kojoj se u tim danima često utjecao vapajima pouzdanja: »Pomozi mi, Majko Božja!« (VRANEKOVIĆ J., *Dnevnik o životu i radu nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca za vrijeme sužanjstva u Krašiću od 1951. do 1960.*, u rukopisu, unaprijed kratica VJD I–V; ovdje VJD, sv. III, str. 187s.).

Po Mariji k Isusu

Znakovito je što su i Sluga Božji i čudotvorna slika Majke Božje Čenstohovske bili istovremeno zatočenici, jer su nakon Nadbiskupova utamničenja u Lepoglavi, komunisti zatvorili župnu (samostansku) crkvu, pa je tako i Gospina slika bila zasužnjena.

Nalazeći se potom u kućnom pritvoru u Krašiću (5.XII.1951. – 10.II.1960.), nasilno odvojen od svoga stada, Sluga Božji je mogao vršiti svećeničku, ali ne i biskupsku službu. Stoga je svake nedjelje i blagdana zanosno propovijedao. Propovijedi izgovorene na Marijine svetkovine ili blagdane: Bezgrešnog Začeća Marijina, Rođenja Marijina, Navještenja, Bogomaterinstva Marijina, Uznesenja Marijina u nebo ili na spomendane koji su imali u središtu koju istinu vjere o Majci Božjoj, ili sveca koji ju je osobito častio, imale su istaknuto obilježje, kako u pomno pripremljenom sadržaju, tako i u gorljivom navještaju.

Iz Spomen-albuma Sluge Božjega

I tada je pokazivao iskrenu i duboku pobožnost prema Majci Božjoj, te se pokazao kao veliki pronositelj njezinih kreposti i njezine slave. Ne samo u propovijedima. Njezinu veličinu, moć i materinstvo spomenuo je u stotinama pisama, pozivajući naslovnike: svećenike, redovnike, redovnice, mlade, vjernike različitih zvanja i staleža, da se uzdrže u pravovjerju i uznapreduju u posvećenju časteći Majku Sina Božjega. Takvim se mislima ističe 49 sačuvanih pisama odaslanih Marijanske godine 1954., o stotoj obljetnici proglašenja dogme o Bezgrešnom Začeću Marijinom, kao i 51 pismo 1958. godine o stotoj obljetnici ukazanja Majke Božje u Lurdu.

Lik Majke Božje »Jasnogorske« i »Lepoglavske«

Vodila ga je misao kako »nema bržega puta doći k Isusu, k Bogu, nego li po Mariji« (*Pismo s. Vilki Šimecki*, milosrdnici, Krašić, 17. veljače 1952.). Naime, u skladu s učenjem mnogih svetaca, i on je zastupao misao da ja Majka Božja »vodovod nebeskih milosti u ljudske duše« (*Pismo vlč. Marku Periću*, svećeniku Mostarske biskupije, Krašić, 21. rujna 1954.). Promatrao ju je nedjeljivu od Krista i Crkve, u dubokom uvjerenju kako su »splasnule u ništa tolike protestantske sekte, što su omalovažile ulogu Marijinu u povijesti Crkve« (*Pismo Časnoj Majci Mariji Beati Milašin N.D.*, Krašić, 23. listopada 1957.).

Tako je na početku Marijanske godine 1954. svima poželio »neograničeno pouzdanje u zagovor Bogorodice« (*Pismo Sestri iz Družbe Kćeri Božje Ljubavi u Zagrebu*, Krašić, 6. siječnja 1954.). Ona će pomoći, da se unatoč strašnih grijeha čovječanstva, premoćno očituje Božje milosrđe. Jer, »Vjerujem, pisao je, da je ova sveta godina Marijina, ako ne

Pred ovom slikom Majke Božje u Volavju Alojzije je rado molio u doba svoga djetinjstva

konačno rješenje, a ono prvi barem znamen, duga mira, koja se pojavila na obzorju Noi iza općega potopa« (*Pismo SS. Uršulinkama*, Krašić, 29. srpnja 1954.).

U trenucima velike ekonomske neimaštine, kad je režim opterećivao svećenike nepravednim daćama, s ciljem da ih prisili na učlanjenje u staleško svećeničko društvo koje je vodila UDBA, s nakanom da ih odijeli od biskupa i podijeli međusobno te pripremi uvjete za stvaranje »narodne Crkve« odvojene od Rima – pa su i samog župnika Vranekovića, kod kojega je u kućnom pritvoru Kardinal prisilno boravio, više puta oplijenili jer nije imao čime plaćati pretjerane poreze – Kardinal bi i tada zadržavao vedrinu duha, pouzdan kako Marijin štovatelj neće umrijeti od gladi. Naime, hrabrio je: »Bog će nam sigurno pomoći, a neće uzmanjkati niti zagovor Majke Božje!« (VJD, sv. II, str. 280).

Njezinom zagovoru bi pripisao ozdravljenja ili olakšanja nakon teških iskušenja bolesti (Usp. *Pismo Časnoj Majci Franciski Dušić F.D.C.*, Krašić, 8. kolovza 1958.).

Zato je on rado uzimao obrasce zavjetne mise 'De Beata', i kad god je to bilo moguće radosno ih je slavio. Reče, naime: »Tako mi je draga Misa 'De Beata'. Kad god mogu slavim je!« (VJD, sv. I, str. 127; usp. isto mj., str. 114; sv. II, str. 321; sv. IV, str. 43).

Značajno je ovo njegovo iskustvo: »Više puta nešto sam učinio, a da se nisam preporučio Majci dobrog savjeta, i prevario sam se. Više se to neće dogoditi.« Nakon tih riječi, posvjedočio je župnik Vraneković, Kardinal je utonuo u molitvu.» (VJD, sv. IV, str. 48.).

Stoga je razumljivo zašto mu ništa nije bilo teško »kad se radilo o slavi i časti Majke Božje«.

Posvete Majci Božjoj

Obradovao ga je prijedlog svećenika da se posvete Majci Božjoj. I premda je on već 1942., na prijedlog Svetog Oca o posveti ljudskog roda Bezgrešnom Srcu Marijinu, posvetio Zagrebačku nadbiskupiju, i ovdje je, odvojen od vjernika Nadbiskupije, u pojedine dane, posvećivao Majci Božjoj pojedine župe. No posveta svećenika bila mu je osobita utjeha (Usp. *Pismo vlč. Franji Kuhariću*, župniku u Svetom Martinu pod Okićem, Krašić, 1. rujna 1954.). Razveselila ga je vijest o posveti Družbe Naše Gospe Prečistom Srcu Marijinu. Njihov je utemeljitelj, P. Fourrier, rekao: »One su od Naše Gospe, za Našu Gospu i po Našoj Gospi.« A sada posvećene Gospi imaju još veću obvezu vjernosti jer, kako reče: »Nikakvo zemaljsko plemstvo ne može se usporediti sa zadnjim slugom Majke Božje.«(*Pismo Časnoj Majci Mariji Beati Milašin N.D.*, Krašić, 16. rujna 1954.).

Prigodom blagdana rođenja Marijina, kad su tri okolna dekanata slavila Marijansku godinu i obavljala posvete Majci Božjoj, Kardinal je upravio svećenicima, okupljenima na Euharistijskom slavlju u starodrevnom svetištu Majke Božje u Volavju, kamo je i on kao dječak rado hodočastio, posebno pismo i združio se s njima u molitvi (Usp. *Pismo P. Antunu Prešernu S.J.*, Krašić, 27. rujna 1958.).

On je usrdno poticao svećenike da budu širitelji pobožnosti u čast Majke Božje govoreći: »Budite apostoli slave Marijine, poput svetoga Alfonsa Liguorija, Ljudevita Grignona i tolikih drugih svetaca! Ostat ćete pobjednici u ovom nadčovječnom hrvanju u svijetu.« (*Pismo svećenicima s naslovom: Marija i svećenik današnjice*, u Krašiću, u rujnu 1954.).

Preporučivao je redovnicima sastavljanje marijanskih propovijedi za narod, osobito za mjesec svibanj, na temelju života svetaca koji su svojim životom ili perom, pokorom ili postom, ljubavlju prema bližnjemu ili apostolatom, proslavili Majku Božju (Usp. *Pismo P. Srećku Majstoroviću O.F.M.*, Krašić, 22. svibnja 1957.).

Starodrevno Svetište Majke Božje Volavske

Tu u sužanjstvu, s osobitim je vjerničkim ganućem, god. 1959., okrunio kip Gospe Fatimske, koji je prethodno blagoslovio Papa Pio XII., te nakon krunjenja poslan u katoličku župu u Bjeljini, u svjeveroistočnoj Bosni, da u dijaspori stoluje kao »Kraljica kršćanskog Istoka!« (Usp. BENIGAR A., *Alojzije Stepinac hrvatski kardinal*, str. 748s.).

Dolazak Marijinog vijeka

Prožet vjerničkim optimizmom Kardinal je iščekivao dolazak Marijnog vijeka. Reče: »Svi znaci naime govore, da je ovo na poseban način Njezin vijek, i da je Bog stavio u Njezine svete ruke na poseban način sudbinu današnjeg čovječanstva.« (*Pismo SS. Uršulinkama*, Krašić, 18. veljače 1952.).

»Dolazi vijek Isusa i Marije«, ponavljao je u pismima podržavajući kršćanski optimizam u dušama. Stoga ne čudi ovo njegovo uvjerenje: »S dubljim poznavanjem i štovanjem Gospe približuju se očito i dani, kad će zasjati u svem sjaju kraljevstvo Krista, i Kraljice, Presvete Djevice Marije.« (*Pismo P. Tomislavu Šagi Buniću O.F.M.Cap.*, Krašić, 30. ožujka 1957.). »Nema sumnje, spomenuo je drugom prigodom, da dolazi 'vijek Marijin' (...) kad satre glavu zmiji paklenoj u crvenoj uniformi komunizma, kao što ju je satrla i u uniformi nacizma«. (*Pismo jednom salezijancu*, naslovnik nepoznat, Krašić, 17. srpnja 1957.).

Svoju vjeru u nadolazak Marijina vijeka, koji zapravo označuje Kristovo kraljevstvo, izrekao je u pismu O. Ciprijanu Vupori, 18. travnja 1958., govoreći: »Lik neokaljane Matere Božje sve više se diže na obzorju našeg narodnog života, a gdje je Aurora imamo pravo vjerovati, da ni Sol iustitiae Christus Deus noster, ne će dugo oklijevati, da se pojavi.« (*Pismo O. Ciprijanu Vupori O.F.M.*, Krašić, 18. travnja 1958.; o vjeri sluge Božjega u dolazak Marijinog vijeka opširno je pisao P. C. TOMIĆ u *Il Servo di Dio Alojzije Stepinac e san Massimiliano M. Kolbe*, u *Miles Immaculatae*, Roma, Br. 1 (1994), str. 101–133).

Takvo duboko osvjedočenje u pobjedu Majke Božje omogućilo mu je predvidjeti pad komunističke strahovlade na raznim stranama svijeta. Predvidio ga je i u Rusiji, rekavši: »Rusija će se obratiti i lik Bogorodice stajati će na Kremlju!« (VJD, sv. IV, str. 87).

Svetište Majke Božje Dolske, u župi Pribić, najtješnje je vezano uz Alojzijevu odluku o svećeništvu

Stamenu vjeru u Majku Božju očitovao je i u oporukama.

U prvoj oporuci, napisanoj 26. srpnja 1939., nalazimo riječi: »Majko Isusova, za Tvoje neoskvrnjeno Začeće, prečisto Djevičanstvo i po zagovoru sv. Josipa, tvojeg prečistog Zaručnika, pomozi mi, brani me, čuvaj me!« (Usp. BENIGAR A., *Alojzije Stepinac...*, nav. dj., str. 752.)

U drugoj oporuci, napisanoj 29. ožujka 1957., uz opširan poticaj vjernicima Zagrebačke nadbiskupije na čašćenje Majke Božje, zapisao je i ovo: »Težak bi bio život u obitelji, kad ne bi bilo majke. Crkva je velika Božja obitelj. Bog je toj svojoj obitelji dao majku, tj. bl. Djevicu Mariju, Majku Božju i Majku svih nas (...). Ako iskrenom i trajnom ljubavlju budete štovali i ljubili Majku Božju i na vama će se obistiniti što prorokuje nadahnuti mudrac: 'Tko časti svoju majku, sličan je onomu, tko sakuplja blago!'« (BENIGAR A., *Alojzije Stepinac* ..., nav. dj., str. 753–757, 756.)

U trećoj oporuci, potpisanoj 9. listopada 1959., uskliknuo je: »Hvala Majci Božjoj za više nego majčinsku zaštitu kroz cijeli život!« (BENIGAR A., *Alojzije Stepinac* ..., nav. dj., str. 757–760, 760.)

Takovu živu i postojanu vjeru u Bogorodicu on je poželio svim vjernicima, kad je jednom naslovniku, označenom s »Dragi Doktore!«, napisao:

»Ako se koji taj čovjek možda čudi, odakle u slabom čovjeku kardinalu Stepincu toliko pouzdanje, mogu Vam reći, što i Vi naslućujete u Vašem pismu, da je to od povjerenja u Bogorodicu i Djevicu Mariju, čiji je lik tako čudesno isprepleten s čitavim mojim životom. To povjerenje želim i Vama i svim ostalima.» (BENIGAR A., *Alojzije Stepinac* ..., nav. dj., str. 298.)

Apostol Krunice

S osobitom je pomnjom kardinal Stepinac govorio o molitvi Krunice, jer je ona »razmatranje otajstva našeg otkupljenja uz neprestano zazivanje Majke Božje« (*Marija Posrednica Milosti*, zbirka propovijedi, Zagreb 1961^2, str. 212.). On je svaki dan molio sva otajstva Krunice, a tu je molitvu preporučivao pojedincima, zajednicama, osobito zajedničko moljenje u obiteljima.

»Gdje je krunica, tamo je i Majka Božja, a gdje je Majka Božja, tamo je sigurno i Isus s njom, a gdje je Isus tamo je Bog, tamo je sve!«

S ciljem da je što više proširi među narodom i približi vjernicima preveo je, kako je već spomenuto, knjižicu francuskog dominikanca A. Pradela: Krunica kao usmena molitva, kojoj je u uvodu zapisao: »Usuđujem se reći, ako je kojem župniku uspjelo provesti u svojoj župi revno i sveopće moljenje svete Krunice, da je doista preporodio svoju župu«.

U istom članku je istaknuo, kako »nitko nije bolje označio njezinu

vrijednost od same Blažene Djevice Marije, koja se u Lurdu javlja s krunicom u ruci, a u Fatimi isto tako pozivlje ... da svi mole Krunicu«. (*Krunica kao ustmena molitva*, Zagreb 1943, str. 4-5).

Gorljivost kardinala Stepinca u provedbi Krunice potvrđuju brojne okružnice što ih je uputio vjernicima kao Nadbiskup koadjutor ili rezidencijalni Nadbiskup. O tome svjedoče osobito njegova pisma vjernicima – okružnice objavljene kao poticaj za sudjelovanje u svibanjskim ili listopadskim pobožnostima, te uoči pokorničkih procesija ili posveta Bogorodici.

Krunica

73.308.

Stručak duhovnog cvijeća Nadbiskupije zagrebačke prigodom 10-godišnjice Alojzijeve biskupske posvete

Prema želji Svetoga Oca Pape Pija XII., da se za mir u svijetu održe posebne pobožnosti, uključujući i molitvu Krunice, kardinal Stepinac je odredio takve pobožnosti o svetkovini Uznesenja Blažene Djevice Marije u nebo, 15. kolovoza 1943. (Usp. *Okružnica Br. 7584*/10. kolovoza 1943.).

Dana 1. rujna 1943., posebnom je okružnicom pozvao na listopadske pobožnosti u čast Majke Božje, te potaknuo na molitvu Krunice: »Neka se i ove godine obavlja listopadska pobožnost s molitvom sv. Krunice ne samo po svim župskim i redovničkim crkvama, nego po mogućnosti i po svim područnim kapelama i to svaki dan i ondje, gdje se možda običavala držati samo po koji puta u tjednu; a i u obiteljima neka se zajednički moli sv. Krunica.«

Osim toga, u skladu s porukama Bogorodičina ukazanja u Fatimi, odredio je da se prije Krunice izmoli poklik: »O Isuse, to je za Tvoju ljubav, za obraćenje grješnika i kao naknada za uvrede, koje se nanose bezgrješnom Srcu Marijinu!«, a svaka desetica Krunice da se zaključi vapajem: »O moj Isuse, oprosti nam naše grijehe, očuvaj nas od paklenog ognja, dovedi u raj sve duše, osobito one, kojima je najveća potreba Tvoga milosrđa.« (*Okružnica o molitvama i pokorničkim djelima u mjesecu listopadu*, Zagreb, 1. rujna 1943.).

Molitva »žive krunice«

U jeku Drugog svjetskog rata, on je posebnom okružnicom preporučio organizaciju tzv. »Žive Krunice«, napominjući: »Valja okupiti sve ljude dobre volje, djecu, mladiće i djevojke, muževe i žene, starce i starice te ih svrstati u skupine po petnaest njih, koji bi svaki dnevno molio jednu deseticu Krunice.« Pri tome ga je vodila živa vjera, da će molitvom Krunice postići zagovor i pomoć Majke Božje, i da će čovječanstvo doživjeti dane mira. (*Okružnica Br. 9328*/19. listopada 1943.: Molitva Žive Krunice).

Kako tradicionalni oblik moljenja Krunice, tako i moljenje »Žive Krunice«, sluga Božji je preporučio i 1944. (Usp. *Okružnica Br. 7091*/20. rujna 1944.).

Neposredno pred završetak Drugog svjetskog rata, on je ponovio poziv na molitvu Krunice, kako bi po zagovoru Bogorodičinom prestao rat i zavladao mir u svijetu. (Usp. *Okružnica Br. 3556*/25. travnja 1945.).

Sve ovo kazivanje učvršćuje nas u uvjerenju kako je molitva Krunice za kardinala Stepinca bila pravo sredstvo i najsigurniji put po kojem će Majka Božja ljude privesti k Bogu, jer kako reče: »Gdje je krunica, tamo je i Majka Božja, a gdje je Majka Božja, tamo je sigurno i Isus s njom, a gdje je Isus tamo je Bog, tamo je sve!« (*Pismo o važnosti krunice*, u BATELJA J., *Živjeti iz vjere*, nav. dj., str. 217.).

Takvo pouzdanje očitovao je i kao sužanj u Krašiću. Iz brojnih poticaja odabirem misao iz pisma, poslanog jednoj Časnoj Majci, u rujnu 1954:

»Dao Bog, da krunicu prihvati sav naš narod ove godine i da ne bude obitelji, gdje se ne bi molila! Krunica je više puta spasila kršćanstvo. Zašto ga ne bi i sada? Moć Bogorodice se nije umanjila nimalo, a niti milosrđe Božje, kraj svih grijeha ljudskih i naroda našega.«

Takove poticaje nalazimo i u drugim njegovim pismima iz sužanjstva, osobito u onima što ih je uputio rođenoj sestri Štefaniji Štengl, Krašić, 12. prosinca 1953., vlč. Živku Mihelčiću, župniku u Cerovcu, Krašić, 30. travnja 1954., vlč. Marku Periću, svećeniku Mostarske biskupije, Krašić, 21. rujna 1954., itd.

Misli kardinala Stepinca o štovanju Majke Božje

»Gdje se iskreno časti Mati Božja, tu će biti Isus, Bog i Spasitelj naš!« (*Propovijedi za sve blagdane Blažene Djevice Marije*, Zagreb, 1961., str. 1.

»Gdje je štovanje Bogorodice proželo srca i duše vjernika, tu nema straha, da bi taj puk otpao od jedinstva svete Crkve i svete vjere katoličke!« (*Pismo župniku Josipu Vranekoviću o uređenju oltara Majke Božje Lurdske u kapeli sv. Ivana u Krašiću*, Krašić, 1. siječnja 1958.).

»Tamo, gdje cvate prava pobožnost prema Majci Božjoj, možemo biti sigurni i o čistoći vjere Kristove.« (*Marija Posrednica Milosti*, zbirka propovijedi, Zagreb 1961[2], nav. dj., str. 119;

»Nema bržega puta doći k Isusu, k Bogu, nego li po Mariji, a doći k Bogu, znači doći k izvoru svake sreće.« (*Pismo Časnoj sestri Vilki Šimecki*, Krašić, 17. veljače 1952.).

»Što budemo više ljubili, iskreno i pobožno častili Majku Božju, i više živjeli po Mariji, to će više Krist biti, živjeti i rasti u nama.« (*Propovijed prigodom hodočašća grada Zagreba u Mariju Bistricu*, u srpnju 1942.).

Blaženi Jakov Zadranin

Isus je toliko puta htio »pritajiti« svoje božansko djelovanje. Branio je ozdravljenima i svjedocima svojih izvanrednih djela širiti vijesti o njegovim neobičnim zahvatima u ljudske živote. Naprotiv, slao ih je propovijedati, svjedočiti i donositi plodove. To je trebalo postati mjerilo kojim će se mjeriti vjerodostojnost i autentičnost njihove vjere. Svaki drugi postupak ne pristaje uz svetost.

Kod svetaca nailazimo baš na to mjerilo kojim oni vrednuju svoj život, a i drugi ih vrednuju upravo po toj »pritajenosti«, od Isusa – koji je za »najvećega rođenoga od žene«, svetoga Ivana Krstitelja, mnoštvu rekao: »Što ste izišli gledati u pustinju?« – pa do prestrogih mjerila kod proglašenja blaženika i svetaca, kad se toliko pazi da netko od kandidata »nije primio svoju plaću« već ovdje na zemlji.

Za našeg sunarodnjaka, od Crkve proglašenog blaženika, blaženog Jakova Zadranina, možemo sa sigurnošću tvrditi da svoju plaću niti je primio niti je mogao primiti na ovome svijetu, jer zaista nije »imao« zašto. A i kad ga dolazimo »gledati«, kad mu hodočastimo ili mu se molimo, na njemu nemamo »što vidjeti« osim, poput kvasca sakrivenog, djela Božjega.

Mi ga nažalost još uvijek premalo poznamo, pa i njegovo svjedočenje premalo do nas dopire. Njegov je životopis prema dostupnim podacima vrlo kratak i oskudan. Prema ljudskim mjerilima nedjelotvoran. No, prema evanđeoskim prosudbama svet.

Rođen je »oko« 1400. god., »vjerojatno« u Zadru. Roditelji su mu Leonardo i Blaženka-Beatrice Variangez (spominju se četiri oblika prezimena). Kao mladi redovnički brat franjevac polazi u Bari, i u barijskim krajevima živi po raznim samostanima. Razlog zbog kojega je pošao ne znamo, a nije ni važno znati. Umro je »oko« 1485. godine. Glas o njegovoj svetosti počeo se naglo širiti dvadesetak godina nakon smrti, kad mu je tijelo nađeno neraspadnuto, kakvo je i danas. Blaženim ga je proglasio papa Klement XI., na temelju »štovanja od pamtivijeka«.

Što su to o njemu pamtili?

Pamtili su obične stvari, koje je on neobično činio.

U samostanu je radio redovite poslove. Kuhao je, ali neobično. U ekstazi su mu suze padale u lonac, i očevidac knez Acquaviva dao se pozvati na ručak jer je smatrao da su sretni oni »koji jedu hranu začinjenu svetačkim suzama«.

Obrađivao je vrt, dijelio vodu žednima, sabirao milostinju, i što je više dijelio više je imao što dijeliti.

Za vrijeme kuge 1483. obilazio je pomagati po kućama, njegovati bolesnike i tješiti ih. Izmirivao je ljude koji su »imali pravo« druge napadati. Pamtili su ga po blagosti i dobrotvornosti, koja je do te mjere izbijala iz njega, da se s povjerenjem pod njegov habit sakrio i zec dok su ga tjerali psi. Taj će prizor i današnjem naraštaju biti nadahnuće, jer je netom postavljen kip fratra sa štapom i prosjačkom torbom, uz koji bezbrižno skakuće zec, rječita poruka kako djeluju sveci. Pamtili su ga po ustrajnim molitvama i bdijenjima u Marijinoj crkvi.

Pamtili su ga jednostavno po svetosti. I Crkva je tu svetost priznala i stavila je za uzor.

Povremena hodočašća iz Zadra u Bitetto, u mjesto njegove blažene smrti i živog štovanja, i obratno, podržavaju živim štovanje blaženoga Jakova, a postupak za njegovo proglašenje svetim, koji se intenzivno vodi, ovisit će i o našem živom »pamćenju«, nasljedujući njegov običan život na svet način

fra Alfons Orlić

Blaženi Jakov Zadranin štovatelj Majke Božje

PRED STEPINČEVIM GROBOM

Na ovom grobu vječno gore svijeće
a čudesna svjetlost tamu obasjava.
Vjerni puk nosi buketima cvijeće
i zagovor moli, jer tu svetac spava,
jer ta svjetlost nikada ugasiti neće.

Tu leže zemaljski ostaci patnika,
uznika komunističkih kazamata,
za Krista i svetu vjeru stradalnika.
On je svjetlonoša Crkve u Hrvata,
okrunjen grimiznom krunom
mučeništva.

On živi u slavi Oca nebeskoga,
zagovore prima, daje uslišanja,
na molitve smjerne puka kršćanskoga.
Sad nagradu čeka za svoja stradanja:
glorioli sjajnu od Svevišnjeg Boga.

Zdravko ŠILIĆ

Nije se bojao za svoj narod ako bude štovao Majku Božju

»Ne bojim se za budućnost svog naroda,dok bude štovao Majku Božju« (A. Stepinac)

Nadbiskup Stepinac na gradilištu crkve Majke Božje Lurdske u Zagrebu

Godine 1959. u međimurskoj župi Svete Marije na Muri održavale su se misije koje su predvodili o. Mato Jović i pisac ovih redaka. Misije je svečano zaključio nadbiskup dr. Franjo Šeper. Bilo je nazočno više međimurskih župnika. Tada smo od njih čuli jednu žalosnu stvar. Dok su se u to vrijeme u raznim međimurskim župama održavale misije, paralelno s tim Božjim misijama, sotona je održavao svoje misije. Nekoliko liječnika iz bolnice susjednog gradića držali su po raznim međimurskim selima predavanja mlađim ženama. Pojedine su osobno dobivale omotnice s pozivom da dođu na predavanja. Nagađalo se tko je ta predavanja organizirao. A glavni sadržaj predavanja bio je ovaj: »Ne budite lude, imajte samo jedno dijete pa ćete živjeti gospodski.« Međimurje je tada spadalo u rijetke hrvatske krajeve koji su godišnje imali kakav-takav pozitivan natalitet. Nekima je to bilo krivo, pa su upriličili spomenuta predavanja. Ja sam o svemu tome pismeno obavijestio kardinala Stepinca, koji je tada bio interniran u Krašiću. On mi je odgovorio kratkim pisamcem, u kojem se nalazila i ova rečenica: »Neprijatelj hoće da nas Hrvate biološki iskorijeni, ali ja se ne bojim za budućnost svog naroda, dok bude štovao Majku Božju.«

Kardinal Stepinac je dobro poznavao tešku povijest svog naroda. I sam je sa svojim narodom proživio one gorke časove Drugog svjetskog rata, krvavi završetak tog rata i teške poslijeratne godine kad je neprijatelj nastojao uništiti sve što je katoličko i hrvatsko. Kad pomoći niotkud nije bilo, on je svoj pogled pun pouzdanja upirao u Mariju, Zagovornicu Hrvatske, veliku našu nadu i posljednje naše utočište.

Danas se naša domovina Hrvatska nalazi u veoma teškom položaju. Veliki dio područja u kojem su živjeli Hrvati, bilo u Hrvatskoj bilo u Bosni i Hercegovini, otet nam je, opustošen, uništen, crkve porušene, stanovništvo poubijano ili se razbježalo na sve strane, uglavnom bez nade u povratak. Neprijatelj hoće da nas iskorijeni. Tko će nam pomoći da opstanemo, da se vrati mir, da kao narod ne potonemo? Naša velika nada je Marija.

Sjećamo se dobro posvete kojom je usred Drugog svjetskog rata, u listopadu 1942., za vrijeme hrvatske vlasti, nadbiskup zagrebački dr. Alojzije Stepinac posvetio naš narod zaštitnici Hrvatske bl. Djevici Mariji. Izmolimo tu posvetu češće. A glasi točno ovako:

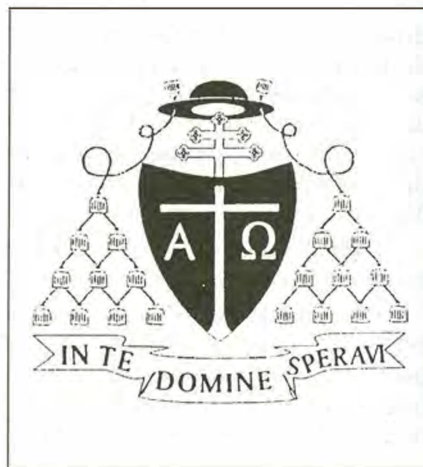
»Zdravo Presveta Djevice i Majko Božja Marijo, moćna zaštitnice drage domovine Hrvatske.

Premda nevrijedni da Ti služimo, no ipak uzdajući se u ljubav i divnu blagost Tvoju, izabiremo Te danas pred dvorom nebeskim za gospodaricu, odvjetnicu i majku svoju i cijelog našeg naroda, te čvrsto odlučujemo, da ćemo Ti drage volje i vjerno služiti.

Molimo te usrdno, da nam svima uz prijestolje božanskog Sina isprosiš milost i milosrđe, spasenje i blagoslov, pomoć i zaštitu u svim pogiblima i nevoljama. Ti si Kraljica i Majka milosrđa, pomoćnica kršćana i tješiteljica žalosnih, zato ti iskazujemo svoje djetinje pouzdanje, kako Ti je naš narod vazda kroz vjekove iskazivao. Tvojoj majčinskoj zaštiti preporučujemo duhovne i svjetovne poglavare, cijelu našu domovinu i sve naše vjernike. Izmoli nam svima vjernost i ustrajnost u katoličkoj vjeri, da u krilu svete crkve provodimo dane u miru i bez straha, u blagostanju i poštenju, i tako zavrijedimo doći jednoć do vječnog života, da slavimo ondje trojednog Boga u vijeke. Amen.«

U ušima i u srcu odzvanjaju nam riječi kardinala Stepinca: »Neprijatelj hoće da nas Hrvate biološki iskorijeni, ali ja se ne bojim za budućnost svog naroda, dok bude štovao Majku Božju.« Pogled ćemo uprijeti u Mariju, nju štovati, njoj se moliti, njoj se predati, od nje tražiti pomoć, pa možemo biti sigurni da ćemo biti uslišani. Tome nas uči kardinal Stepinac.

dr. Ante Katalinić DI

Zagrebački nadbiskup dr. Alojzije Stepinac - Kardinal i Družba Sestara »Notre Dame« - Zagreb

Podrijetlo Družbe

Redovnice »Notre Dame« raširene su po cijelom svijetu u raznim granama i ograncima. One imaju daleke korijene. Prvu originalnu Ustanovu sestara NOTRE DAME osnovao je sv. Petar Fourier, župnik iz Mattaincourta, sa svojom župljankom Bl. Alix le Clerc u Lorraini-Francuska. Bilo je to koncem 16. stoljeća (zajednička pričest prvih 5 djevojaka na Polnoćki 1597.!); odnosno početkom 17. stoljeća, kad su uslijedila odobrenja. Svojim sestrama dao je Petar F. ime: »Regularne kononikinje sv. Augustina Kongregacije NOTRE DAME«. Bile su u strogoj klauzuri, a c i l j im je bio: odgoj i obuka djevojčica, koje su u ono doba bile veoma zapuštene.

Bački ogranak Družbe

Nakon I. svjetskog rata samostani Kaločke Družbe po Bačkoj došli su pod Jugoslaviju. Tijekom desetljeća iza rata, od 1920. do 1930., bački ordinarij mons. Ljudevit Budanović nastojao je osamostaliti dio samostana Kaločke Družbe koji su se nalazili na njegovu teritoriju. To je i uspjelo uz pomoć ap. nuncija u Beogradu.

Na dobro obrazloženu molbu mons. Ljudevita Budanovića i preporuku Nuncija, Sv. Kongregacija za Redovnike je 1930/31. poslala svoj Dekret, kojim se od svih samostana – kuća (cca 20) i svih redovnica (cca 200) na Bačkom teritoriju uspostavlja nova samostalna Družba Bačkih siromašnih SS. učiteljica De Notre Dame, s istim pravilima, pravima i dužnostima koje su članice uživale. Na čelo te novouspostavljene Družbe imenovana je Č.M. M. Roza-Anuncijata Kopunović. Kuća matica je smještena u Subotici.

Prve veze sa Zagrebom

Družba »bačkih« siromašnih ss. učiteljica Notre Dame-Naše Gospe osamostaljena je 1930/31. sa sjedištem u Subotici. Već je iste godine počela slati svoj podmladak na školovanje u Zagreb. U tu svrhu je nekoliko godina iznajmila stan, a već 1934. Družba je kupila jednokatnicu u Primorskoj 20, koju je 1939. nadogradila na tri kata. To je bila »kuća studija«. Naravno, tražili su i dobili dozvolu od Zagrebačkog ordinarija za nastanjenje na tlu Zagrebačke nadbiskupije. To su naši prvi kontakti sa Zagrebačkom nadbiskupijom.

Kroz to prvo desetljeće, od 1931. do 1941., Družba je razvila svoj plodan rad i rasla priljevom članica, pa i iz Hrvatske. A širila se i izvan Bačke. Uz kuću u Zagrebu poglavari su kupili kuću u Dobrni pri Celju 1936. g. za odmore; sagradili 1939. g. kuću u Segetu kraj Trogira. U njoj su sestre imale školu i odmaralište.

Protivnosti i poteškoće

Kad je 1941. g. počeo II. svjetski rat, ta aktivnost mlade Družbe ss. Notre Dame sa sjedištem u Subotici bila je prekinuta. Mađarska je okupirala Bačku. Po nekom Dekretu iz Rima Kaločka Družba je preuzela upravu svih samostana po Bačkoj, pa i našu Maticu u Subotici. Č.M. M. R. Anuncijatu Kopunović su maknuli sa službe, postulantice i novakinje prenijeli u Kaloču, mlade sestre koje nisu znale mađarski otpuštene su iz škole, uvjeravajući sve da naša »bačka« Družba više ne postoji...

Odluka za preseljenje

Po želji mladih sestara Hrvatica, nakon savjetovanja s prijateljski sklonim svećenicima, Č. M. Anuncijata je poslala u Zagreb, gdje su je već čekale neke sestre. Čini mi se da je bio svibanj ili lipanj 1941., kad je Č. Majka bila primljena kod Zagrebačkog nadbiskupa preuzvišenog gosp. dr. Alojzija Stepinca u posebnu audijenciju u pratnji s. M. Anđe-

Nadbiskup Stepinac prigodom dijeljenja sakramenta potvrde u Pokupskom, 21. rujna 1936.

line. U iskrenom i otvorenom razgovoru Č. Majka prikazala je tadašnju situaciju u našoj Družbi. Obrazložila je želju mladih sestara da ostanu u ovoj svojoj Družbi i nastave rad s djecom u Hrvatskoj, itd.

Preuzvišeni je sve saslušao s puno razumijevanja. U iskrenoj želji da nam pomogne u tom teškom i odlučnom trenutku rekao je otprilike ovako: »Napišite mi sve što želite, pa ću se ja u Rimu zauzeti za prijenos vaše Matice iz Subotice u Zagreb i sve drugo što je potrebno u vezi s tim.«

Našu pismenu molbu upravljenu samom Nadbiskupu dr. Alojziju Stepincu on je sam latinski stilizirao kao službeni dopis za sv. Kongregaciju redovnika i poslao uz svoju osobnu preporuku. Zaista se svojski zauzeo za našu stvar. A njegov ugled u Rimu je nešto značio!

Nadbiskup Stepinac na Euharistijskom kongresu u Čakovcu 1935.

Odobrenje za dolazak u Zagreb

Sv. Kongregacija je već 17. srpnja 1941. izdala svoj dekret, kojim se odobrava sve što smo tražili. Bile smo sretne kao »svoj na svome«, kako reče jedan od uglednih svećenika. Tada je u nama poraslo povjerenje u našega Nadbiskupa, koji se prema nama pokazao ne samo kao mudri crkveni poglavar, nego i kao brižni Otac. A takav je prema nama ostao kroz sve vrijeme dok je bio aktivan Ordinarij.

Prema dobivenom dekretu ponovno je oživjela naša posve mala Družba ss. Notre Dame kao Ustanova »papinskog prava«. Kuća studija u Zagrebu postala je Matica. Među ostalim dopuštenjima iz dekreta ispušten je pokrajinski naziv »bačkih« i dano je tzv. »pravo opcije« za sve članice. Tada se za Družbu s Maticom u Zagrebu opredijelilo samo dvadesetak mlađih sestara Hrvatica sa Č. Majkom i pokoja Nijemica, te jedna Mađarica koja je nedavno kod nas umrla. K tomu su došle i kandidatice hrvatske narodnosti.

Dar našoj Družbi

Ovo prenošenje t.j. posredovanje za prijenos naše Družbe ss. Notre Dame-Naše Gospe sa stalnom upravom u Zagrebu, smatram najvećim dobročinstvom i darom mudrosti i dobrote nadbiskupa Dr. Alojzija Stepinca za našu Družbu i za svakog od nas. Po svoj prilici, bez toga njegova zahvata ne bismo danas ni postojale kao takve. Zato naša Družba ostaje vazda ZAHVALNA Sluzi Božjemu kardinalu Dr. Alojziju Stepincu za sve što nam je učinio u onom kritičkom trenutku povijesti naše Družbe.

No, nije to sve. Gosp. Nadbiskup je i nakon sređivanja statusa naše Družbe iskazivao stalnu brigu za nas. Npr. posredovao je kod hrvatskih vlasti te su naše ss. učiteljice dobile namještenje u državnim školama.

Novi zamah u radu

Brzo smo se osjećale »kao kod kuće« u novom zavičaju matične zemlje Hrvatske. Naša posve mala zajednica počela je svoj organizirani redovnički život. Tako već 1942. godine ušlo je 9 kandidatica u novicijat, i slijedeće godine položile su svete zavjete. A nakon toga su i one pošle na rad s djecom u osnovnim i malim školama. Oblačenje i zavjeti nastavili su se i u slijedećim godinama, iako možda u manjim grupama. Tako smo kroz minulih pedeset godina od 20 sestara narasle na malu redovničku Družbu ss. Naše Gospe sa stotinjak članica.

Dok je Preuzv. gosp. nadbiskup dr. Alojzije Stepinac bio aktivan u službi, vodio je brigu za naš duhovni i apostolski rad. Rado se odazivao na proslavu pojedinih naših svečanosti ili blagdana. A znao bi doći i nenadano. Dobro se sjećam kako nas je jednom zgodom zatekao gdje na ulici grupno ubacujemo ugljen. Bilo mu je to drago. Kad je vidio naše radosno iznenađenje, rekao je: »Tako će i Gospodin jednom nenadano doći, zato budimo pripravni...«

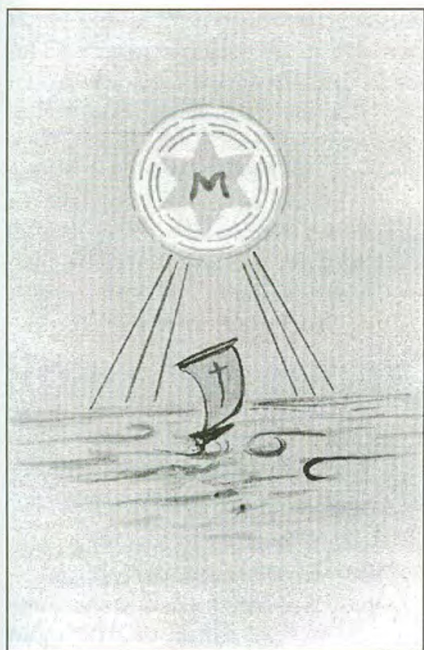
Svaki put kad bismo mu došli službeno ili privatno, bio je očinski dobar. Osobito kad su na koncu rata počele nove teškoće oko opstanka Družbe. Ali to vrijeme je bilo veoma kratko. Jer je naš Nadpastir bio interniran već ujesen 1946. godine.

Naše veze u Bogu

Iza tog udarca naše su misli, kao svega naroda, bile stalno uz našeg osuđivanog i maltretiranog Nadbiskupa. Proces i presudu smo veoma teško doživjele. Slušale smo blijede i zastrašene kraj jedinog radia u kući kod jedne od naših gospođa. Očekivale smo najgore... Ali ipak, odahnule smo...

Kad se Preuzvišeni gosp. Nadbiskup vratio iz zatvora u Lepoglavi i smjestio u krašićko zatočeništvo, tada su naše konkretne veze

Pismo sluge Božjega S. Mariji Beati Milašin, Zagrebačkoj poglavarici Družbe SS. »Notre-Dame«:

donekle oživjele. Par puta smo ga i posjetile grupno, dok se to još moglo. A bilo je i pojedinačnih pokušaja (...). Uvijek smo se vratile pune strahopočitanja i uvjerenja o svetosti našeg Nadpastira. I mnogi drugi su posvjedočili to uvjerenje. Kad se jedan od crkvenih dostojanstvenika vratio s takva posjeta, uzdahnuo je: »Naš je Nadbiskup pun Boga!«...U to vrijeme su se uspostavila i dopisivanja između Nadbiskupa-Kardinala i č. M. Anđeline. Sačuvana su neka od tih pisama kao dragocjenost. I u njima se očituje briga našega Nadbiskupa za duhovni život i opstanak naše Družbe.

Kao što smo s velikom supatnjom proživjele osudu, još smo dublje doživjele SMRT dragog nam Kardinala. Ona sveta noć prije sprovoda u Katedrali pretvorila se u hodočašće, koje još uvijek traje. To je naša trajna zahvalnost za velika dobročinstva.

A sada čekamo radostan čas da ga ugledamo na oltaru!

s. Marija Anđelina

Krašić, 16.IX.1954.

Časna Majko!

Primio sam Vaše cijenjeno pismo, kojim mi saopćujete, da se je cijela Vaša Družba posvetila Prečistom Srcu Marijinom. Kao što vidim iz spomen sličice, sveti Petar Fourier karakterizira Družbu riječima: »One su od naše Gospe, za Našu Gospu i po Našoj Gospi.« To je svakako golema stvar. *Nikakovo zemaljsko plemstvo ne može se usporediti sa zadnjim slugom Majke Božje.* Ako je pak zemaljsko plemstvo proglasilo načelo – noblesse oblige – plemstvo ima i svojih obaveza, koliko to više vrijedi za službenice Marijine. Kad ste se dakle posve predale Majci Božjoj, neka čitava Družba nastoji svim silama, da ide stopama svoje Vladarice.

Da Ju slijedi u čistoći, u vjeri, u ufanju, u ljubavi, u poniznosti, u strpljivosti, u blagosti, u umjerenosti, u pravednosti, u razboritosti i raznim drugim divnim odlikama i krijepostima, to je u glavnom svima razumljivo.

Možda ne će škoditi, ako svratim Vašu pažnju na jednu krijepost Bogorodice, koja je *danas* tako krvavo potrebna u prvom redu glavaricama pojedinih Družbi, a onda bome i svakoj pojedinoj časnoj sestri: na krijepost jakosti i hrabrosti. Majka Božja nije samo neko sladunjavo biće, kao što si Ju neki predstavljaju, nego je kraj svih svojih divnih odlika i jedno nadasve junačko biće, koje, i ako nije vitlalo mačem, kao što djevica Orleanska ili Judita, opet hrabrošću ne zaostaje za nikakvim junakom ovoga svijeta. Stoput se naime traži veća hrabrost za strpljivo podnošenje muka, što nam ih pošalje ruka Božja, negoli za najveće juriše na bojnim poljanama. U ovom smo ratu vidjeli iznakaženih ljudskih ženskih bića, koja su srljala u smrt skoro kao na pir. Junaštvo? To će pokazati sud Božji. Ali, da li bi ta ista ženska bića bila s istom hrabrošću pošla u smrt, da sačuvaju recimo svoje djevičanstvo radije nego li ga izgube? Crkva je baš nedavno stavila pred oči začuđenom čovječanstvu jednu takovu junakinju, svetu Mariju Goretti, koja nije nikoga ubila, nego je sebe dala ubiti, da ne izda Boga i ne uvrijedi One, čije je slučajno i ime na krstu dobila.

Danas su stavljene u pitanje sve vrijednosti, što ih je čovječanstvo do sada cijenilo. Gazi se nogama svaki stid, izvrgava se ruglu svaki, rekao bih, članak naše svete vjere, sili se i vabi redovnice, da napuste svoje redovničko odijelo, obećavaju im se zlatna brda, ako napuste svoje Družbe, prijeti otimanjem ostataka ostatki što je preostalo dosadanjoj pljački, i toliko, toliko drugih stvari. Jakost, hrabrost je dakle silno potrebna svima, ali napose osobama Bogu posvećenim. Jer ako nije obična pojava ni u normalnim vremenima, što bi se čudili puno, ako ta ista hrabrost ili jakost zataji kod mnogih u vremenima progona? Možda bi se i tu mogla primijeniti riječ Svetoga Pisma: »Mulierem fortem quis inveniet? Tko će naći jaku ženu?«

A baš tu Majka Božja pruža divan primjer, na koji se uz ostale Njezine krijeposti lako zaboravi. I kako je mudro sveta Crkva u oficij Sedam Žalosti Bogorodice stavila versikul: »Ave Princeps generosa, Martyrumque prima rosa!« Zar nije to isto što i poziv: »Slijedite Ju!« Ne samo u drugom, nego i u krijeposti jakosti, koja ne strepi ni pred mučeništvom, ako se zatraži.

Medjutim, kako je vjerno izvršavanje redovničkih pravila, napose u današnje vrijeme, *trajno mučeništvo,* neka čitava Vaša Družba tu pokaže svoju jakost: u vjernom vršenju svetih Pravila. Onda će potpuno ispuniti obavezu plemstva, postignutu posvetom Bogorodici, o kojem govorite u Vašem pismu. Neka se ne dadu nadvisiti parolom nekadašnjeg zemaljskog plemstva, jer, ponavljam još jednom, nikakovo plemstvo na tome svijetu, ne može se isporediti sa zadnjim slugom Presvete Majke Božje.

Uz sveti blagoslov Vama i cijeloj Vašoj Družbi

+ Alojzije kard. Stepinac, nadbiskup zagrebački

Glas mučeništva kardinala Stepinca

Zbog svoje načelnosti u postupcima, hrabrosti u ispovijedanju vjere, vjernosti u vršenju biskupske službe i nevinosti u odnosu na optužbe radi kojih ga je bezbožni sustav, podržan komunističkom diktaturom, nepravedno osudio i progonio, Slugu Božjega Alojzija Stepinca još su za života držali svecem i mučenikom. Tako je protumačena i njegova smrt, a glas o njegovoj svetosti i mučeništvu potvrđuju rijeke Kristovih pobožnika, koji na grobu Alojzija Stepinca nalaze mir duše, duhovnu jakost i uslišanje svojih prošnji, po njemu upućenih Bogu.

Stoga nastavljamo donositi svjedočanstva o glasu mučeništva kojim su obilježeni život i smrt kard. Stepinca.

7. *Prigodom blagoslova Srednjoškolskog središta »Archbishop Stepinac High School« u New Yorku, 12. rujna 1948., Njujorški nadbiskup i kardinal F. Spellman reče:*

»Ime ove škole predstavlja sve što je dobro, pravedno i junačko, jer nadbiskup Stepinac znači više od običnog čovjeka koji čami u ćeliji jugoslavenskog zatvora kao žrtva bezbožnog komunizma. On je pravi mučenik za ideale koje američki narod osobito poštuje i časti. On je simbol Petra i Pavla i svih apostola i mučenika koji su trpjeli izdaju i progon radi istine i pravde, za ljubav prema Bogu i spasenje braće, u vjekovnoj povijesti kršćanstva«.

8. *Kardinal Samuel Strich, nadbiskup Chicaga, glas mučeništva Zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca, 11. siječnja 1952., orisao je riječima:*

»Krv toga mučenika je izvor slobode!«

9. *Nakon što je Josip Broz Tito, u razgovoru s Helen Ticher za »United Press«, 1955. godine ustvrdio kako sam nadbiskup Stepinac želi biti mučenik, hrvatski kipar Ivan Meštrović je na tu objedu Predsjednika jugoslavenske države i Komunističke partije Jugoslavije, odgovorio:*

»Nije istina da Stepinac traži biti mučenikom. Već je istina da kardinal Stepinac nema straha pred smrću, što ne znači da on sam želi skratiti vlastiti život. To je u potpunoj suprotnosti s kršćanskim učenjem. Ja sam pak uvjeren da Maršal Tito zna da obrana vjerskih prava i naroda ne znači isto što i samoubojstvo.«

(The Syracuse Herald Journal, N.Y., 23. rujna 1955.)

Među dječacima Nadbiskupskog konvikta 1942.

10. *Kardinal Van Roey, nadbiskup Malinesa (Belgija), dao je povodom smrti sluge Božjega, 12. veljače 1960., ovu izjavu:*

»Kao član Kardinalskog (Svetog) Kolegija i primas Belgije, ja vjerujem da udovoljavam jedinstvenim osjećajima belgijskih katolika upućujući Crkvi Katoličkoj u Jugoslaviji našu vjerničku sućut povodom smrti slavnog kardinala Stepinca, ujedno svečano protestirajući protiv neljudskog režima koji je od njega stvorio mučenika.«

(La Cité, 12. veljače 1960.)

11. *Nadbiskup Hurely, Ravnatelj Apostolske nuncijature u Beogradu (od 15. siječnja 1946. do travnja 1950.), a potom nadbiskup u Saint Augustine na Floridi, izjavio je povodom smrti kardinala Stepinca:*

»Bio je moj prijatelj. Kako je to drago sjećanje, kakav poticaj, kako velika odgovornost mi je dana kroz povlasticu što sam bio prijatelj s tako velikim i dobrim čovjekom, ispovijedaocem i mučenikom, te pravim prijateljem Isusa Krista (...). Stepinac je mučenik Crkve šutnje (...), jedan od mučenika za slobodu Crkve na komunističkom Istoku (...). Njegovi ga zovu 'Alojzije Sveti', 'Alojzije Veliki'. Hrvati vide u njemu mučenika, simbol i štit vjere.«

12. *Rimski dnevnik »Il Tempo«, iznio je u članku povodom smrti Sluge Božjega, 11. veljače 1960., ovu misao o mučeništvu kard. Stepinca:*

»Umro je u zatvoru: kao mučenik prvih kršćanskih vremena, svjedočeći svojim životom i svojom smrću onu vjernost Crkvi, koju je na dan kad je imenovan kardinalom obećao ne izdati, ni pod cijenu prolijevanja krvi.«

13. *Andrija Dimitrijević, svećenik Srpske pravoslavne crkve, zaređen kolovoza 1953., u katedrali u Požarevcu, u Srbiji, svjedočeći o kardinalu Stepincu, 10. veljače 1975., rekao je i slijedeće:*

»Bio sam u drugom razredu gimnazije kada je suđen. Sav pravoslavni življ kome je bilo stalo da se vera hrišćanska održi upirao je pogled i nadu u Njega, jer je On podgrejavao ono u ono doba što niko od pravoslavnih Srba nije ni mogao ni smeo. Zato ga s pravom mnogi, kao i ja poštujemo kao velikog sveštenomučenika Crkve Hristove (...). Kako je Njegov svetiteljski lik sijao između dva svetska rata u našoj Domovini i kako nastavio da sija i u najtežim danima za Crkvu Hristovu to je Njegovo mučeništvo opšteg karaktera za celu Hristovu Crkvu (...). Napisah ovo, ne radi Njegove pohvale, jer »Ko će maju venac plesti, kad mu ga je Tvorac spleo« (Njegoš), već radi pouke nas samih.«

Spomen-misa preminuća Sluge Božjega

Dana 10. svibnja 1996. u mjesečnoj Spomen-misi preminuća Sluge Božjega u Zagrebačkoj katedrali, i molitvama za dobrotvore Kauze, vjernici su se spomenuli i 98. spomendana njegova rođenja. Euharistijsko slavlje predvodio je dr. Josip Kuhtić, duhovnik u Nadbiskupskom bogoslovnom sjemeništu, koji je uz ostalo istaknuo:

Poruka vjere i vjernosti blagopokojnog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca svima nama je pouka i velika obveza. Put njegova života bio je put Božje ljubavi. A gdje je prisutna Božja ljubav, tamo buja život. A tim putem života može se, međutim, ići tek komadić po komadić, odluku za odlukom, i to svakog dana. Kardinal Alojzije Stepinac je sve stavio na kartu te Božje ljubavi. I zaista je pobijedio (...). Sluga Božji Alojzije Stepinac nikada nije klonuo i nikad nije u svojoj vjeri smalaksao. I to je uvijek preporučivao svojim svećenicima, časnim sestrama i svim vjernicima. I danas nama poručuje, kao što je to govorio u ono vrijeme nekolicini svećenika na rastanku u svom rodnom Krašiću: »Ne klonite duhom! Imajte veliko povjerenje u Boga i ne dajte se slomiti!«.

Braćo i sestre! Pokušajmo ga slijediti na tom putu beskrajnog pouzdanja u Isusa Krista i u njegovu presvetu Majku Blaženu Djevicu Mariju. Neka nam svojim zagovorom i zaslugama pomogne kako bismo svladali svaku potištenost, ustrajući na svom putu prema njegovom geslu: »U TEBE SE, GOSPODINE, UZDAM!«

Preminuo mons. dr. Michael Höck

U Freisingu, blizu Münchena, umro je 31. svibnja 1996. godine mons. dr. Michael Höck, školski kolega kardinala Stepinca s bogoslovnog naukovanja u Rimu. Plemenitošću gđe Wetti Höck, prelatove nećakinje, te dobrotom fra Ante Maleše, člana Provincije Presvetog Otkupitelja, iz Freisinga, predani su Uredu Postulature brojni vrijedni predmeti koji podsjećaju na Slugu Božjega, a Mons. Höck ih je, kao drage relikvije, marno i s pijetetom skupljao: posmrtna maska, rupčić s monogramom »AS«, dio rublja, svjedočanstva, novinski članci, pisma i drugo. Uz zahvalnost živima, preporučimo Gospodinu i preminulog mons. Michaela Höcka.

Nadbiskup Stepinac prigodom krizmanja hrvatskih vojnika 1942.

Predstavljena knjiga propovijedi kardinala Stepinca

U dvorani »Vijenac« Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu, predstavljena je 19. lipnja 1996. godine knjiga Sluge Božjega pod naslovom: »Propovijedi, nagovori i poruke 1941.–1946.«. Do sada su, ali u inozemstvu, objavljena dva izdanja propovijedi kardinala Stepinca. Jedno od tih izdanja pripremio je mons. I. Juretić, pod pseudonimom »Georgius Liburnensis«, a drugo Eugen Beluhan-Kostelić, tiskano u Valenciji 1967. U ovoj zbirci, objavljene su sve do sada poznate Kardinalove propovijedi i govori koje je on izgovorio u vremenu od 1941. do 1946. godine.

Svrhu izdavanja ove knjige i okolnosti u kojima je priređena, predočili su, u ime nakladnika, AGM-a iz Zagreba, i Ureda Postulature, gosp. Božo Rudež i dr. Juraj Batelja, postulator, a o sadržaju knjige prozborili su P. Celestin Tomić, franjevac konventualac i P. Bonaventura Duda, OFM, čija će izlaganja biti objavljena u slijedećem broju Glasnika.

Budući da je predstavljanje ovog zbornika priređeno u vrijeme zasjedanja Biskupske konfrencije Hrvatske, na svečanosti su bili nazočni gotovo svi biskupi, zajedno s Apostolskim nuncijem, Mons. Giuliem Einaudiem, predstavnici Prvostolnog Kaptola, Zbora prebendara, redovničkih zajednica, te brojni štovatelji Sluge Božjega.

Obraćajući se nazočnima, Zagrebački nadbiskup i kardinal Franjo Kuharić, u završnoj je riječi istaknuo da je kardinal Stepinac prorok našega vremena te je pozvao sve vjernike, a osobito svećenike, da se čitanjem propovijedi kardinala Stepinca nadahnjuju u istinskom priručniku duhovnog života.

Proslava imendana Sluge Božjega

Na Alojzijevo smo se spomenuli imendana sluge Božjega. U sjećanjima mnogih Krašićanaca ostale su nezaboravne svečanosti Kardinalovih imendana dok je, u sužanjstvu, boravio među njima. Otkako se pak preselio u vječnost, svakog 21. lipnja vjernici se okupljaju oko njegova groba, te donoseći stručak cvijeća, uz pjesmu i molitvu jačaju svoju vjeru. Na ovogodišnje Alojzijevo svetu Misu je predvodio preč. Josip Gjuran, župnik Hrvatske katoličke župe »Naša Gospa Kraljica Hrvata u Torontu«. Prisjećajući se brojnih susreta sa zatočenim nadbiskupom Stepincem u Krašiću, preč. Gjuran je svjedočki, ovim riječima, prozborio o Kardinalovoj dobroti prema krašićkim mališanima, prema svećenicima i svim vjernicima:

»(...) Milošću Božjom i stjecajem okolnosti, još kao mladi svećenik ja sam službovao u župi Sveta Jana, blizu Krašića, pa sam uspijevao često biti s kardinalom Stepincem u onim godinama njegovog zatočeništva u Krašiću. I silno smo se obradovali kad smo onog 4. prosinca 1951. doznali da Nadbiskup sutradan iz Lepoglave dolazi u Krašić. I već 6. prosinca te iste godine, drugi dan nakon njegova dolaska, radosno smo se s njim sastali nakon toliko mučnih godina. Komunistički režim smatrao je da će Nadbiskupov boravak u Krašiću biti bez nekih naročitih problema, ali kad su uvidjeli da k Nadbiskupu dolaze brojni posjetioci, ne samo iz Hrvatske nego sa svih strana svijeta, oni su sve više i više stezali obruč danonoćnih straža, pa se mogućnost Nadbiskupovog kretanja sve više i više sužavala. Na kraju se on mogao kretati samo po malom dijelu župskog dvorišta, a mi smo se uz veliki rizik probijali do njega. Ipak, usprkos svih onih komunističkih straža uspijevalo je. I ja sam se vrlo često uspio probiti do njega. Puno puta sam bio s Kardinalom, a svega su me dva puta uspjeli uhvatiti i kazniti. Iz Nadbiskupa je na nas žarila ona draga svetost i dobrota Sluge Božjega, i zato smo mi bili pripravni plaćati svaku žrtvu za susret s njim. Voljeli smo ga kao rijetko koga, a znali smo da i on nas silno i iskreno voli.

Ja ću vam večeras spomenuti samo koji taj od mojih brojnih susreta s njime. Sve nas je on iskreno volio, ali one krašićke mališane, onu krašićku malu djecu volio je on posebno. Sada su to već odrasli ljudi. A i ta krašićka djeca su to instinktivno osjećala, pa su mu uzvraćala svojom djetinjom ljubavlju.

Jednoga proljetnog popodneva sjedio sam s Nadbiskupom u njegovoj sobici u krašićkom župnom stanu i razgovarali smo. Onda su se odjednom, bez kucanja, otvorila vrata sobe i u sobu su ušla dva mališana. Bilo je sunčano i toplo vrijeme, pa su dječaci bili bosi i samo u kratkim hlačicama. Pocrnjeli od sunca. U svojim ručicama držali su nekoliko cvjetova jorgovana.

– »Donijeli smo ti cvijeće!«, rekli su i pružili ono cvijeće Nadbiskupu.

– »Cvijeće ste mi donijeli, a gdje ste vi to cvijeće nabrali?«, pitao ih je Nadbiskup.

– »Na groblju!«, rekli su mu.

– »A što biste vi htjeli od mene?«, pitao ih je onda Nadbiskup.

– »Bombona!«, rekli su.

– »E, bombona baš sada nemam«, rekao je Nadbiskup, »nego vi otiđite dolje u kuhinju k časnoj sestri i recite joj neka vam dade smokava!« Ona dva mališana su ga pogledala i kazala mu:

– »Ti nas varaš!«

– »Jesi li čuo?«, smiješeći se, Nadbiskup je rekao meni. »Oni kažu da ja njih varam, a na groblju je samo jedan jedini grm jorgovana i to na grobu moje mame. I sad ja moram mamino cvijeće njima plaćati«, rekao je Kardinal smiješeći se. Onda je ustao sa svoje stolice i uzeo onu dvojicu dječaka za ručice.

Preč. Josip Gjuran propovijeda na imendan Sluge Božjega u Zagrebačkoj katedrali

– »Hodite sa mnom!«, rekao je i poveo je djecu niza stube dolje u kuhinju. A i ja sam pošao s njim.

– »Sestro, molim Vas dajte ovim ljudima smokava!«, rekao je Nadbiskup časnoj sestri dolje u kuhinji. Prije nekoliko dana netko mu je bio donio iz Dalmacije poveću kutiju suhih smokava. Ja sam pomogao časnoj sestri skinuti tu kutiju s kuhinjskog ormara, a časna je zagrabila pune šake tih suhih smokava i napunila je onim mališanima njihove šakice, koje su oni držali na trbuhu. Djeca su zahvalnim pogledom pogledala Nadbiskupa, a on ih je zapitao:

– »No, jesam li vas prevario?«

– »Nisi! Hvala ti i Hvaljen Isus!«, rekli su dječaci i istrčali u dvorište, a Nadbiskup i ja smo se vratili u njegovu sobicu.

Takav je eto bio Nadbiskupov odnos prema djeci. Uvijek i svugdje kad bi on prolazio ulicom Krašića nekud na šetnju, djeca su mu prilazila i stiskala se oko njega. Ne radi bombona, koje je on često za njih u džepovima svoje reverende nosio,

nego djeca su željela biti s njim, da ga se dotaknu, da ih on pomiluje, podraga. Nije to bilo namješteno, kako sada vidite često puta na televizijskim izvješćima. Djeca su osjećala njegovu dobrotu i njegovu ljubav. Instinktivno djeca osjećaju, i zato su se uvijek oko njega skupljala i k njemu stiskala.

Kad sam jednom došao u župski stan u Krašiću, rekla mi je časna sestra, da je Nadbiskup u crkvi. »Stalno ovih dana moli u crkvi!«, nadodala je. Onda su ga pozvali iz crkve, i on je došao u župni stan, a ja sam na pozdravu rekao:

– »Kažu mi časne da ste ovih dana gotovo stalno u crkvi!«

– »Ah«, rekao je onda tužno Nadbiskup, »molim za one jadnike«. Minulih dana apostatirala su dvojica naših svećenika od naše Nadbiskupije ovdje, i Nadbiskup mi je rekao:

– »Znaš, ja znam, svatko može pogriješiti, ali da su oni došli i rekli 'pater peccavi – oče sagriješio sam', ja bih ih zagrlio i šapnuo bih im onu Isusovu riječ: 'amplius noli peccare ... idi u miru i nemoj više griješiti'.– A ovako, abissus abissum invocat – jedan pad za drugim. I zato za njih molim«, rekao je.

A kad sam jednom drugom zgodom, po želji jednoga mojeg kolege svećenika, molio nadbiskupa Stepinca za intervenciju pri premještaju toga svećenika koji me je molio, onda mi je kardinal Stepinac rekao: »Reci mu da ni jedan premještaj svećenika nikada nije po kazni niti iz čijeg inata. Ako neki svećenik negdje dobro radi i uspijeva urediti župu pa ga se onda premještava na druga mjesta, šalje ga se zato da ondje drugdje tako lijepo uredi, a na ono uređeno mjesto da dođe onaj koji ne bi znao niti mogao. Za vožnju gradskim ulicama treba spretnosti i sposobnosti, a kad se izađe na otvorenu cestu, onda može voziti i onaj koji je manje sposoban.«

Bilo je mnogo tih naših susreta u Krašiću. Uvijek smo se s velikom željom i spremnošću probijali k njemu, a od njega smo se vraćali silno radosni i puni novih snaga za borbu. On nas je tješio, on nas je hrabrio, on nas je savjetovao, on je za nas molio. Jednom sam ga zapitao, što ću ja raditi sada u onim prilikama u onoj mojoj župi? A on mi je rekao: »Idi i tješi te ljude. Tješi ih i pomaži im.« I kad su mi komunisti porazbijali moj župni stan u mojoj župi, i kad su me za vrijeme suđenja u sudnici u Jastrebarskom linčovali, i kad su i svi moji mislili da sam mrtav, moja se je mama probila i uspjela je doći u Krašić Kardinalu sva jadna, zaplakana, ali od njega se vratila ponosna i radosna.

Uvijek je on bio takav. Pa što se onda ljudi čude da ga mi volimo?! Volio nas je on za vrijeme ovozemnog svoga života, a ja sam siguran da nas sada iz vječnosti još više voli. I još više nas pomaže, jer je ovdje u zemaljskom životu njegova pomoć bila ograničena, a sada je proširena (...).

I mi očima srca i duše tražimo lik našega dragog nadbiskupa Alojzija. Znamo da je tu njegov grob, ali snažno vjerujemo da je on i sada s nama tu. U grobu mrtav, ali u Bogu, i u našim srcima živ.

Eminencijo, došli smo Vam i danas u čestitare kao ono nekada u Krašiću.

Sretan Vam i ovaj imendan. Sretniji i radosniji od svih onih u Krašiću. Amen!«

Poljski katolički tjednik »Niedziela« o kard. Stepincu

Poljski katolički tjednik **Niedziela**, koji se tiska u Czestochowi, donio je u broju od 1. rujna 1996., izvješće o tijeku postupka za proglašenje blaženim Sluge Božjega Alojzija Stepinca. Osobitu je pozornost posvetio njegovu zalaganju oko smještaja poljskih izbjeglica, koji su se u Hrvatsku sklanjali pred nacističkim terorom u Poljskoj.

U Zagrebačkoj nadbiskupiji Sluga Božji je smjestio i nekoliko poljskih svećenika, za čiji je smještaj bio zamolio kard. A. Hlond. Tako je nadbiskup Stepinac materijalno potpomagao kolonije poljskih izbjeglica u Žakanju, Požegi, Crikvenici, Malinskoj i drugdje.

Uz pomoć Državnog tajništva Svete Stolice, osobito mons. G. B. Montinija, te Međunarodnog Crvenog Križa iz Ženeve, Sluga Božji je uzdržavao preko 250-oro poljske djece smještene u domu u Crikvenici, a od 1943. u Malinskoj na Krku.

Tu pomoć i podršku za preko 300 poljskih stradalnika za vrijeme Drugoga svjetskog rata on je ostvario uz suradnju gđe Marije Potocke, dr. Marije Kowalske, vlč. Zygmunta Majchrzaka i P. Atanazija Dydeka, franjevca konventualca.

Procjenjujući pomoć i dobrotu što ih je nadbiskup Stepinac iskazao Poljacima, ratnim stradalnicima, izagnani poljski svećenik vlč. Zygmunt Majchrzak, privremeni upravitelj župe u Žakanju, zapisao je u Izvješću o broju i stanju poljskih izbjeglica na području bivše Kraljevine Jugoslavije, naslovljeno s »Prečasni Monsignore!«, naslovnik nepoznat, Žakanje, 18. srpnja 1941., ovo svjedočanstvo: »Njegovo ime (Sl. B., nap. ur.) ostat će zapisano zlatnim slovima u srcima svih Poljaka.«

DOKUMENTI (9)

Radi donošenja objektivnog suda o nekim događajima koji su se zbili u Drugom svjetskom ratu, u nastavcima ćemo donositi pojedine dokumente, koji će svim čitateljima i svim tražiteljima istine omogućiti istinito prikazivanje i tumačenje osobe Sluge Božjega. Tako ćemo iz broja u broj upoznavati desetke, stotine i tisuće osoba različitih narodnosti, vjeroispovijesti i svjetonazora, pa i brojne pripadnike, simpatizere i bojovnike komunističke partije, koji svoj životni iskoračaj iz bunkera smrti ili sablasti tamnice duguju Zagrebačkom nadbiskupu Alojziju Stepincu.

Začudo, nitko se od njih nije sjetio javno mu zahvaliti za pruženu zaštitu niti ustati u obranu, kad ga je komunistički režim, prije 50 godina, lažno optuživao i nevinog osudio.

U ovom prilogu upoznat ćemo njegovu skrb i brigu

– za spašavanje preko 250 židovske djece,
– pokušaje za oslobađanje komunističkih djelatnika prof. Grge Gamulina i ing. Zvonka Kavurića,
– nastojanje da se smrtna kazna hrvatskih časnika, dočasnika i vojnika preinači u blaže kazne,
– te zauzimanje za hrvatske stradalnike na Križnom putu 1945. god.

37. Molba Zagrebačkog nadbiskupa dr. A. Stepinca za pomoć u preseljenju 200 židovske djece u Italiju, na molbu Židovske bogoštovne općine u Zagrebu, Državnom tajništvu Svete Stolice, Zagreb, 9. siječnja 1942.:

Br. 7/BK Zagreb, dne 9. siječnja 1942.

U Zagrebu ima oko 200 djece u dobi od 7–17 godina. Najveći dio te djece ovdje je bez očeva, stanoviti broj bez očeva i bez majki.

Naša je namjera odobrenjem nadležnih vlasti sukcesivno preseliti ovu djecu u Kr. Italiju.

Prva bi grupa od nekih 50 djece pod vodstvom određenih pedagoških i stručnih sila trebala da ode po mogućnosti u što skorijem vremenu. Ostala djeca putovala bi naknadno, opet u grupama od 30–40 s potrebnim odgojnim osobljem, kad bi prve grupe bile smještene. Djeca će biti potpuno opremljena, opskrbljena odjećom na duže vrijeme te učilima i svime što je potrebno.

Kao mjesto smještavanja dolazi u obzir Firenza, gdje tamošnja Židovska općina posjeduje nekoliko zgrada u kojima je bio prije smješten rabinski seminar, ili Padova, gdje općina također posjeduje neke zgrade. Za kasnije smještavanje bilo bi najpovoljnije koje imanje, kako bi omladina mogla dobiti poljodjelsku izobrazbu.

Novčano osiguranje ovih omladinskih grupa preuzet će na sebe židovske pripomoćne organizacije.

+ Alojzije Stepinac, Nadbiskup zagrebački

(Arhiv Postulature, Svezak LXVI, str. 1187)

38. Odgovor kard. L. Maglionea, Državnog tajnika Svete Stolice, Zagrebačkom nadbiskupu Stepincu, o zauzimanju kod talijanskih vlasti za smještaj 200 židovske djece u Italiji, koji je Zagrebački nadbiskup zamolio preko Svete Stolice, iz Vatikana 23. siječnja 1942:

Vatikan, 23. siječnja 1942.

Br. 555/42.

Preuzvišeni gospodine!

Prispjelo je ovamo hvalevrijedno pismo Vaše Preuzvišenosti, Br. 7/BK od 9. siječnja ove godine, o grupi židovske djece koja se nalaze u tome gradu.

Ovaj Ured nije propustio predočiti spomenuti slučaj nadležnoj osobi, koja je potom javila da nadležne talijanske vlasti nisu spremne dopustiti toj djeci željeni ulazak u Kraljevinu Italiju.

Možda bi Vaša Preuzvišenost mogla izravno zamoliti talijanskog Veleposlanika da on sam zamoli i preporuči Ministarstvu vanjskih poslova Kraljevine Italije dobrohotni prijedlog Vaše Preuzvišenosti.

I ovom prilikom potvrđujem se s odličnim i iskrenim štovanjem Vaše Preuzvišenosti

odani sluga

L. Maglione

Preuzvišeni Gospodin
Mons. Alojzije Stepinac
Nadbiskup zagrebački

Izvorni tekst:

Dal Vaticano, 23 Gennaio 1942

N. 555/42

Eccellenza Reverendissima,

E' qui la pregiata lettera dell'Eccellenza Vostra Reverendissima N. 7/BK in data 9 gennaio corrente relativa ad un gruppo di giovanetti non ariani residenti in codesta città.

Questo Ufficio non ha mancato di segnalare il caso a persona autorevole, la quale, però, ha fatto ora sapere che i competenti organi italiani non sono disposti a concedere il desiderato permesso di entrata nel Regno.

Vostra Eccellenza potrebbe, forse, pregare codesto Ministro d'Italia di presentare egli stesso e di racco-

mandare presso il Ministero degli Esteri la caritatevole proposta di Vostra Eccellenza.

Profitto della circostanza per riaffermarmi con sensi di distinta e sincera stima

di Vostra Eccellenza Reverendissima

servitore

L. Maglione

A Sua Eccellenza Reverendissima
MONSIGNOR LUIGI STEPINAC
Arcivescovo di Zagabria

(Arhiv Postulature, Svezak XCIV, str. 4674)

39. Molba Zagrebačkog nadbiskupa dr. A. Stepinca za pomoć u preseljenju 50-oro židovske djece u Tursku, na molbu Židovske bogoštovne općine u Zagrebu, Ministru unutarnjih poslova Nezavisne Države Hrvatske – Zagreb, 9. siječnja 1942.:

Gospodinu
Ministru unutarnjih poslova
Nezavisne Države Hrvatske
Zagreb

Na molbu Židovske bogoštovne općine u Zagrebu od 13. travnja 1942., koju sam lično odnio Gospodinu Ministru unutarnjih poslova odobrio je Ministar svojim riješenjem broj 2550-I-A-1942. od 15. travnja 1942. preseljenje 50 židovske djece u Tursku.

Na osnovu ovoga odobrenja iselilo je 11 djece, dobivši putni list prema rješenju Glavnog Ravnateljstva za javni red i sigurnost pod broj 10888 od 28. siječnja 1943., u veljači o.g. u Tursku.

Sad je zamolila Židovska bogoštovna općina u Zagrebu da se povrh neiskorišćenih 38 odobrenja izda daljnje za tridesetero djece sa pratnjom.

Kako se radi najvećim dijelom o siročadi i o djeci, čiji se hranitelji nalaze u zatočeničkim logorima, priključujemo se molbi Židovske bogoštovne općine da odobri izlaz iz Nezavisne Države Hrvatske za spomenutu djecu i njihove pratioce.

+ Alojzije Stepinac, Nadbiskup zagrebački

(Arhiv Postulature, Svezak LXVI, str. 1188)

40. Zauzimanje nadbiskupa A. Stepinca za ing. Zvonka Kavurića, uhićenog radi komunističke djelatnosti, 24. lipnja 1944.:

180/Pr.L.1944. Zagreb, dne 24. lipnja 1944.

Gospodin
Dr. Milutin J u r č i ć
Glavni ravnatelj
Zagreb

Gospodine glavni ravnatelju!

U prilogu ./. dostavljam Vam molbu g. Ivana Pandžića upravljenu preuzv. g. Nadbiskupu zagrebačkome u svrhu zauzimanja za ing. Zvonka KAVURIĆA koji je pred neko vrijeme uhićen radi komunističke djelatnosti.

Nadbiskup Stepinac na pastirskom pohodu u Zagrebačkoj nadbiskupiji

Molim Vas, gospodine glavni ravnatelju, da ovaj slučaj uzmete što prije u naročito ispitivanje, jer je moguće, da čovjek, o kojemu predleže ovako dobre izjave, nije možda toliko kriv, koliko ga se tereti. Imade više naših javnih radnika, koji imenovanoga preporučuju i jamče za nj.

Uz izraz štovanja

biskup, generalni vikar

(Arhiv Postulature, Svezak CX, str. 3582)

41. Zauzimanje nadbiskupa A. Stepinca za g. prof. Grgu Gamulina, uhićenog radi članstva u Komunističkoj partiji; nije poznat sadržaj pisma što ga je Nadbiskup uputio Dr. Mladenu Vitezu Lorkoviću, Ministru unutarnjih poslova – Zagreb; ali se o Nadbiskupovom zauzimanju za prof. G. Gamulina jasno razabire iz odgovora što ga je ministar M. Lorković poslao Nadbiskupu Stepincu, 3. kolovoza 1944.:

Dr.Mladen Vitez Lorković
Ministar unutarnjih poslova
Zagreb

Zagreb, 3. kolovoza 1944.

Njegovoj Preuzvišenosti
Alojziju Stepincu,
zagrebačkom nadbiskupu
Z a g r e b

Savezno sa Vašim cij. pismom od 18. srpnja t.g. slobodan sam javiti Vam, da mi u predmetu g. prof. Grge Gamulin na žalost nije moguće ništa učiniti.

Današnje prilike ne dozvoljavaju njegovo puštanje na slobodu, jer je spomenuti bio član K. P.

Izvolite, Preuzvišenosti, i ovom prilikom primiti izraze moga štovanja

Za Poglavnika i Dom spremni!

M. Lorković

(Arhiv Postulature, Svezak CX, str. 3595)

42. Molba nadbiskupa Alojzija Stepinca za pomilovanje na smrt osuđenih 54 hrvatskih časnika, dočasnika i vojnika, koji su čini se bili umiješani u puč Vokić-Lorković kojim se željelo Hrvatsku državu približiti Saveznicima, upućena generalu Adolfu Sabljaku, 9. kolovoza 1944:

Nadbiskupski Duhovni Stol u Zagrebu

Zagreb, dne 9. kolovoza 1944.

Gospodin
General Adolf S a b l j a k
Zapovjednik grada
Z a g r e b

Gospodine Generale!

Čast mi je obratiti se na Vas sa slijedećom molbom:

Obaviješten sam, da će ovih dana biti izrečena osuda nad pedeset i četvoricom hrvatskih časnika, dočasnika i vojnika, koji su se ogriješili o 98. t. 1. i 2. kaznenog Zakona, te nekima od njih prijeti i najteža kazna smrti.

Gospodine Generale! U ime hrvatske javnosti, koja s najvećim zanimanjem prati ovaj sudbeni postupak, te u ime kršćanskoga milosrđa, obraćam se na Vas kao zapovjednika grada, koji imade konačnu riječ u donošenju osuda, da svojim uplivom i odlukom spriječite donošenje najtežih osuda na smrt. Optuženi su pogriješili doduše, no okolnosti njihovih čina ublažuju težinu njihove krivnje. Pomilovanjem i promjenom kazne smrti u drugu kaznu može se te ljude dovesti na pravi put, pa će biti od koristi našemu toliko ispaćenom narodu i njegovoj državi. Njihove obitelji, koje bi njihovom smrću ostale bez hranitelja, zatim brojni znanci i rođaci, zahvalno će primiti pomilovanje te prionuti uz rad za narod i državu, ako su prije radili protivno. Gospodin Bog govori, da neće smrti grješnika, već da se ovaj obrati i da živi. Kako tek ljudi moraju imati strahopočitanje pred ljudskim životom! Ako je čovjek skrenuo s pravoga puta, valja učiniti sve, da ga se privede na pravi put, a ne uništiti ga. To je naravni zakon života oplemenjen kršćanskim gledanjem na svijet i život. Hrvatska mora živjeti, a ne umirati.

Uz izraz dubokog štovanja

+ Alojzije Stepinac, nadbiskup zagrebački

(Arhiv Postulature, Svezak CX, str. 3602)

Lepoglava (1939)

43. Izvadak iz pisma što ga je nadbiskup A. Stepinac uputio, 21. srpnja 1945., II. dio, tt. 6. i 7. (nastavak; tt. 1–5 objavljene su u dva prethodna broja Glasnika), Dr. Vladimiru Bakariću, Predsjedniku vlade Federalne Hrvatske, u kojem se zauzima za stradalnike na Križnom putu, te iznosi želju za iskrenom suradnjom između Crkve i Države:

Gospodine predsjedniče! (...)

6. Ovih sam dana dobio više stotina molba i upita, koji se odnose na sudbinu odvedenih časnika i domobrana. Tako je bilo mnogo žalbi gledom na skupinu časnika zrakoplovaca, koji su prošli svoj trnoviti put od Zagreba do Bjelovara, pa preko čitave Slavonije do Petrovaradina i Vršca. Nisu samo jednom bili izvrgnuti poruzi, klevetama i kamenjima u krajevima s pretežno srpskim stanovništvom. Rođaci, koji su ih posjetili u Vršcu, donijeli su vijesti, da će ti ljudi, zajedno s ostalim zatvorenicima, biti poslani u Rusiju na rad. Ne čini mi se vjerojatna ova vijest, koja je, razumije se, mogla duboko uzbuniti rodbinu tih nesretnika. Zato bi bilo dobro, da se te vijesti službenim putem demantiraju, to tim više, što saznajem, da su se neki od tih časnika povratili u Zagreb.

Ostali deseci tisuća domobrana, koji su pješice odvedeni iz Zagreba, kako čujem, uvrštavaju se u Jugoslavensku armiju, i smještaju daleko od svojih domova u Makedoniju i Srbiju. Teška je sudbina tih ljudi, cvijeta hrvatskoga naroda. Oni su u dobroj vjeri vršili svoju dužnost. Danas se moraju potucati od nemila do nedraga, ispostavljeni izljevima šovinističke mržnje kao zarobljenici u vlastitoj domovini. Mjeseci prolaze, a da se ne mogu javljati svojim kućama. Drugi se još nalaze u logorima i gladuju u svojoj domovini. Kad čovjek sve to gleda, samo se od sebe nameće pitanje: da li je kada hrvatski narod u svojoj povijesti prepatio toliko nevolja kao ove posljednje četiri godine i ovih nekoliko mjeseci poslije svršetka rata.

Ako se k tome doda sve ono, što pati hrvatska inteligencija, činovnici, intelektualci, koji su otpušteni iz službe, ili se još nalaze po zatvorima i logorima, zato jer su za prijašnjeg režima obavljali svoju službu, od koje su živjeli, onda nastaje pitanje: Kuda sve to vodi? Tisuće članova obitelji otpuštenih državnih i privatnih namještenika ostaju bez kruha. Kakvog će se posla moći primiti ljudi s fakultetskom izobrazbom u svojim četrdesetim i pedesetim godinama? To je danas postalo socijalno pitanje. Ako se gdjegod iz ustiju kojeg neškolovanog huškača te ljude upozoruje, da idu kopati ceste, onda je to prije cinička i krvava poruga na kulturni rad hrvatske inteligencije, nego putokaz za rješenje pitanja njihove životne egzistencije. Čovjek upravo dolazi na pomisao, da je to pokušaj opravdanja istrebljenja hrvatske inteligencije. No svakako vrlo bijedan pokušaj. Na mjesta hrvatskih inteligenata stručnjaka dolaze nestručnjaci, za koje odgovorni državni faktori javno priznaju, da koji puta jedva znaju staviti potpis na papir.

7. Konačno, namiče se pitanje, gdje postoji moralno opravdanje za progon tisuća hrvatskih časnika i stotine tisuća hrvatskih vojnika, koji su u najboljoj vjeri i potpunom predanju da služe hrvatskom narodu vršili svoje vojničke dužnosti. Po etičkim i pozitivnim načelima o ratovanju nijedan od njih ne bi smio biti predveden nikakvoj kazni osim onih, koji su prekršili međunarodne principe ratovanja i možda nepravedno napadali mirno pučanstvo, koje uopće nije sudjelovalo u ratnim operacijama. Ne će biti možda suvišno, da se u obranu ovih hrvatskih časnika i vojnika naglasi i to, da su oni svoju borbu smatrali kao obrambenu borbu protiv svih onih nepravdi koje su i po priznanju predstavnika NOP počinjali šovinistički režimi predratne Jugoslavije. Pogotovo kad su ti časnici i vojnici danas najspremniji, da surađuju na obnovi i procvatu onakve Jugoslavije, koja bi bila istinska garancija ravnopravnosti i jednakosti svih naroda Jugoslavije.

Završujem. Sve ovo što sam iznio, učinio sam u nakani, da dođe do iskrene suradnje između Crkve i Države. To je bila uvijek moja želja i misao vodilja u mome radu. Taj je rad čisto crkvenog karaktera, pa ne nosi za političke akcije nikakve odgovornosti. On se kreće u okviru crkvenih zakona, a na dobro hrvatskoga naroda i po tome čitave Demokratske Federativne Jugoslavije.

Izvolite, gospodine predsjedniče, primiti izraze mog poštovanja.

Dr. Alojzije Stepinac, Nadbiskup zagrebački i predsjednik Biskupskih konferenija

(Arhiv Postulature, Svezak LXXXVIII, 3162–3167, 3169–3170)

Zapisi iz knjige dojmova »Spomen-zbirke Sluge Božjega Alojzija Stepinca«

Sluga Božji na otvorenju župe sv. Ivana Boska u Podsusedu 6. rujna 1942.

Dragom Kardinalu hvala na svim milostima! Preporučamo se i dalje, da i danas u Hrvatskoj procvjetaju cvjetovi koji će poput njega svojim mirisom ispuniti svijet, 14. veljače 1996. – N.N.

Dragi Kardinale, evo me po drugi puta ovdje na izložbi Tebi u spomen priređenoj. Zahvaljujem Ti na pomoći i zagovorima kod dragog Boga. Zagovaraj me i dalje, a do slijedećg susreta, doviđenja, 15. veljače 1996. – brat Alojzije.

Gospodine, daj nam snage da se u Tebe uzdamo! Blagoslovi i čuvaj našu dječicu, daj da njima i svima drugima budemo svjedoci da smo svi Tvoja djeca, 15. veljače 1996. – Andrea.

Uistinu divna izložba, svakoga nas mora potaknuti na razmišljanje, molitvu... Često se molim Alojziju Stepincu, i uvijek u svim poteškoćama on pruža svoju pomoć i zaštitu. Hvala organizatorima izložbe; preporučujem se svesrdno, 18. veljače 1996. – Nataša Čuljak.

Hvala Ti, sama Ljubavi, za dar Alojzija dragog nam brata, i za ovaj prostor koji sav odiše njime. Molim Te da ga nasljedujemo, 18. Veljače 1996. – Zlatko.

Razgledajući izložbu, javljaju se u čovjeku osjećaji hrvatskog i katoličkog zajedništva i poruke za hrvatskom ljubavi i slogom. Svojim životom Alojzije Stepinac potvrđivao je to, 18. veljače 1996. – Jakiša Jelić.

Sretni smo da smo mogli vidjeti ovu prekrasnu zbirku našeg omiljenog svećenika i kardinala, koji nam i danas pomaže s njegovim porukama i učvršćuje našu vjeru sve više i više u stranom svijetu gdje živimo, među ljudima raznih vjera. Puno hvala da ste nam dali ovaj poseban dar, pa smo ovaj Uskrs doživjeli nezaboravno, 8. travnja 1996., Vinko i Mirjana Fundak.

Hvala Ti, dragi kardinale Alojzije Stepincu, što si mi uzvratio javno svjedočenje Tvoje nevinosti i tako mi sačuvao život. Pomozi i dalje mene, moju obitelj i moj hrvatski narod, 18. travnja 1996. – Nikola G.

Bog nam bio milostiv i darovao nam velikog čovjeka, 29. travnja 1996. – Ivan Skendel.

DOPISI - ZAHVALE - USLIŠANJA - PREPORUKE

Za čitatelje Glasnika donosimo nekoliko odlomaka iz prispjelih pisama i zahvala čitatelja.

(...). Rat i težak život u Bosni doveli su do raspada moje obitelji (...). Prije izlaska iz Bosne (Morančani), imala sam hrvatsku domovnicu. U Zagrebu sam bila tri dana dok sam dobila hrvatsku putovnicu. Iskoristila sam tu priliku mog boravka u Zagrebu da posjetim Katedralu. Tada sam prvi put upoznala ime Sluge Božjega Alojzija Stepinca.

Molila sam dragog Boga za moje obraćenje i za oprost mojih grijeha. Sa sobom sam iz Katedrale ponijela sličicu Alojzija Stepinca, na kojoj je upisana molitva i život našeg Nadbiskupa. Kad sam pošla iz Bosne, nisam ni slutila da ću stići u ovu daleku zemlju. Pri ulasku u Australiju zapala sam u veliku duhovnu krizu. Duša me bolila za mnoge moje propuste koje sam ja u životu napravila. Ja sam se ispovijedila i pričestila, ali i dalje neki veliki nemir kidao je moje srce. Tad sam uzela sličicu i molitvicu Alojzije Stepinac i molila, zavjetovala sam se da ću moliti nekoliko tjedana prije Božića. I stvarno se dogodilo da je na prvi dan Božića i evo sve do danas kad pišem ovo pismo, moja duša puna milosti i ljubavi Božje. Hvala dragom Bogu da je uslišana molitva po zagovoru našeg velikog Nadbiskupa (...).

»Oluja će proći, a Bog ostaje zauvijek!«

Gold Cost, 2. veljače 1996.

Zahvalna Ružica Brkić,
Australija

Hvala sv. Kardinalu Alojziju Stepincu, hvala sv. Mučeniku. Hvala na milosti koju mi je isprosio kod Svevišnjega. Preporučam se i dalje. Zahvalna štovateljica, Marija Šimić - Samobor.

(...). Očekujemo u idućim brojevima objavljivanje jasnih Kardinalovih stavova s obzirom na svećeničko

S Božjim narodom u Bjelovaru

»Udruženje«, koje je toliko zla nanijelo Crkvi iznutra, žareći i paleći sve što je katoličko i hrvatsko. Ne mislim na osvetu. I ako smo neki nešto od takovih pretrpjeli, ne želimo danas s time bestidno izlaziti na tržnicu. Međutim degutantno je i neprobavljivo njihovo hrvatovanje. Ne mislim samo na one poznate krilatice: »Stepinac nije Crkva« ili »Da Stepinac živi danas, on bi drugačije mislio.«, itd. (...).

U Zagorskim Selima, 17. veljače 1996.

Vlč. Milan Juranić,
župnik u Zagorskim Selima

Hvala ocu kardinalu Stepincu, molimo i nadalje njegov zagovor.

Žena i ja imamo dvoje djece (mlađem djetetu je 10 god.). Htjeli smo više djece, ali sve ovo vrijeme nismo ih mogli roditi. Začeta tri djeteta umirala bi u razdoblju od 2 do 5 mjeseci trudnoće.

Napravili smo sve moguće pretrage, ali su nam liječnici rekli da ne znaju uzrok.

Napokon se začelo još jedno dijete u 7. mjesecu 1995. god.

Molili smo Boga i tražili zagovor oca kardinala Alojzija Stepinca. Molitva nam je uslišana: 18. travnja 1996. rodio nam se sin.

Zagreb, 18. travnja 1996.

Vječno zahvalni:
obitelj Jelić

Zahvaljujem Sluzi Božjemu kardinalu Alojziju Stepincu za svoje ozdravljenje po njegovu zagovoru i za ozdravljenje svojega brata Franje Vranjkovića. Brat mi je bolovao na jetri i bio je u vrlo kritičnom stanju. Nakon devetnice u čast Sluzi Božjemu Alojziju Stepincu, njegovo se zdravstveno stanje jako popravilo i sada se dobro osjeća. Ja sam povremeno od 1992. gubila ravnotežu. Nakon pouzdane molitve devetnice stanje mi se popravilo, i više nemam tih teškoća.

Zahvaljujem Bogu i uzdam se i nadalje u zagovor našega velikog Zaštitnika, moleći za što skorije njegovo proglašenje blaženim i svetim.

Đakovo, 26. travnja 1996.

S. Hosana,
Dragica Vranjković

Maturalna radnja o kard. Stepincu

Ja sam Mario Svatoš, rođen 1977. godine u Pakracu, a živim u Daruvaru. Moji roditelji su katolici i od njih sam naučio polaziti u crkvu i vjerovati u Boga, te živjeti po njegovim zapovijedima. Kada sam krenuo u školu, odmah sam počeo polaziti i župni vjeronauk, a počeo sam i ministrirati u župnoj crkvi Presvetog Trojstva. Ministrantska služba mi je oduvijek bila draga, a i danas se njome ponosim.

Ove godine sam završio gimnaziju u Daruvaru, a svoje daljnje školovanje bih želio nastaviti na Katehetskom institutu u Zagrebu.

Razlog moga javljanja Glasniku je moj maturalni rad na gimnaziji. Naime, taj rad je vezan uz osobu kardinala Stepinca, zahvaljujući posjetu Svetoga Oca Hrvatskoj, u rujnu 1994. god. Papa je tada govorio kako se Crkva u Hrvata treba ugledati u lik blagopokojnog kardinala Stepinca, kao uzor žive vjere. U tim trenucima nisam razumio taj njegov govor okupljenom narodu, jer sam o Kardinalu vrlo malo znao. Znao sam samo to, da je bio Zagrebački nadbiskup od 1937. do 1960., a nisam imao nikakvih spoznaja o tome što se zbivalo u domovinskoj Crkvi za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske i poslije rata u komunističkom režimu. Znam da je to vrijeme ateizacije naroda bilo vrlo teško, a posebno za svećenstvo i biskupe. Zato sam želio više saznati o kardinalu Stepincu, o njegovom životu i djelovanju u tom burnom razdoblju hrvatske povijesti i povijesti Crkve. Dosta sam saznao i od našeg župnika.

Čitajući i razmišljajući o Alojziju Stepincu iz Krašića, dojmila me se njegova zauzetost i ljubav za Crkvu i čovjeka, a proizašla je iz ljubavi prema Bogu. Svaki njegov čin bio je potkrijepljen ljubavlju prema Bogu i domovini, i sve njegove čine sam shvaćao kao savršenstvo, i upravo me ta opravdanost njegovih postupaka vodila cijelim maturalnim radom. Naslov moje maturalne radnje je: »Alojzije Stepinac – znak vremena«.

Iako sam ovaj rad prijavio iz predmeta povijest, a ne iz vjeronauka, svaka zahvala u pribavljanju literature, stručnoj pomoći i izvedbi radnje, pripada velečasnom gospodinu župniku i njegovom vodstvu.

Daruvar, 24. lipnja 1996.

Mario Svatoš

U pohodu župi Kustošija u Zagrebu 25. srpnja 1939.

DAROVI za pokriće troškova u postupku proglašenja blaženim kard. A. Stepinca

Uz popis prijatelja i štovatelja Sluge Božjega Alojzija Stepinca, koji su uz molitvu prikazali i novčani dar, sa zahvalnošću se sjećamo svih darovatelja koji su uz svoj dar izričito napomenuli da se ne objavljuje njihovo ime. Raduje činjenica, što su među darovateljima zastupljeni gotovo svi staleži, nastanjeni diljem svijeta, što potvrđuje općenarodnu želju za proglašenjem blaženim kardinala Stepinca.

Nakon objavljivanja zadnjeg broja Glasnika svoj dar za pokriće troškova u postupku za proglašenje blaženim kard. Alojzija Stepinca uručili su slijedeći darovatelji:

Vlč. Pavao MARKAČ, župnik – Nedelišće; Štefica ŠEKRST – Zagreb; mons. Velimir ČAPEK – Rim; vjernica župe sv. Franje Ksaverskoga; Zvonimir HORVAT – Daruvar; dr. Mirko i Sidonija MAJER – Nürnberg; prim. dr. Ivan KILIĆ – Imotski; Ante HULJEV – Primošten; vlč. Ivica KECERIN, župnik – Mississauga (Kanada); Marija ESPOSITO – Napoli; Slavica IVEZOVIĆ – Zagreb; Rkt. župni ured ZAPOLJE; Rkt. župni ured LJUBEŠČICA; Anđelko CVIJETKOVIĆ – Zadar; Ivan JURKOVIĆ – Brod-Moravice; Angela KAVAŠ – Požega (2x); Rkt. župni ured KRAŠIĆ; Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda – Zagreb (prov. M. Mataušić); Hrvatska katolička župa »Naša Gospa Kraljica Hrvata« u Torontu; č. s. Ćirila VUJEVIĆ – Zagreb; SS. franjevke s Pantovčaka – Zagreb; Nadbiskupski ordinarijat u Zadru – mons. Ivan PRENDJA, nadbiskup; Marija KRSNIK – Batrina (ž. Nova Kapela); Dora TAVČAR – Zagreb; vlč. Nikica DUŠEVIĆ; obitelj Luce i Bože DUŠEVIĆ – Ljubač (Zadar); N. N. – (100 $ USA); osobno predano u Katedrali s obrazloženjem: »Za održavanje Tvoje i naše prvostolnice. Oprosti mi što sam im vjerovao!« – Josip); preč. Matija BERLJAK, kanonik – Zagreb.

* * * * *

Svoj dar za pokriće troškova u postupku za proglašenje blaženim kard. Alojzija Stepinca možete poslati preko Zagrebačke banke na ime: Postulatura Kard. Stepinca

devizni račun: 012101-01-2421741339
kunski račun: 012101-12-2320444313

Svaki dopis na Postulaturu, kojim se priopćuje primljeno uslišanje ili uspomena na Slugu Božjega, neka bude potpisan, te obilježen nadnevkom i mjestom pisanja. Anonimna pisma se ne arhiviraju. Vjernici koji žele ostati anonimni neka to napomenu u dopisu.

Pobjednik u znaku križa (9)

Piše: Serafin Romanov

Usvojena ljubav prema Crkvi utemeljenoj na Petru

Alojzije se vratio u domovinu, s teološkog naukovanja u Rimu, noseći u sebi vatru Kristove ljubavi, neizmjerljivu ljubav prema Crkvi, poštovanje prema nasljedniku sv. Petra, Papi, te gorljivu ljubav prema Majci Božjoj. Nosio je u dubinama svoga bića i mladih svećeničkih osnova kršćanski Rim, grad mučenika, s njegovim bazilikama i crkvama, koje su svjedočanstva neprolaznosti kršćanske vjere, umjetnosti i pobožnosti, te katakombi koje opjevaju slavu i pobjedu mučenika. Iz susretanja s kolegama i profesorima sa svih strana svijeta, iz suslavljenja otajstava vjere s hodočasnicima sa svih kontinenata, koji su dolazili pohoditi grobove apostolskih prvaka Petra i Pavla, ali i živoga Petra u osobi Svetog Oca, on je uočio važnost zajedništva Kristovih učenika u jednoj, svetoj, katoličkoj i apostolskoj Crkvi. Vrsni učitelji i svjedoci bogoslovnih istina tako su mu protumačili narav i misterij Crkve, te istine katoličke vjere, da je Alojzije potpunoma usvojio ljubav prema Bogu i bližnjemu, ljubav prema Katoličkoj Crkvi, prema Svetom Pismu i pokladu katoličkih istina sažetih u Apostolskom vjerovanju.

Važno je to uočiti, jer će njegov daljnji rad i život očitovati i otčitavati njegovo znanje, njegovu ljubav i nepokolebljivu vjernost Kristu u Crkvi.

Uključenje u život Zagrebačke nadbiskupije

Čim se Alojzije vratio u Nadbiskupiju, spremno se stavio na raspolaganje svome Nadbiskupu. Nisu ga uznosili naslovi doktora filozofije i teologije, jer je kroz dotadanje životne borbe i osobno duhovno sazrijevanje prispio k spoznaji, kako je najkorisnije bespoštedno raditi za Božju čast i širenje Kraljevstva Božjega. Radi tih ideala on je odlučio postati svećenik, i radi njih sve drugo nije imalo osobito značenje. Upravo nošen željom propovijedati Radosnu vijest i biti bliz običnom svijetu, izrazio je želju za župom u planini, u brdima, s mnogo zaselaka, gdje se teško živi, ali slatko moli. Tamo kamo se drugi nisu pokazali spremnima, on bi najradije pošao. U svemu se, ipak, oplemenjen spoznajom kako svi putovi u službi Božjoj vode u nebo, vodio načelom sv. Franje Saleškoga: »Nihil petere, nihil recusare! – Ništa ne tražiti, ništa ne odbiti!« Da je to odraz njegove čiste i plemenite nakane, otkrio je i pokazao kad je te svečeve riječi i svoje opredjeljenje naveo u pismu kolegama Germaničarima, 18. rujna 1931., uz napomenu: »Hoće li to il neće udovoljiti moje srce, posve je sporedno!«

Značajno je, naime, iskustvo Sluge Božjega, koje je franjevac P. Mateo Kuhar izrazio riječima: »Svaki puta kad je Alojzije razmišljao o svojoj budućnosti, te se misli nisu ostvarile u onome što ja nadolazilo. Prozreo je, premda samo u općenom značenju, svršetak: mučeništvo!« (Stepinac – Un innocente condannato, Vicenza 1982, str. 63).

1. Katolička Crkva i hrvatski narod nakon I. svjetskog rata

Kad se Alojzije nakon sedmogodišnjeg naukovanja u srpnju godine 1931. vratio u domovinu, našao je bitno izmijenjene političke prilike. Ostavio je, naime, državu koja se nakon ujedinjenja pojedinih naroda nakon raspada Austro-Ugarske monarhije 1918., prozvala Kraljevinom Srba, Hrvata i Slovenaca (SHS), u kojoj se obećavalo poštivati samobitnost naroda i njegova temeljna prava, a našao je Jugoslaviju, u kojoj je hrvatski narod stenjao pod teretom teške diktature kralja Aleksandra Karadjordjevića, uvedenoj 6. siječnja 1929. Ta politička prisila i to tlačenje naroda bili su odgovor na traženje hrvatskog naroda na mogućnost promicanja svoje samobitnosti, na pravo slavljenja svojih svetinja, na zahtjev za istinom i pravdom svih u državi.

a) Političke prilike

Diktator nije imao srca za ponižavanog, »buntovnog«, Hrvata, niti se kao pravoslavni kralj brinuo za Katoličku Crkvu, koju je uz državu, nakon Versailleskog sporazuma 1918., »primio« na brigu koju je do tada za nju »vodio« katolički car u Beču ili Pešti.

Meci koji su 20. lipnja 1928. poletjeli da bi usmrtili poslanike Pavla Radića, Jurja Basaričeka, te smrtno ranili Stjepana Radića, i ugrozili druge hrvatske političke prvake u beogradskoj »narodnoj« skupštini, samo su nagovještaj onoj drugoj diktaturi, možda u interesnoj slozi ili političkoj simpatiji s kraljevim režimom, što su je komunistički prvaci pripremali nakon školovanja u Rusiji: »Na brzinu se željela u Hrvatskoj iskorijeniti radićevska /narodna, seljačka, op. ur./ i katolička tradicija.« (SUPEK I., Krivovjernik na ljevici, Bristol 1980, str. 152.).

Velikosrpsko nasilje stvorilo je »ustaški pokret«

Naime, beogradski je režim uznastojao silom slomiti pravedni hrvatski otpor nasilju. Zbog krvavog nasilja, hrvatski su poslanici napustili beogradsku skupštinu, kamo će se s većim izgledima za uspjeh vratiti tek 1939., nakon uspostave Banovine Hrvatske, političkog sporazuma znanog pod imenom Cvetković-Maček.

Spomenutom terorističkom napadu u beogradskoj skupštini bio je svjedokom i dr. Ante Pavelić, predstavnik Hrvatske stranke prava. Razočaran načinom gušenja hrvatske svijesti odlučio je 28. listopada 1928. da neće imati mira, dok ne uspostavi neovisnu državu Hrvatsku. Naime, nakon Radićeve nasilne smrti, dr. Pavelić je utemeljio po-

Blagoslov novog zvona za Zagrebačku katedralu

kret »Domobran«, koji će 7. siječnja 1929. postati »Ustaški pokret«. I kad je kralj Aleksandar proglasio diktaturu, dr. Pavelić je krenuo u iseljeništvo u zapadnu Europu.

Na dan Bogojavljenja, 6. siječnja 1929., kralj Aleksandar uveo je vojnu diktaturu, ukinuo ustav, zabranio svaku organizaciju osnovanu na temeljima narodnih ili vjerskih načela i tradicija, te je zadužio generala Petra Živkovića da uspostavi vladu. Dana 3. listopada 1929. objavio je odredbu kojom je ime države SHS promijenio u Jugoslaviju. Diktatura je progonila osobito mladi svijet, koji se nezadovoljan nasiljem opredjeljivao za marksističku ideologiju i borbu u komunističkim redovima ili za neki drugi oblik borbe, dok je zemlja sve više tonula u bijedu i neizvjesnost.

Vlada se umiješala i u čisto duhovna i vjerska pitanja: ukinula je sve katoličke organizacije i društva, zabranila isticanje hrvatske zastave, te promicanje hrvatskog jezika i kulture. Radi nepoštenih i beznačajnih prijava (denuncijacija) mnogi su nevini ljudi završili na sudu i u zatvoru, gdje ih je pratilo nasilje i bezočnost žandarmerije i straže, čiji su postupci, prema očitovanju zatvorenika, graničili s barbarstvom.

b) Odnosi Crkve i Države

Katolički biskupi proglasili su svoju lojalnost prema novoj Državi, proglašenoj 1918. godine, čiji je kralj bio pravoslavni Srbin. No, već su se od početka postojanja nove države širile vijesti, putem govora javnih političkih djelatnika i tiska, da katolički episkopat radi na otcjepljenju od kraljevine SHS, zbog čega se oštro napadalo Katoličku Crkvu, te se širila propaganda s ciljem da se ona odijeli od Rima. U tom vidu je, u nakani slabljenja Katoličke Crkve, država potpomagala »starokatolički« pokret.

Katolici bizantskog obreda (grko-katolici) bili su poticani na prijelaz u Srpsku katoličku crkvu. I samostan sestara Euharistinki bizantskog obreda u Makedoniji, pretvorili su u školu. Kad su katolički biskupi 16. travnja 1925. uputili vladi protest protiv takovog djelovanja, naišli su na nijemi prezir, na šutnju vlasti.

Država je gradila pravoslavne crkve u čisto katoličkim gradovima. Državni službenici katolici premještani su u Srbiju, gdje nisu mogli živjeti po načelima svoje vjere. Zakonodavna vlast te države preporučivala je mješovite ženidbe, a za napredovanje u vojnoj službi ili za sudjelovanje u veleposlaničkoj službi vrijedilo je nepisano pravilo i dužnost odbacivanja katolicizma i prijelaz u Srpsku pravoslavnu crkvu.

Dana 28. prosinca 1928. Ministar prosvjete objavio je odluku kojom je spomendan sv. Save, utemeljitelja Srpske pravoslavne crkve, proglašen državnom svetkovinom u cijeloj kraljevini. Katolički biskupi obznanili su kako ta odluka ne vrijedi za katolike, a susljedno ni za muslimane, koji su se držali rezervirano, ali nisu bivali pošteđeni.

Biskupi su jednakom oštrinom protestirali protiv djelovanja »Jugoslavenskog sokola«, sportske omladinske organizacije, utemeljene na bezbožnoj ideologiji Tyrša, s pogubnim djelovanjem na mladež, a »Sokol« je osim toga promicao ideju jugoslavenstva, nastojeći potisnuti ideju hrvatske samobitnosti i hrvatskog imena.

2. Alojzije nadbiskupski obredničar

Važno se prisjetiti ovih povijesnih činjenica. Alojzije se ubrzo s njima suočio i ozbiljno ih razmatrao. Bijaše on po naravi povučen, miroljubiv, usmjeren više na unutarnje razmišljanje negoli na izvanjsko očitovanje, ali nepravde ostavljaju duboke tragove i traže nadnaravnu snagu za ispravljanje. On se, ubrzo se vidjelo, solidno pripremio za svećenički život u spomenutim prilikama.

U očekivanju Nadbiskupove odluke, a nakon »Mlade mise«, Alojzije se zadržao u Krašiću. Tu je sada, svećeničkim pogledom, sve pratio, doživljavao i prosuđivao još zrelije, ozbiljnije i dalekosežnije.

U međuvremenu je nadbiskup Bauer primio iz Rima pismo, u kojem je Rektor Papinskog zavoda »Germanicum-Hungaricum« iznio svoje mišljenje o Alojziju: »**Sacerdos optimae omnino indolis, in omnibus solidissimus, vere pius et in disciplina fidelis, valde diligens** – Svećenik sa svakoga gledišta izvanredna značaja, iskreno pobožan, vjeran u obdržavanju zavodske stege, te vrlo marljiv u učenju.«

Nakon takove povoljne ocjene o Sluzi Božjemu i na prijedlog dr. Antuna Slamića, kanonika i kancelara, nadbiskup Bauer je Alojzija, 27. srpnja 1931., imenovao svojim obredničarom. Službu je otpočeo 1. kolovoza 1931. Nadbiskup mu je dodijelio stan na Nadbiskupskom dvoru, te ga imenovao i bilježnikom ženidbenog suda.

KAZALO

Molitva za proglašenje blaženim Alojzija Stepinca:

Gospodine Bože, ti si sluzi svome Alojziju Stepincu udijelio milost ne samo vjerovati u Isusa Krista nego i trpjeti za njega. Neustrašivim apostolskim žarom i ljubavlju prema Crkvi ostao je vjeran do smrti.

Proslavi ga čašću oltara, da nam bude primjer i zagovornik u borbama života na putu vječnoga spasenja. Po Kristu Gospodinu našemu. Amen.

Sluga Božji Alojzije Stepinac glasnik je Postulature za proglašenje blaženim i svetim kardinala Alojzija Stepinca, te časopis svih njegovih štovatelja, Kristovih vjernika i ljudi dobre volje.

God. 3 (1996) Broj 4.

Izdavač: Postulatura Sluge Božjega Alojzija Stepinca, Kaptol 31 - 10000 Zagreb.

Uređuje i odgovara: Dr. Juraj Batelja, Kaptol 31 - 10000 Zagreb.

Adresa uredništva: Postulatura Sluge Božjega Alojzija Stepinca, Kaptol 31, 10000 Zagreb, telefon: 4550-643

Sve što se u našem Glasniku navodi ili naziva »čudo«, »svetost«, »svetac« i slično, sve to, u duhu crkvenih propisa, treba uzeti i razumjeti u našem običnom ljudskom načinu izražavanja. O svemu će tomu konačni sud izreći Crkva.

Lektor: Dr. Ante Stamać

Cijena: 5 kn; za inozemstvo 3 DEM ili 3 USD

Izlazi četiri puta godišnje s dopuštenjem crkvenih poglavara.

Rješenjem Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske, Br. 532-03-1-7-94-01, časopis: »Sluga Božji Alojzije Stepinac« oslobođen je plaćanja poreza na promet.

Slog: LASER plus

Tisak: Tiskara PULJKO

Hvala svim čitateljima, štovateljima i prijateljima Kauze u domovini i širom svijeta, za molitve i darove kojima nesebično i velikodušno promiču glas svetosti i mučeništva kardinala Alojzija Stepinca.